

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBOS KORUPCIJOS
RIZIKOS ANALIZĖS IŠVADA VŠĮ RESPUBLIKINĖS VILNIAUS UNIVERSITETINĖS
LIGONINĖS, VŠĮ VILNIAUS MIESTO KLINIKINĖS LIGONINĖS IR VŠĮ UTENOS
LIGONINĖS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ PROCESUOSE**

TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI.....	3
2. IŽANGA.....	5
3. KORUPCIJOS RIZIKA VŠĮ RESPUBLIKINĖS VILNIAUS UNIVERSITETINĖS LIGONINĖS, VŠĮ VILNIAUS MIESTO KLINIKINĖS LIGONINĖS IR VŠĮ UTENOS LIGONINĖS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ PROCESUOSE.....	7
3.1. <i>Nepakankamai reglamentuotas ASPĮ viešuosius pirkimus vykdančių viešųjų pirkimų komisijų sudarymas, atnaujinimas (rotacija) bei veikla.....</i>	7
3.2. <i>Paviršutiniškai atliekami rinkos tyrimai sudaro sąlygas mažos konkurencijos pirkimams.....</i>	11
3.3. <i>Nepakankamas pirkimo techninių specifikacijų projektų skelbimas ar veiksmingų rinkos konsultacijų atlikimas, siekiant išsiaiškinti realią konkurenciją.....</i>	16
3.4. <i>Praktika, kai pirkimo objektų techninės specifikacijos parengiamos pagal konkrečių pirkimo objektų duomenis, gali sąlygoti nepakankamą tiekėjų konkurenciją.....</i>	16
3.5. <i>Neidentifikuojami draudžiami susitarimai tarp pirkimo dalyvių, taip sudarant sąlygas „vieno tiekėjo“ pirkimams.....</i>	20
3.6. <i>Nagrinęjant pretenzijas neužtikrinamas skaidrių ir objektyvių sprendimų priėmimas...25</i>	25
3.7. <i>Nepakankamai reglamentuotas pavyzdžių pateikimas, vertinimas, grąžinimas.....29</i>	29
3.8. <i>Nevaldomi interesų konfliktai atliekant viešųjų pirkimų funkcijas.....31</i>	31
3.9. <i>Nepagrįstas neskelbiamų derybų vykdymas, kaip pirkimai galėjo būti atlikti skelbiamais pirkimo būdais.....</i>	35
3.10. <i>Neskelbiamos derybos vykdytos nesant skubaus perkančiosios organizacijos poreikio įsigyti prekes bei paslaugas.....</i>	38
3.11. <i>Vykdomi atskiri turto nuomos konkursai ir paslaugų, kurių teikimui šis turtas yra reikalingas, viešieji pirkimai. Šiuos pirkimus paprastai laimi „vienintelis tiekėjas“, kuriam yra išnuomotas nekilnojamas turtas, reikalingas perkamų paslaugų teikimui.....</i>	40
3.12. <i>Skelbiant pirkimus nevykdomi reikalavimai CPV IS užfiksuoti kokios kainos (sąnaudos) bus laikomos per didelėmis.....</i>	42
3.13. <i>Pirkimų skaidymas sudaro sąlygas vykdyti neskelbiamus mažos vertės pirkimus.....45</i>	45
3.14. <i>Perkant medicininį deguonį išskirtinės sąlygos sudaromos tiekėjui, su kuriuo yra susiklostę reikalingos įrangos nuomos (panaudos) teisiniai santykiai.....47</i>	47

3.15. VšĮ Utenos ligoninė administracinių patalpų nuomos pirkimus vykdė nesilaikydama nustatytos tvarkos.....	49
3.16. Nevienareikšmiškai suprantami ir taikomi Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyti reikalavimai medicininės įrangos techninei priežiūrai sudaro sąlygas vieno tiekėjo pirkimams.....	50
3.17. Labdaros ir paramos įstatymo nuostatos viešųjų pirkimų laimėtojams, suteikiantiems reikiamas priemones panaudos pagrindais, nepagrįstai suteikia teisę į mokestines lengvatas.....	52
5. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS).....	54
6. REKOMENDACINIO POBŪDŽIO PASIŪLYMAI.....	57
1 priedas. VšĮ Utenos ligoninės pirkimo (Nr. 516966) „Oftalmologijos įranga“ techninės specifikacijos parametrų palyginimas su laimėjusio tiekėjo pasiūlytų prekių techniniais parametrais.....	61
2 priedas. Atliekant korupcijos rizikos analizę įvertinti teisės aktai, dokumentai ir informacija.....	64

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Korupcijos rizikos analizės tikslas – antikorpuciniu požiūriu įvertinti asmens sveikatos priežiūros įstaigų viešųjų pirkimų procesus, siekiant nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas darbuotojams ar kitiems asmenims padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus ir pateikti rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus, skirtus nustatytai korupcijos rizikai sumažinti ir (ar) korupcijos rizikos veiksniams pašalinti, valstybės ar savivaldybės veiklos sričiai ar procesui, taip pat viešojo sektoriaus subjekto (-ų) veiklai skaidrinti.

Korupcijos rizikos analizės uždaviniai:

- nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, kurie sudaro prielaidas korupcijai pasireikšti¹;
- išanalizavus praktinį procedūrų vykdymą, nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcija²;
- pasiūlyti korupcijos riziką ir (ar) jos veiksnius mažinančias priemones³.

Objektas:

Viešieji pirkimai ir sudarytų sutarčių vykdymas. Vertinamas 2020 – 2021 m. laikotarpis⁴.

Subjektai:

VšĮ Respublikinė Vilniaus universitetinė ligoninė, VšĮ Vilniaus miesto klinikinė ligoninė, VšĮ Utenos ligoninė (toliau visos kartu – ASPI).

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Teisės aktų praktinio įgyvendinimo vertinimas.
3. Interviu metodas (darbuotojams pateikti klausimai).
4. Viešai skelbiamos informacijos stebėjimas ir analizavimas (ASPI, Viešųjų pirkimų tarnybos, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos, Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros

¹ Nustatyti, ar asmens sveikatos priežiūros įstaigų teisės aktai pakankamai aiškiai ir detalai reglamentuoja veiklą viešųjų pirkimų procesuose.

² Išanalizuoti ir nustatyti antikorpuciniu požiūriu ydingas procedūras analizuojamuose procesuose: ar asmens sveikatos priežiūros įstaigose reglamentuotos sprendimų priėmimo procedūros; ar užtikrinamas sprendimų priėmimo teisėtumas, skaidrumas ir nešališkumas; ar valdomos interesų konfliktų rizikos; ar nėra nepagrįsto kai kurių subjektų protegavimo ir (ar) diskriminavimo; ar viešinama nustatyta informacija.

³ Pateikti rekomendacinio pobūdžio pasiūlymų, kurie galėtų padėti mažinti ir valdyti nustatytas korupcijos rizikas, padėtų viešųjų pirkimų procesus padaryti skaidresnius, viešesnius, turinčius aiškius sprendimų priėmimo kriterijus.

⁴ Taip pat buvo vertinami ankstesnio ir (ar) vėlesnio laikotarpio teisės aktai, procesai, aktualūs ar susiję su analizuojamu laikotarpiu vykdytais viešaisiais pirkimais.

veiklai tarnybos, VĮ Registrų centro, Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos, rekvizitai.lt ir kitose interneto svetainėse pateikiama informacija, informacija žiniasklaidoje ir pan.).

5. Valstybės registruose ir informacinėse sistemose sukauptos informacijos analizė.

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta ir (ar) įvertinta:

1. Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) direktoriaus 2021 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 2-229, 15 punkte nurodyti duomenys.

2. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės 2 priede nurodyti teisės aktai, dokumentai ir informacija.

3. ASPĮ ir kitose interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojamomis veiklos sritimis.

4. Raštu ir elektroniniu paštu gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamose veiklos srityse.

5. Kita informacija, reikalinga korupcijos rizikos analizei atlikti.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. Sociologinių tyrimų duomenis⁵;
2. Galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus viešųjų pirkimų procesuose;
3. Darbuotojų ir padalinių atstumą nuo centrinio padalinio;
4. Darbuotojų savarankiškumo lygį priimant sprendimus viešųjų pirkimų procesuose ir sprendimų priėmimo diskreciją (teisę spręsti kokį nors klausimą savo nuožiūra);
5. Darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygį;
6. Darbuotojų rotacijos lygį;
7. Atliekamos veiklos ir sudaromų sandorių dokumentavimo reikalavimus;
8. ASPĮ viešųjų pirkimų veiklos išorės ir (ar) vidaus audito informaciją;
9. ASPĮ teisės aktų priėmimo ir vertinimo sistemą;
10. STT turimą, prieinamą informaciją, susijusią su ASPĮ viešųjų pirkimų procesais, kuriuose atliekama korupcijos rizikos analizė.
11. Kitą informaciją, kurios reikia korupcijos rizikos analizei atlikti.

Jeigu korupcijos rizikos analizės metu prašomi dokumentai ar duomenys nebuvo pateikti, laikoma, kad jų nėra.

⁵ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/analitine-antikorupcine-zvalgyba/lietuvos-korupcijos-zemelapis/7437>.

2. IŽANGA

Viešieji pirkimai yra vieni rizikingiausių procesų, kuriuose yra didžiausia tikimybė korupcijai pasireikšti. Tyrimo Lietuvos korupcijos žemėlapis 2021 m.⁶ duomenimis, gyventojų nuomone, labiausiai korumpuotos yra gydymo įstaigos, taip mano 49 proc. respondentų. Nuo 14 iki 37 proc. respondentų (dalyvaujančių viešuosiuose pirkimuose) nurodė viešuosiuose pirkimuose egzistuojančias korupcijos rizikas – techninių specifikacijų ribojimas, kad reikalavimus galėtų atitikti tik konkrečios įmonės; išankstiniai konkurenciją ribojantys tiekėjų susitarimai; tiekėjai nedalyvauja konkursuose žinodami, kad laimėtojas yra žinomas iš anksto; sėkmę pirkimuose garantuoja asmeniniai, politiniai ryšiai.

Nors Viešųjų pirkimų įstatymas⁷ nustato viešųjų pirkimų procedūras, principus, tikslus, kurie turėtų užtikrinti viešųjų pirkimų procesuose priimamų sprendimų skaidrumą, nešališkumą, didinti konkurenciją, tačiau daugeliu atvejų tai priklauso nuo viešuosius pirkimus vykdančių subjektų, todėl neskaidrių viešųjų pirkimų problematika išlieka aktuali. Šiuos teiginius pagrindžia informacija žiniasklaidoje⁸, Viešųjų pirkimų tarnybos vertinimai⁹, atliekami ikiteisminiai tyrimai ir pan.

Korupcijos rizikos analizės viešųjų pirkimų procesuose atlikimo tikslingumas grindžiamas Korupcijos prevencijos įstatymo¹⁰ 6 straipsnio 3 dalimi, nes viešojo sektoriaus subjektuose yra nustatoma korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų viešųjų pirkimų procesuose, viešųjų pirkimų procesuose priimami sprendimai yra susiję su materialine suinteresuotų asmenų nauda.

Korupcijos prevencija siekiama, kad korupcija kuo mažiau trukdytų plėtoti ekonomiką, demokratiją, kurti socialinę gerovę, stiprinti nacionalinį saugumą, didinti viešųjų paslaugų teikimo kokybę¹¹.

Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiami duomenys¹² pagrindžia viešųjų pirkimų procesų reikšmingumą: 2020 m. vertintos ASPĮ sudarė sutarčių, kurių vertė daugiau nei 32,0 mln. Eur.

Vienas korupcijos požiūriu rizikingiausių viešųjų pirkimų – vadinamieji „vieno tiekėjo“ pirkimai. Tai yra pirkimai, kuriuose nustatytoje pasiūlymų eilėje atskiroms pirkimo objekto dalims pasiūlymus pateikė ar, atmetus kitų tiekėjų pasiūlymus, liko tik vienas tiekėjas. Tokių pirkimų Lietuvoje yra 53 procentai, t. y. daugiau nei pusėje pirkimų perkančioji organizacija „rinkosi“ iš vieno varianto¹³.

⁶ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/data/public/uploads/2022/02/stt-ataskaita-2021.ppt>

⁷ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C54AFFAA7622/asr>

⁸ Pvz., prieiga internete: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/stt-skandalingos-santaros-kliniku-darbuotoju-apklausa-paramos-prase-ir-daiktams-ir-prabangioms-komandiruotems.d?id=88104757>

⁹ Prieiga internete: <https://vpt.lrv.lt/lt/ukio-subjektu-prieziura>

¹⁰ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4DBDE27621A2/asr>

¹¹ Korupcijos prevencijos įstatymo 3 str. 1 d.

¹² Prieiga internete: <https://vpt.lrv.lt/lt/svieslente>

¹³ Prieiga internete: <https://www.statybunaujienos.lt/naujiena/Skaidrus-viesieji-pirkimai-Pradekime-nuo-saves/17717>

Seimo Antikorupcijos komisija pažymėjo, kad kuriant tvarią antikorupcinę aplinką yra svarbu užtikrinti skaidrumo ir atskaitomybės principų įgyvendinimą sprendimų priėmimo procesuose, siekti didesnio viešųjų pirkimų skaidrumo, skatinti vadovų atsakomybę už savo sričių antikorupcinės aplinkos kūrimą, mažinti viešojo sektoriaus fragmentiškumą atveriant valstybės valdomus duomenis, stiprinti visuomenės nepakantumą korupcijai¹⁴.

Nustatytus korupcijos rizikos veiksnius bei rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus jiems valdyti pateiksime toliau, o bendrai paminėtina, kad siekiant didinti viešųjų pirkimų vykdymo skaidrumo standartus, būtina imtis visų įmanomų priemonių, kad pirkimai būtų vykdomi kuo mažiau konkurenciją ribojančiais būdais, t. y. vengti neviešų procedūrų, vieno tiekėjo apklausų, o minėtas procedūras, esant poreikiui, vykdyti tik dėl objektyvių (dėl ne nuo perkančiosios organizacijos priklausančių) aplinkybių ir tik tais atvejais, kai pirkimo jokia būdu negalima atlikti skelbiamos procedūros būdu. Paminėtina viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencijos viešųjų pirkimų procesuose svarba, ypačingai tais atvejais, kai pirkimai vykdomi neskelbiamais būdais, siekiant įvertinti potencialaus tiekėjo ir pirkime dalyvaujančių asmenų (darbuotojų) ryšius.

¹⁴ Prieiga internete: <https://www.bns.lt/topic/925/news/63315971/>

3. KORUPCIJOS RIZIKA VŠĮ RESPUBLIKINĖS VILNIAUS UNIVERSITETINĖS LIGONINĖS, VŠĮ VILNIAUS MIESTO KLINIKINĖS LIGONINĖS IR VŠĮ UTENOS LIGONINĖS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ PROCESUOSE

Išanalizavus ASPĮ viešųjų pirkimų procesus nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

3.1. Nepakankamai reglamentuotas ASPĮ viešuosius pirkimus vykdančių viešųjų pirkimų komisijų sudarymas, atnaujinimas (rotacija) bei veikla (kritinė antikorupcinė pastaba)

VšĮ Vilniaus miesto klinikinėje ligoninėje neužtikrinama, kad būtų bent minimaliai atskirtos viešųjų pirkimų inicijavimo, organizavimo ir atlikimo, pasiūlymų vertinimo ir sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontrolės funkcijos, nes į viešųjų pirkimo komisijų sudėtis, kaip taisyklė, įtraukiami ir pirkimų iniciatoriai.

Korupcijos rizikai neatsparios situacijos viešųjų pirkimų procesuose gali pasireikšti tais atvejais, kai neužtikrinamas pakankamas viešųjų pirkimų funkcijų atskyrimas, o visos viešųjų pirkimų funkcijos ar esminė jų dalis yra sutelkiamos „vienose rankose“. Pavyzdžiui, kai pirkimo iniciatorius pats atlieka pirkimą ar dalyvauja jo atlikime, taip pat kontroliuoja sudarytos sutarties vykdymą. Praktikoje šios korupcijos rizikos valdomos pagal galimybes atskiriant viešųjų pirkimų funkcijas¹⁵. Antikorupciniu požiūriu rizikingiausios situacijos yra tuomet, kai tas pats asmuo ir formuoja pirkimų poreikį (pirkimų iniciatorius), ir organizuoja viešuosius pirkimus (pirkimų organizatorius ar viešojo pirkimo komisijos narys) ir kontroliuoja sudarytų sutarčių vykdymą. Valdant korupcijos rizikas viešųjų pirkimų srityje būtina užtikrinti, kad vieni perkančiosios organizacijos darbuotojai formuotų pirkimų poreikį bei kontroliuotų sudarytų sutarčių vykdymą, o kiti – organizuotų viešuosius pirkimus.

Specialiųjų tyrimų tarnybos Antikorupcinio vertinimo išvadoje dėl viešuosius pirkimus ir koncesijas reglamentuojančių teisės aktų projektų¹⁶ taip pat pabrėžiama, kad pirkimo inicijavimo, jo atlikimo ir sutarties vykdymo priežiūros funkcijų koncentracija vieno asmens ar vienos asmenų grupės (komisijos) rankose laikytinas korupcijos riziką didinančiu veiksniu, kadangi mažina kontrolės prielaidas ir didina neteisėtų susitarimų tikimybes.

VšĮ Vilniaus miesto klinikinės ligoninės kokybės vadybos sistemos procedūros P-07-2020 „Pirkimas“¹⁷ 6.2.2 punkte numatyta, kad pirkimo iniciatorius inicijuoja pirkimą užpildydamas prašymą – paraišką pirkimui, pagal 6.2.3 punktą pirkimų iniciatorius taip pat koordinuoja (organizuoja) sudarytose pirkimo sutartyse numatytų įsipareigojimų vykdymą ir atsako už pristatymo (atlikimo / tiekimo) terminų laikymąsi bei prekių, paslaugų ir darbų atitiktį pirkimo sutartyse

¹⁵ Prieiga internete: https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/mp/organizavimas_kontrolė_gaires.pdf.

¹⁶ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/ae6da9d0960811ec9e62f960e3ee1cb6?positionInSearchResults=0&searchModelUID=7a1c8d33-78c2-4fcf-801a-fa211f4c9b8d>

¹⁷ VšĮ Vilniaus miesto klinikinės ligoninės direktoriaus 2020-01-13 įsakymas Nr. V1-5/20(1.1.).

numatytiems kokybiniais ir kitiems reikalavimams. Vadovaujantis šio dokumento 6.1.1 punktu, VšĮ Vilniaus miesto klinikinės ligoninės pirkimus vykdo direktoriaus įsakymu sudarytos viešųjų pirkimų komisijos. Detalesnė šių komisijų sudarymo tvarka neregamentuojama.

Įvertinus praktinį viešųjų pirkimų procedūrų atlikimą pastebėta, kad pirkimo iniciatoriai kaip taisyklė skiriami jų inicijuojamus pirkimus vykdysiančių viešųjų pirkimų komisijų nariais, pavyzdžiui: asmens higienos ir slaugos prekių pirkimą (Nr. 542172) inicijavęs asmuo¹⁸ paskirtas šio viešojo pirkimo komisijos pirmininko pavaduotoju¹⁹; dezinfekcijos ir sterilizacijos priemonių pirkimą (Nr. 535530) inicijavęs asmuo²⁰ paskirtas šio viešojo pirkimo komisijos pirmininko pavaduotoju²¹; kraujagyslių chirurgijos skyriaus remonto darbų pirkimą (Nr. 522202) inicijavęs asmuo²² paskirtas šio viešojo pirkimo komisijos pirmininku²³; aortos protezų pirkimą (Nr. 514233) inicijavęs asmuo²⁴ paskirtas šio viešojo pirkimo komisijos pirmininko pavaduotoju²⁵; reanimobilio ir neštuvinių ligonių pervežimo paslaugų pirkimą (Nr. 484027) inicijavęs asmuo²⁶ paskirtas šio viešojo pirkimo komisijos pirmininko pavaduotoju²⁷.

VšĮ Vilniaus miesto klinikinės ligoninės viešųjų pirkimų komisijų sudarymo taisyklės neužtikrina komisijų nešališkumo, nes nenumato, kad viešojo pirkimo komisijos nariu negali būti atitinkamo pirkimo iniciatorius, todėl praktikoje viešųjų pirkimų iniciatoriai skiriami jų inicijuojamų viešųjų pirkimų komisijų nariais, o tai gali lemti korupcijos rizikas dėl pirkimus vykdančios viešųjų pirkimų komisijos nario, kuris tuo pačiu metu yra ir pirkimo iniciatorius, šališkumo.

PASIŪLYMAS

Siekiant atskirti viešųjų pirkimų inicijavimo ir vykdymo funkcijas, VšĮ Vilniaus miesto klinicinei ligoninei siūlytina reglamentuoti, kad viešojo pirkimo komisijos nariu negali būti atitinkamo pirkimo iniciatorius.

VšĮ Vilniaus miesto klinikinė ligoninė nurodė, kad šis pasiūlymas ne visada gali būti įgyvendinamas dėl žmogiškųjų išteklių, kurie turėtų pakankamų techninių žinių apie perkamą objektą, stygiaus²⁸. Šiuo atveju pažymėtina Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, pagal kurią viešųjų pirkimų principais privalu vadovautis taikant ir aiškinant visų Viešųjų pirkimų įstatymo

¹⁸ 2021-03-22 pirkimo paraiška.

¹⁹ 2021-03-26 įsakymas Nr. TV-17/21.

²⁰ 2021-03-04 pirkimo paraiška.

²¹ 2021-03-05 įsakymas Nr. TV-9/21.

²² 2020-10-22 pirkimo paraiška.

²³ 2020-10-26 įsakymas Nr. TV-100/20.

²⁴ 2020-09-02 pirkimo paraiška.

²⁵ 2020-09-04 įsakymas Nr. TV-79/20.

²⁶ 2020-04-08 pirkimo paraiška.

²⁷ 2020-04-08 įsakymas Nr. TV-30/20.

²⁸ Viešųjų pirkimų įstatymo 19 str. 3 d. „Skiriant Komisijos narius, turi būti atsižvelgiama į jų ekonomines, technines, teisines žinias ir šio įstatymo bei kitų pirkimus reglamentuojančių teisės aktų išmanymą“. Būtent technines žinias turi pirkimo iniciatoriai ir dažnu atveju tik jie vieni. Pirkimo iniciatorių techninės žinios padeda VšĮ Vilniaus miesto klinicinei ligoninei nusipirkti prekes ar paslaugas, racionaliai panaudojant lėšas, ir taip užtikrinti optimalų kainos ir kokybės santykį.

nuostatų turinį. Teisės doktrinoje taip pat laikomasi nuomonės, kad viešųjų pirkimų principai veikia kaip stabdžių ir atsvarų mechanizmas, bendrąja prasme netgi turintis viršenybę prieš pavienes Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas ar konkretaus viešojo pirkimo dokumentus. Viešųjų pirkimų funkcijų atskyrimas yra svarbus užtikrinant skaidrumo bei lygiateisiškumo principus, todėl viešųjų pirkimų komisijos sudarymas neturėtų būti atliekamas taip, kad paneigtų viešųjų pirkimų funkcijų atskyrimo svarbą. Tokiais atvejais, kai į viešojo pirkimo komisiją nėra galimybės įtraukti asmens, turinčio reikiamų techninių žinių, susijusių su pirkimo objektu, ir tuo pačiu užtikrinti viešųjų pirkimų funkcijų atskyrimą, paminėtinos galimybės viešųjų pirkimų komisijai priimant sprendimus pasitelkti dalyko žinovus (ekspertus), kuriais galėtų būti tie patys pirkimų iniciatoriai su ekspertų pareigomis ir atsakomybe, tačiau jie nebalsuotų dėl sprendimų priėmimo.

VšĮ Respublikinėje Vilniaus universitetinėje ligoninėje viešųjų pirkimų komisijų sudarymo taisyklės neužtikrina pakankamo šių komisijų nešališkumo, nes nenustatyta konkreti atnaujinama komisijos narių dalis.

Tais atvejais, kai viešojo pirkimo komisijos nariai retai keičiasi ir nėra rotuojami, kyla rizika, jog konkursuose dalyvaujant ir laimint toms pačioms įmonėms, tarp tiekėjų ir pirkimo komisijos narių gali susiformuoti palankūs santykiai. Tokiu būdu gali būti pažeidžiamas nešališkumo principas, o tiekėjams taikomi skirtingi vertinimo kriterijai. Šiai korupcijos rizikai mažinti siūloma perkančiosios organizacijos vidiniuose dokumentuose numatyti pirkimo komisijos rotavimo tvarką, kartą per metus ar kas du metus keičiant komisiją ar didžiąją jos dalį. Rotuojant komisijos narius siūloma atsižvelgti į kitų pirkimo vykdytojo darbuotojų ekonomines, technines, teises žinias ir Viešųjų pirkimų įstatymo bei kitų pirkimus reglamentuojančių teisės aktų išmanymą²⁹.

VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo, viešojo pirkimo sutarčių sudarymo ir vykdymo bei viešųjų pirkimų vidaus kontrolės aprašo³⁰ 5.1.1 punktas nustato, kad viešuosius pirkimus organizuoja ir vykdo nuolatinė viešųjų pirkimų komisija. Šio aprašo 5.2 punkte numatyta, kad komisija sudaroma iš ne mažiau kaip 3 asmenų (komisijos pirmininko ir bent 2 komisijos narių), o komisijos sudėtis turi būti atnaujinama ne rečiau kaip kartą per metus, išskyrus Viešųjų pirkimų skyriaus vedėją ir ligoninės direktoriaus pavaduotoją valdymui. Tačiau nėra aiškiai apibrėžta atnaujinama komisijos dalis. Siekiant teisinio aiškumo ir apibrėžtumo, siūlytina aiškiai apibrėžti atnaujinamą komisijos dalį³¹.

²⁹ Prieiga internete: https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/mp/etisko_elgesio_gaires.pdf

³⁰ VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės direktoriaus 2019-12-31 įsakymas Nr. V-318.

³¹ Viešųjų pirkimų tarnyba rekomenduoja nuolatinėje komisijoje keisti 1/3 narių ne rečiau kaip kartą per metus (jei organizacijoje yra pakankamai reikiamą kvalifikaciją turinčių darbuotojų): prieiga internete: https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/mp/komisijos_gaires.pdf

VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės viešųjų pirkimų komisija³² sudaryta 2020 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. V-1.6-56 iš 4 narių, 2020 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. V-1.6-250 komisija papildyta Viešųjų pirkimų skyriaus darbuotoju, kuriam Viešųjų pirkimų skyriaus vedėjo nurodymu yra pavesta organizuoti konkretaus viešojo pirkimo procedūras (minėtas asmuo taip pat yra viešojo pirkimo komisijos sekretorius). Nepaisant laikinų komisijos narių skyrimo apibrėžtiems laikotarpiams, iš esmės komisija atnaujinta 2021 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. V-1.4-197 – pakeistas vienas komisijos narys.

Atsižvelgiant į teisinį reglamentavimą bei darbo praktiką, nuolatinė VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės viešųjų pirkimų komisija yra sudaryta iš 5 asmenų, iš kurių 2 komisijos nariai yra pastovūs (Viešųjų pirkimų skyriaus vedėjas ir ligoninės direktoriaus pavaduotojas valdymui), vieną komisijos narį kiekvienam konkrečiam pirkimui deleguoja Viešųjų pirkimų skyriaus vedėjas ir 2 komisijos nariai skiriami ligoninės direktoriaus įsakymu.

VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės viešųjų pirkimų komisijos sudarymo taisyklės aiškiai neapibrėžia atnaujinamos komisijos narių dalies, o tai gali lemti korupcijos rizikas dėl susiklosčiusių ilgalaikių ryšių (pavyzdžiui, su tiekėjais) dirbat vienoje pozicijoje.

PASIŪLYMAS

Siekiant efektyvios viešųjų pirkimų komisijos narių rotacijos, VšĮ Respublikinei Vilniaus universitetinei ligoninei siūlytina nustatyti atnaujinamą komisijos narių dalį.

VšĮ Utenos ligoninėje nenustatytos viešųjų pirkimų komisijos atnaujinimo (rotacijos) taisyklės. Nustatyta atvejų, kai komisijos veikloje dalyvauja pirkimus inicijuojantis asmuo; komisija priima sprendimus nesant numatyto komisijos posėdyje dalyvaujančių asmenų skaičiaus, būtino sprendimams priimti.

Minėta, kad aiškios perkančiosios organizacijos viešųjų pirkimų komisijos sudarymo taisyklės, komisijos narių kvalifikacijos reikalavimai bei rotacija yra svarbus veiksnys, siekiant priimamų sprendimų skaidrumo bei nešališkumo. VšĮ Utenos ligoninės viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamento³³ 3 punkte nustatyta, kad komisiją sudaro ne mažiau kaip 3 nariai, įskaitant komisijos pirmininką, tačiau nenumatytos komisijos atnaujinimo taisyklės.

VšĮ Utenos ligoninės viešųjų pirkimų komisija, vykdydama pirkimus analizuojamu laikotarpiu sudaryta 2019 m. gruodžio 18 d., iš 5 narių³⁴, iki šiol komisija neatnaujinta³⁵. Pažymėtina ir tai, kad komisijos nariu yra ir pirkimus inicijuojantis asmuo³⁶.

³² Įsigaliojus 2019-12-31 VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo, viešojo pirkimo sutarčių sudarymo ir vykdymo bei viešųjų pirkimų vidaus kontrolės aprašui.

³³ VšĮ Utenos ligoninės direktoriaus 2019-12-31 įsakymas Nr. V-99.

³⁴ VšĮ Utenos ligoninės direktoriaus 2019-12-18 įsakymas Nr. V-90.

³⁵ Viešųjų pirkimų tarnyba rekomenduoja nuolatinėje komisijoje keisti 1/3 narių ne rečiau kaip kartą per metus (jei organizacijoje yra pakankamai reikiama kvalifikaciją turinčių darbuotojų).

³⁶ Pavyzdžiui, vykdamas medicininio suskystinto deguonies su įrangos nuoma pirkimą Nr. 578295.

VšĮ Utenos ligoninės Viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamento 6 punkte nustatyta, kad komisijos posėdis laikomas teisėtu, o jo metu priimti sprendimai galiojančiais, jei posėdyje dalyvauja visi komisijos nariai. Tačiau pastebėta atveju, kai viešųjų pirkimų komisija priima sprendimus, nors posėdyje nedalyvauja visi jos nariai, pavyzdžiui, 2021 m. spalio 18 d. protokolas Nr. 1 (pirkimo Nr. 570495), komisijos posėdyje dalyvavo 4 komisijos nariai iš 5; 2021 m. balandžio 15 d. protokolas Nr. 1 (pirkimo Nr. 542476), komisijos posėdyje dalyvavo 4 komisijos nariai iš 5; 2021 m. gruodžio 6 d. protokolas Nr. 1 (pirkimo Nr. 578295), komisijos posėdyje dalyvavo 3 komisijos nariai iš 5; 2020 m. kovo 3 d. protokolas Nr. 5, 2020 m. kovo 13 d. protokolai Nr. 6, 7, 2020 m. kovo 23 d. protokolas Nr. 8, 2020 m. kovo 24 d. protokolas Nr. 9 (pirkimo Nr. 462981), komisijos posėdžiuose dalyvavo 4 komisijos nariai iš 5. Suprantama, kad pasitaiko objektyvių situacijų, kai viešųjų pirkimų komisijos darbe negali dalyvauti visi komisijos nariai, tačiau tokiu atveju būtina reglamentuoti koks minimalus komisijos narių skaičius yra būtinas sprendimams priimti³⁷.

VšĮ Utenos ligoninėje nenustatytos viešųjų pirkimų komisijos atnaujinimo taisyklės, komisijos posėdžiuose sprendimai priimami nesant nustatyto minimalaus komisijos narių skaičiaus, komisijos veikloje dalyvauja pirkimų iniciatoriai, todėl egzistuoja neskaidrių bei šališkų sprendimų priėmimo galimybė.

PASIŪLYMAS

VšĮ Utenos ligoninei reglamentuoti viešųjų pirkimų komisijos sudarymo ir atnaujinimo taisyklės, nustatyti, kad viešųjų pirkimų komisijos darbe negali dalyvauti vykdomą pirkimą inicijavę asmenys, pagal poreikį nustatyti koks minimalus komisijos narių skaičius yra būtinas sprendimams priimti.

3.2. Paviršutiniškai atliekami rinkos tyrimai sudaro sąlygas mažos konkurencijos pirkimams (kritinė antikorupcinė pastaba)

Atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 37 straipsnio 3 dalimi techninė specifikacija turi užtikrinti konkurenciją ir nediskriminuoti tiekėjų, todėl perkančiosios organizacijos, skelbdamos pirkimą, turi siekti, jog pirkime sudalyvautų kuo daugiau tiekėjų. Siekiant nustatyti, kiek yra rinkoje planuojamos įsigyti prekės reikalavimus potencialiai atitinkančių tiekėjų, rekomenduojama atlikti rinkos tyrimus ir nustatyti techninės specifikacijos reikalavimus taip, kad numatomų pirkti objektų reikalavimų visuma nebūtų pritaikyta tik vienam ar konkrečiam tiekėjui, o pirkime sudalyvautų daugiau rinkoje esančių potencialių tiekėjų. Rinkos tyrimų atlikimas taip pat svarbus metinių pirkimo planų sudarymo etape, siekiant nustatyti planuojamo pirkimo vertę.

³⁷ Viešųjų pirkimų tarnyba rekomenduoja nustatyti, kad komisijos posėdžiai ir priimami sprendimai yra teisėti, kai posėdyje dalyvauja daugiau kaip pusė visų komisijos narių.

Pažymėtina, kad situacija rinkoje nuolat keičiasi, todėl nepaprastai svarbu, kad atliktas rinkos tyrimas būtų kuo aktualesnis, priešingu atveju rinkos tyrimas netenka savo prasmės.

Viešųjų pirkimų tarnyba savo praktikoje pastebi³⁸, kad perkančiosios organizacijos rinkos tyrimų metu apsiriboja teiginiais, kad „<...> yra daugiau nei vienas gamintojas, galintis pasiūlyti reikiamų prekių, paslaugų“, tačiau nenurodo konkrečių gamintojų, galinčių užtikrinti visų pirkimo techninėje specifikacijoje reikalaujamų techninių parametrų atitikti, arba nurodytų gamintojų prekių, paslaugų parametrai neatitinka pirkimo techninėje specifikacijoje nustatytų techninių parametrų visumos. Tokiu būdu, perkančiųjų organizacijų pirkimų techninės specifikacijos neužtikrina konkurencijos ir diskriminuoja tiekėjus, tai patvirtina faktai, kad tokiuose pirkimuose paprastai dalyvauja ir pasiūlymą pateikia vienintelis tiekėjas³⁹.

VšĮ Respublikinėje Vilniaus universitetinėje ligoninėje, VšĮ Vilniaus miesto klinikinėje ligoninėje, VšĮ Utenos ligoninėje nėra pakankamai reglamentuotas rinkos tyrimų atlikimas, atliekami rinkos tyrimai nedokumentuojami, nėra aiškūs atliktų tyrimų rezultatai.

VšĮ Respublikinėje Vilniaus universitetinėje ligoninėje detalesnė rinkos tyrimo atlikimo tvarka nėra reglamentuota, rinkos tyrimo atlikimo metu pildomų dokumentų formos nėra patvirtintos. Pirkimo iniciatorius, atsižvelgdamas į pirkimo objekto specifiką, pats sprendžia dėl rinkos tyrimo vykdymo tvarkos ir dėl rinkos tyrimo metu gautos informacijos kaupimo ir saugojimo⁴⁰. Pažymėtina, kad VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo, viešojo pirkimo sutarčių sudarymo ir vykdymo bei viešųjų pirkimų vidaus kontrolės aprašo 4.2.2 punkte numatyta pirkimo iniciatoriaus pareiga iki pirkimo pradžios atlikti rinkos tyrimą dėl potencialių tiekėjų ir pirkimo vertės nustatymo (išskyrus ypatingos skubos pirkimus). Taip pat, Viešųjų pirkimų įstatymo 97 straipsnyje numatyta perkančiųjų organizacijų pareiga parengti ir nustatytą laiką saugoti dokumentus, pagrindžiančius pirkimo eigą, įskaitant planavimo ir pasirengimo pirkimams dokumentus. Įvertinus pasirinktus rinkos tyrimų pavyzdžius, darytina išvada, atliekami rinkos tyrimai neužtikrina pirkimų konkurencingumo, nes nėra apibrėžta jų atlikimo tvarka, laikotarpis, kokie klausimai turi būti atsakyti rinkos tyrimo metu, informacijos patikslinimo būtinybė prieš skelbiant pirkimą⁴¹, nedokumentuojamos gautos išvados. Pavyzdžiui:

Apie mažos vertės keleivinio mikroautobuso pirkimą (Nr. 546849) paskelbta 2021 m. gegužės 14 d. Rinkos tyrimas atliktas 2021 m. vasario 22 d. Jo metu gauti 3 komerciniai pasiūlymai. Mūsų vertinimu, visi komerciniai pasiūlymai iš esmės atitiko vėliau paskelbto pirkimo techninės specifikacijos reikalavimus, tačiau, rinkos tyrimo metu neatsakyta į vieną esminių klausimų, ar visi

³⁸ Prieiga internete: <https://vpt.lrv.lt/lt/ukio-subjektu-prieziura/isvados-ataskaitos>

³⁹ Tai prieštarauja Viešųjų pirkimų įstatymo 88 straipsnio ir 25 straipsnio 2 dalies nuostatoms, neužtikrina įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų pirkimų skaidrumo ir lygiateisiškumo principų laikymosi bei šio straipsnio 2 dalyje apibrėžto pirkimų tikslo siekimo.

⁴⁰ VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės 2021-12-23 raštas Nr. 2R-5.4E.

⁴¹ Jei nuo rinkos tyrimo atlikimo iki pirkimo pradžios praėjo pokyčiams rinkoje reikšmingas laiko tarpas.

tiekėjai galėtų įgyvendinti pirkimo sąlygą dėl prekės pristatymo terminų, kurie nustatyti mažesni nei Viešųjų pirkimų tarnybos rekomenduojami⁴². Šis klausimas nepatikslintas prieš pirkimo paskelbimą, taip pat nepatikslinta informacija dėl pokyčių, kurie galėjo įvykti per laikotarpį nuo rinkos tyrimo atlikimo iki pirkimo paskelbimo. Todėl nėra aišku, ar pirkimo paskelbimo metu rinkoje buvo daugiau nei vienas tiekėjas, galinti nustatytais terminais pateikti pirkimo techninėje specifikacijoje apibūdintą keleivinį mikroautobusą. Paminėti rinkos tyrimo atlikimo trūkumai galėjo lemti tokių pirkimo sąlygų parengimą, kad pirkime dalyvavo vienintelis tiekėjas⁴³.

Jėgos instrumentų pirkimas (Nr. 471243) paskelbtas 2020 m. vasario 5 d. Rinkos tyrimo metu gauti 3 tiekėjų komerciniai pasiūlymai. Rinkos tyrimo rezultatai nedokumentuoti.

Transportavimo vežimėlių ir slaugos priemonių pirkimas (Nr. 491105) paskelbtas 2020 m. birželio 8 d. Pirkimas suskaidytas į 6 dalis. Korupcijos rinkos analizės atlikimo metu pateikta informacija, kad rinkos tyrimas atliktas dėl 1 – 2 šio pirkimo dalių (skalbinių vežimėliai), pateikta informacija apie 2019 m. sausio mėnesį gautus komercinius pasiūlymus⁴⁴. Rinkos tyrimo rezultatai nedokumentuoti.

Laboratorinių reagentų ir eksploatacinių medžiagų pirkimas (Nr. 498752) paskelbtas 2020 m. liepos 24 d. VšĮ Respublikinė Vilniaus universitetinė ligoninė nurodė, kad šiuo pirkimu buvo pirktos įprastai naudojamos prekės, rinkos tyrimas buvo darytas įvertinant ankstesnes sutartis, ankstesnių šių prekių pirkimų patirtį, tačiau jo rezultatai nedokumentuoti.

Kolonoskopo pirkimas (Nr. 536326) paskelbtas 2021 m. kovo 17 d. Rinkos tyrimo metu gautas vieno tiekėjo komercinis pasiūlymas, pirkimo metu gautas vienintelis to paties tiekėjo pasiūlymas. Toks rinkos tyrimas, kai įvertinamos tik vieno tiekėjo galimybė pateikti reikiamas prekes, sąlygoja ir „vieno tiekėjo“ pirkimus, kai pirkimo techninė specifikacija parengiama pagal konkrečios prekės techninius parametrus.

Įvairios paskirties ultragarsinės diagnostikos sistemos pirkimas (Nr. 496744) paskelbtas 2020 m. liepos 11 d. VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės atstovai nurodė⁴⁵, kad šiuo atveju buvo išanalizuoti kitų įstaigų panašių prekių pirkimo dokumentai (specifikacijos, ataskaitos) ir viešai paskelbtos sudarytos sutartys, bendrauta su kitų įstaigų, neseniai įsigijusių panašią įrangą, atstovais, tačiau rinkos tyrimo dokumentai nebuvo pateikti.

⁴² Rekomenduojama automobilio pristatymo terminą nurodyti ne trumpesnę nei 6 mėnesiai nuo sutartinių prievolių vykdymo pradžios, pirkimo sąlygose nustatytas 4 mėnesių terminas.

⁴³ Pirkime dalyvavo vienintelis tiekėjas, kuris išpareigojo automobilį perkančiajai organizacijai pateikti ne vėliau kaip per 4 (keturis) mėnesius nuo sutarties įsigaliojimo dienos. Pažymėtina ir tai, kad pirkimo sutartis buvo sudaryta ir įsigaliojo 2021-06-09, o automobilis VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės nuosavybės teise transporto priemonių registre įregistruotas 2021-06-11, perduotas 2021-06-21 aktu Nr. SAV-21-0309. Atsižvelgiant į paminėtą pirkimo sąlygą bei faktinį automobilio registravimo bei pateikimo terminą (įregistruotas per 2 dienas, perduotas per 12 dienų nuo pirkimo sutarties sudarymo), darytina išvada, kad pirkimo sąlygos neužtikrino pakankamos tiekėjų konkurencijos.

⁴⁴ Vienas komercinis pasiūlymas – 2017 m. pab.

⁴⁵ 2022-04-01 el. paštu.

VšĮ Respublikinė Vilniaus universitetinė ligoninė nurodė, kad rinkos tyrimų dokumentai nepatenka į saugomų viešųjų pirkimų dokumentų apibrėžimą, o Viešųjų pirkimų įstatymas nenumato perkančiųjų organizacijų pareigos reglamentuoti rinkos tyrimų atlikimo tvarką, dokumentuoti rinkos tyrimų atlikimo. Pažymėtina, kad netinkamai atliktas pasirengimo pirkimui etapas lemia rizikas dėl „vieno tiekėjo“ pirkimų. Pasirengimo pirkimui etapas, išskyrus įstatyme reglamentuotas procedūras ir numatytus jų privalomo taikymo atvejus, paliktas pačių perkančiųjų organizacijų kompetencijai. Todėl pateikiami pasiūlymai yra skirti ne Viešųjų pirkimų įstatymo įgyvendinimui, o nustatytų korupcijos rizikos veiksnių mažinimui.

Viešųjų pirkimų įstatymo 27 straipsnio komentare nurodoma, kad rinkos tyrimas yra pirminis pasirengimas, kurį perkančiosios organizacijos turėtų atlikti, prieš pradėdamos vykdyti bet kokias rinkos konsultacijas ar bet kokią pirkimą apskritai⁴⁶.

Pavyzdinėse pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklėse (5.9 punktas) numatyta, kad rinkos tyrimas – kokybinės ir kiekybinės informacijos apie prekių, paslaugų ir darbų pasiūlą, tiekėjus, jų tiekiamas prekes, teikiamas paslaugas, atliekamus darbus ir kainas rinkimas, analizė ir *apibendrintų išvadų rengimas*, skirtas sprendimams, susijusiems su pirkimais, priimti. Viešųjų pirkimų įstatymo 97 straipsnio 3 dalyje numatyti planavimo ir pasirengimo pirkimams dokumentai, tačiau tai, kad rinkos tyrimų dokumentai nenurodyti minėtos nuostatos komentare, nepariboja galimybių siūlyti tokį sprendimo būdą siekiant mažinti „vieno tiekėjo“ pirkimų rizikas.

Rinkos tyrimai yra svarbūs siekiant parengti pirkimo dokumentus, todėl siekiant valdyti nustatytą korupcijos rizikos veiksnių, turėtų būti reglamentuotas rinkos tyrimų atlikimas (atsižvelgiant į pirkimo objektų specifikas, pirkimo vertes ir kitus kriterijus, pvz. pirkimams nuo 5 000 Eur vertės).

Sveikatos apsaugos ministerija taip pat pritaria rinkos tyrimų atlikimui bei to reglamentavimui⁴⁷.

VšĮ Vilniaus miesto klinikinės ligoninės kokybės vadybos sistemos procedūros P-07-2020 „Pirkimas“ 6.7.1 punkte numatyta pirkimų iniciatoriaus pareiga išsiaiškinti reikalingas pirkti prekes, paslaugas ar darbus, jų technines, eksploatacines bei kitas savybes bei orientacines kainas. VšĮ Vilniaus miesto klinikinės ligoninės atstovai nurodė⁴⁸, kad pirminį rinkos tyrimą pirkimo iniciatoriai atlieka savo nuožiūra, siekiant parengti paraišką viešajam pirkimui bei techninę specifikaciją. Tačiau šis pirkimo etapas nėra dokumentuojamas, o tai neatitinka Viešųjų pirkimų įstatymo 97 straipsnio

⁴⁶ Rinkos tyrimas gali būti atliekamas, ieškant informacijos internete, spaudoje, analizuojant kitų perkančiųjų organizacijų patirtį atitinkamoje srityje, teikiant paklausimus kompetentingiems subjektams ir pan. Taigi, perkančiosios organizacijos, rengdamosi pirkimui, visų pirma turėtų surinkti informaciją ir įsivertinti, kas yra žinoma apie pirkimo objektą, atitinkamą rinką, jos pasiūlą bei poreikius (pavyzdžiui, odontologui reikalingą įrangą, konkrečios įrangos būtinąsias savybes (paciento kėdės būtinos funkcijos ir kt.), pirkimo objekto įsigijimo specifiką (pavyzdžiui, praktikoje taikomos efektyviausios strategijos) ir kitus svarbius aspektus. Būtent taip perkančiosios organizacijos nustato, koks yra poreikis gauti nepriklausomų subjektų pagalbą konkrečiu atveju.

⁴⁷ 2022-05-05 el. paštu pateikta informacija.

⁴⁸ 2022-03-30 el. paštu.

reikalavimų. Pažymėtina ligoninės geroji praktika skelbiant daug techninių specifikacijų projektų, tačiau techninės specifikacijos parengimas, kad ji užtikrintų konkurenciją ir nediskriminuoti tiekėjų, yra perkančiosios organizacijos pareiga, todėl rinkos tyrimai privalo būti atliekami ir dokumentuojami, neperkeliant šios pareigos vien tik tiekėjams, tikintis, kad jie pateiks pasiūlymų paskelbtiems techninės specifikacijos projektams, kurie užtikrins konkurencingų ir nediskriminuojančių pirkimo sąlygų (techninės specifikacijos) parengimą.

VšĮ Utenos ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo⁴⁹ 5.8 punkte numatytas rinkos tyrimas, 18.4.2 punkte numatyta pirkimo iniciatoriaus pareiga jį atlikti, rengiant pirkimų planą bei, esant poreikiui, patikslinti pirkimo inicijavimo etape (201.1 punktas). Rinkos tyrimų atlikimas detaliau nereglamentuojamas, o rinkos tyrimai neatliekami.

VšĮ Respublikinėje Vilniaus universitetinėje ligoninėje, VšĮ Vilniaus miesto klinikinėje ligoninėje, VšĮ Utenos ligoninėje nėra pakankamai reglamentuotas rinkos tyrimų atlikimas, atliekami rinkos tyrimai nedokumentuojami, nėra aiškūs atliktų tyrimų rezultatai. Šie trūkumai neužtikrina techninės specifikacijos parengimo, kuri užtikrintų konkurenciją ir nediskriminuotų tiekėjų.

Pažymėtina, kad rinkos tyrimų atlikimo reglamentavimas ir jų atlikimas neturi būti savitiksliis, jų tikslas – tokių pirkimų atlikimas, kurių metu būtų reali tiekėjų konkurencija. Išsamių rinkos tyrimų atlikimas galėtų padidinti konkurenciją pirkimuose, kuriuose paprastai dalyvauja vienas tiekėjas⁵⁰.

Siekiant didinti pirkimų konkurencingumą, perkančiosioms organizacijoms taip pat siūlytina pirkimų metu įvertinti aktyvesnių veiksmų galimybes pasiūlant žinomiems⁵¹ tiekėjams dalyvauti skelbiamuose pirkimuose, pavyzdžiui, CVP IS susirašinėjimo priemonėmis.

PASIŪLYMAI

VšĮ Respublikinei Vilniaus universitetinei ligoninei, VšĮ Vilniaus miesto klinikinei ligoninei, VšĮ Utenos ligoninei tobulinti rinkos tyrimo teisinį reglamentavimą bei nustatyti pirkimo vykdytojų pareigą įvertinti ir dokumentuoti atlikto rinkos tyrimo rezultatus, ar į tai atsižvelgta techninės specifikacijos projekte bei numatyti pirkimo vykdytojų veiksmus, nustačius esminių rinkos tyrimo atlikimo trūkumų.

Viešųjų pirkimų tarnybai svarstyti dėl rinkos tyrimų atlikimo gairių parengimo.

⁴⁹ VšĮ Utenos ligoninės direktoriaus 2019-12-31 įsakymas Nr. V-99.

⁵⁰ Pavyzdžiui, atliekant įvairių reagentų pirkimus, kai pagal pirkimo sąlygas perkami reagentai turi tikti ASPI turimai konkrečiai įrangai arba tiekėjas panaudos pagrindais turi suteikti kitą reikiamą įrangą. Tokius pirkimus paprastai laimi vienintelis tiekėjas, atstovaujantis ASPI turimos įrangos gamintoją ir galintis pateikti šiai įrangai tinkamas priemonės.

⁵¹ Nustatytus atliekant rinkos tyrimą, teikusius pasiūlymų dėl paskelbtų techninių specifikacijų projektų ar dalyvavusiems skelbtoje rinkos konsultacijoje ir pan.

3.3. Nepakankamas pirkimo techninių specifikacijų projektų skelbimas ar veiksmingų rinkos konsultacijų atlikimas, siekiant išsiaiškinti realią konkurenciją (kritinė antikorupcinė pastaba)

Techninių specifikacijų projektų skelbimas bei rinkos konsultacijų atlikimas⁵² yra svarbios papildomos galimybės, siekiant konkurencingų bei tiekėjų nediskriminuojančių pirkimo sąlygų parengimo.

Paminėtina geroji VšĮ Vilniaus miesto klinikinės ligoninės praktika, nes 2020 m. ligoninė paskelbė 44 techninių specifikacijų projektus, 2021 m. – 1 rinkos konsultaciją bei 42 techninių specifikacijų projektus.

VšĮ Respublikinėje Vilniaus universitetinėje ligoninėje ir VšĮ Utenos ligoninėje šių priemonių taikymas paliktas pirkimo iniciatorių nuožiūrai ir detaliau nereglamentuojamas.

VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo, viešojo pirkimo sutarčių sudarymo ir vykdymo bei viešųjų pirkimų vidaus kontrolės aprašo 4.4 punkte numatyta pirkimo iniciatoriaus teisė iki pirkimo pradžios siūlyti pirkimą atliekančiam subjektui CVP IS paskelbti techninės specifikacijos projektą. Detalium tokių siūlymų poreikis nereglamentuotas. Tokiu atveju pirkimo iniciatoriui yra suteikta neribota diskrecija savo nuožiūra spręsti dėl techninės specifikacijos projekto skelbimo ar neskelbimo.

VšĮ Utenos ligoninėje techninių specifikacijų projektų skelbimas bei rinkos konsultacijų atlikimas nereglamentuotas.

PASIŪLYMAI

VšĮ Respublikinei Vilniaus universitetinei ligoninei ir VšĮ Utenos ligoninei reglamentuoti techninių specifikacijų projektų skelbimą bei rinkos konsultacijų atlikimą, numatant sąlygas ir aplinkybes, kurioms esant šios priemonės turėtų būti taikomos.

3.4. Praktika, kai pirkimo objektų techninės specifikacijos parengiamos pagal konkrečių pirkimo objektų duomenis, gali sąlygoti nepakankamą tiekėjų konkurenciją (kita antikorupcinė pastaba)

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas formuoja teismų praktiką, kad „sprendžiant, ar nustatant techninės specifikacijos sąlygas nebuvo pažeistos tiekėjo teisės, turi būti įvertinti du aspektai, pirma, ar nebuvo pažeistas vienodo požiūrio principas, t. y. ar techninės specifikacijos reikalavimai nebuvo

⁵² Rinkos konsultacijos Lietuvoje dar retai taikomos viešuosiuose pirkimuose, nors nuo 2022-01-01 pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 27 str. 1 d. 1 p. ir Komunalinio sektoriaus pirkimų įstatymo 39 str. 1 d. 1 p. tokios konsultacijos yra privalomos vieno tiekėjo pirkimų atvejais jeigu per paskutinius 12 mėnesių atliekant paskutinį tokių pačių ar panašių prekių, paslaugų ar darbų pirkimą, apie kurį buvo privaloma skelbti, išskyrus mažos vertės pirkimą, nebuvo gauta nė viena arba gauta tik viena tinkama paraiška ar pasiūlymas. Rinkos konsultacijų gairės ir geroji rinkos konsultacijų vykdymo praktika nurodoma VPT informaciniame pranešime: https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/mp/rinkos_konsultaciju_gaires.pdf

pritaikyti konkrečiam ekonominės veiklos vykdytojui, antra, ar nebuvo pažeistas proporcingumo principas, t. y. ar itin išsamūs techninės specifikacijos reikalavimai (nebūtinai pritaikyti vienam tiekėjui, tačiau dėl savo detalumo reikšmingai apribojantys tiekėjų galimybes dalyvauti viešajame pirkime) buvo būtini norint pasiekti pirkimu siekiamus tikslus“ (2019 m. sausio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-32- 378/2019).

Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 1 dalis nustato, kad vykdant pirkimą privalu laikytis lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo, skaidrumo principų. Perkančioji organizacija, pirkimo dokumentuose nustatydamą minimalius tiekėjų kvalifikacijos reikalavimus, techninius reikalavimus pirkimo objektui, viešojo pirkimo sutarties vykdymo sąlygas ir kitas konkurso sąlygas, turi užtikrinti tiekėjų nediskriminavimą ir lygiateisiškumą. Tiekėjų lygiateisiškumas (nediskriminavimas) užtikrinamas adekvačiomis pirkimo objektui ir sutarčiai įvykdyti reikalingomis sąlygomis, pasireiškiančiomis minimaliais dalyvių kvalifikacijos reikalavimais, nediskriminaciniais reikalavimais pirkimo objektui bei visais kitais reikalavimais, kurie dirbtinai neriboja tiekėjų galimybės konkuruoti. Be to, nediskriminavimo principas suponuoja ir draudimą viešojo pirkimo dokumentuose naudoti konkrečius prekių pavadinimus, ženklus ar tipus, technines specifikacijas.

Lygiateisiškumo ir nediskriminavimo principų užtikrinimas rengiant technines specifikacijas turi būti užtikrinamas nustatant objektyvius perkamo objekto techninius parametrus, kuriuos atitiktų ne vienas, o keli panašių (artimų) techninių parametrų prietaisai (priemonės), kurių tiekėjai galėtų realiai varžytis dėl geresnės kainos pateikimo. Tai būtų užtikrinama reali tiekėjų konkurencija, racionaliai naudojamos pirkimams skirtos lėšos.

VšĮ Utenos ligoninėje nustatyta atveju, kai techninės specifikacijos rengiamos ne įvertinus kiekvieną pirkimo objekto techninės specifikacijos parametą, siekiant nustatyti kokia minimali ir maksimali (pagal poreikį) atitinkamo parametro reikšmė yra būtina pirkimo objektui pagal ligoninės poreikius, o pagal konkrečius pirkimo objekto duomenis (techninę specifikaciją), konkrečius duomenis nustatant kaip minimalius arba maksimalius ribinius.

Pažymėtina, kad tokiais atvejais yra formali tiekėjų konkurencijos regimybė, tačiau akivaizdu, kad nenustačius objektyvių minimalių ir (ar) maksimalių perkamo objekto parametrų pagal perkančiosios organizacijos poreikius, įvertinus situaciją rinkoje, tiekėjai nesiūlo brangesnių prekių geresniais parametrais, nes tokie pasiūlymai iš esmės neturi galimybės būti pripažinti laimėjusiais dėl didesnių kainų.

Pirkimas (Nr. 462981) „Kompiuterinės tomografijos aparatas ir vaizdų archyvavimo, diagnostikos ir perdavimo sistema“⁵³ vykdytas atviro konkurso būdu Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos (toliau - CVP IS) priemonėmis. Pirkimas 1 dalyje „Kompiuterinės tomografijos aparatas“ laikytinas „vieno tiekėjo“ pirkimu, nes pirkimo laimėtoju UAB „Graina“ pripažinta atmetus kitą likusį pasiūlymą (sudarytos sutarties vertė 797 955,00 Eur). Pirkimo techninė specifikacija paruošta pagal VšĮ Utenos ligoninės Radiologijos skyriaus reikalavimus, suderinta su minėto skyriaus atsakingais darbuotojais.

Pažymėtina, kad skelbime apie pirkimą (skelbimo išsiuntimo / publikavimo data 2020 m. sausio 8 d.) buvo pakeistos viešųjų pirkimų komisijos patvirtintos pirkimo 1 dalies „Kompiuterinės tomografijos aparatas“ techninės specifikacijos sąlygos:

Eil. Nr.	Reikalaujamos techninės charakteristikos	Parametro reikšmė, nurodyta viešųjų pirkimų komisijos 2019-12-30 protokole Nr. 2	Parametro reikšmė, nurodyta skelbime apie pirkimą CPV IS
1.8	Skenavimo įrenginio pasvyrimo kampai	$\geq \pm 30^\circ$	Ne mažiau kaip $\pm 25^\circ$
3.2	Horizontalus stalviršio judėjimas	≥ 210 cm	Ne mažiau kaip 200 cm

Pažymėtina, kad perkančioji organizacija atmeta tiekėjų pasiūlymus, jei jie neatitinka pirkimo sąlygų, todėl kiekvieno techninės specifikacijos parametro reikšmė yra labai svarbi, o pirkimo sąlygas keisti galėjo tik jas pagal kompetenciją patvirtinęs subjektas, šiuo atveju – viešųjų pirkimų komisija.

Susipažinus su šio pirkimo 1 dalies techninė specifikacija⁵⁴ matyti, kad iš esmės visi techninės specifikacijos parametrai suformuluoti imant pirkimo laimėtojo UAB „Graina“ pasiūlyto kompiuterinės tomografijos aparato Scenaria View parametrus (arba labai artimus jiems), pridodant žodžius ar ženklus „ne mažiau kaip“ arba „ne daugiau kaip“, pavyzdžiui:

Eil. Nr.	Reikalaujamos techninės charakteristikos	Parametro reikšmė, nurodyta viešųjų pirkimų komisijos 2019-12-30 protokole Nr. 2	Tiekėjo UAB „Graina“ pasiūlymo parametro reikšmė
1.3.	Pjūvių skaičius, gaunamas vieno pilno apsisukimo (360°) metu	≥ 128	128
1.4.	Trumpiausias skenavimo laikas prie 360° apsisukimo	$\leq 0,35$ s	0,35 s
1.5.	Detektoriaus aktyvių elementų eilučių skaičius z-ašies kryptimi	≥ 64	64
1.6.	Detektorių matricos plotis z-ašies kryptimi	≥ 40 mm	40 mm
1.7.	Skenavimo įrenginio angos diametras	≥ 80 cm	80 cm
3.1	Maksimalus skenavimo zonos ilgis	≥ 200 cm	200 cm
3.3	Maksimalus leidžiamas paciento svoris	≥ 220 kg	220 kg
4.5	Vaizdų rekonstrukcijos greitis	≥ 60 vaizdų/s	60 vaizdų/s

⁵³ Vykdytą ES projektą „Galvos smegenų kraujotakos ligų profilaktikos, diagnostikos ir gydymo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas VšĮ Utenos ligoninėje“ Nr. 08.1.3-CPVA-V-603-02-0002. Pirkimo sąlygos patvirtintos VšĮ Utenos ligoninės viešojo pirkimo komisijos 2019-12-30 posėdžio protokolu Nr. 2.

⁵⁴ Prieiga internete: https://pirkimai.eviesiejipirkimai.lt/app/rfq/publicpurchase_docs.asp?PID=487859.

VšĮ Centrinė projektų valdymo agentūra atliko šio pirkimo išankstinę ir paskesnę patikras, kurių metu nebuvo nustatyta, kad techninės specifikacijos reikalavimai pritaikyti konkrečiai prekei ar tiekėjui, agentūros vertinimu, nustatyti techninės specifikacijos reikalavimai neribojo tiekėjų galimybių dalyvauti pirkime⁵⁵.

Tačiau tokia techninių specifikacijų rengimo praktika iš esmės nėra gera antikorupcinio požiūriu. Techninės specifikacijos turėtų būti rengiamos įvertinant kiekvieną pirkimo objekto techninės specifikacijos parametras, nustatant kokia minimali ir maksimali (pagal poreikį) atitinkamo parametro reikšmė yra būtina pirkimo objektui pagal ligoninės poreikius⁵⁶, bei, ar nustatytus parametrus atitinka bent kelios rinkoje siūlomos prekės (pagal aplinkybes).

Pirkimas (Nr. 516966) „Oftalmologijos įranga“⁵⁷. Pirkimas buvo suskaidytas į dalis, vykdytas atviro konkurso būdu CVP IS priemonėmis. Pirkimas laikytinas „vieno tiekėjo“ pirkimu, nes vienintelį pasiūlymą visoms pirkimo dalims pateikė UAB „Graina“, kuri ir buvo pripažinta pirkimo laimėtoju (sudarytos sutarties vertė 298 265,00 Eur).

Įvertinus pirkimo techninę specifikaciją matyti, kad iš esmės visi techninės specifikacijos parametrai taip pat suformuluoti imant pirkimo laimėtojo UAB „Graina“ pasiūlytų prekių techninius parametrus (arba labai artimus jiems), pridodant žodžius ar ženklus „ne mažiau kaip“ arba ne daugiau kaip“, nurodant nedideles paklaidas. Pavyzdžiai pateikti 1 priede.

Pažymėtina, kad daugelyje Oftalmologinės įrangos pirkimo VII dalies „Oftalmologinių instrumentų rinkinys kataraktos operacijoms atlikti“ techninės specifikacijos punktų nurodomi konkretūs modeliai iš Geuder firmos, kurią Lietuvoje atstovauja UAB „Graina“⁵⁸ katalogo⁵⁹, tačiau nenurodoma, kad tinkami ir lygiaverčiai įrenginiai, kaip numatyta Viešųjų pirkimų įstatymo 37 straipsnio 5 dalyje⁶⁰.

Urologinės įrangos pirkimas (Nr. 558210). Pirkimas vykdytas atviro konkurso būdu, pirkimas suskaidytas į 3 dalis. Pirmai pirkimo daliai Urologinis – chirurginis lazeris pasiūlymus pateikė 2 tiekėjai, vienas pasiūlymas atmestas, nes tiekėjo pasiūlymas neatitiko pirkimo dokumentuose

⁵⁵ 2022-04-13 el. paštu pateikta informacija.

⁵⁶ Kyla abejonių, ar paminėtais atvejais minimalios / maksimalios reikšmės negalėjo būti kitokios, nei konkrečios prekės parametrai, jei tai būtų padėję padidinti pirkimo konkurenciją.

⁵⁷ Projektas Nr. ENI-LLB-2-273 „Specializuotų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo gerinimas Gardino ir Utenos apskričių vyresnio amžiaus gyventojams“, finansuojamas pagal 2014-2020 metų Europos kaimynystės priemonės Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos bendradarbiavimo per sieną programą. Pirkimo sąlygos patvirtintos viešųjų pirkimų komisijos 2020-02-22 protokolu Nr. 2. Pirkimo dokumentų prieiga internete: <https://cvpp.eviesiejipirkimai.lt/Notice/Details/2020-612066>.

⁵⁸ Prieiga internete: <https://www.geuder.de/en/contact/worldwide-distributor-search/>

⁵⁹ Prieiga internete: https://www.geuder.de/fileadmin/documents/Instrumente/69002_Geuder-Hauptkatalog-Instrumente_DE_2018-06.pdf

⁶⁰ Apibūdinant pirkimo objektą, techninėje specifikacijoje negali būti nurodytas konkretus modelis ar tiekimo šaltinis, konkretus procesas, būdingas konkrečiam tiekėjo tiekiamoms prekėms ar teikiamoms paslaugoms, ar prekių ženklas, patentas, tipai, konkreti kilmė ar gamyba, dėl kurių tam tikriems subjektams ar tam tikriems produktams būtų sudarytos palankesnės sąlygos arba jie būtų atmesti. Toks nurodymas yra leidžiamas išimties tvarka, kai pirkimo objekto yra neįmanoma tiksliai ir suprantamai apibūdinti pagal šio straipsnio 4 dalyje nustatytus reikalavimus. Šiuo atveju nurodymas pateikiamas įrašant žodžius „arba lygiavertis“.

nustatytų reikalavimų, kitoms pirkimo dalims (bipolinis rezektoskopas) ir (lankstus ureterorenoskopas) pasiūlymus pateikė vienas tiekėjas.

Įvertinus 3 pirkimo dalių (urologinis – chirurginis lazeris; bipolinis rezektoskopas ir lankstus ureterorenoskopas) techninės specifikacijos reikalavimus ir pasiūlytos įrangos technines charakteristikas, nustatyta, kad techninės specifikacijos reikalavimai taip pat galimai parengti pagal konkrečių prekių technines charakteristikas⁶¹.

Eil. Nr.	Reikalaujamos techninės charakteristikos	Parametro reikšmė, nurodyta viešųjų pirkimų komisijos 2021-07-30 protokole Nr. 2	Tiekėjų UAB „Biomedikos centras“ ir UAB „Salmeda“ pasiūlymų parametro reikšmė
Urologinis – chirurginis lazeris			
3.	Išėjimo galia	Ne mažiau 30W	30W
4.	Bangos ilgis	2100 ± 10 nm	2100 nm
5.	Impulso energijos kiekis	Ne siauresniame diapazone kaip 200 - 5000 mJ	200-5000 mJ
6.	Reguliuojamas impulso pasikartojimo dažnis	Ne siauresniame diapazone kaip 3 – 25 Hz	3-25 Hz
Bipolinis rezektoskopas			
3.	Teleskopoas	1. Diametras 4±0,1 mm. 2. Apžvalgos kampas 30±1°.	1. Diametras 4 mm. 2. Apžvalgos kampas 30°.
5.	Šviesolaidis	1. Ilgis 2,3±0,1 m. 2. Diametras 2,5±0,1 mm. 3. Teleskopo jungtis be užsukimo.	1. Ilgis 2,3 m. 2. Diam. 2,5 mm. 3. Teleskopo jungtis be užsukimo.
Lankstus ureterorenoskopas			
3.	Įvedimo dalies išorinis diam.	≤ 10 Fr.	9,9 Fr.
4.	Distalinio galo išorinis diam.	≤ 6,0 Fr.	6,0 Fr.
6.	Lazerio fibro įvedimo kanalo diametras	≥3,3 Fr	3,3 Fr.

Šio korupcijos rizikos veiksnio valdymui reikšmingi pasiūlymai pateikti šios išvados dalyse dėl rinkos tyrimų atlikimo bei techninių specifikacijų projektų skelbimo / rinkos konsultacijų atlikimo, todėl atskirų pasiūlymų neteikiame.

3.5. Neidentifikuojami draudžiami susitarimai tarp pirkimo dalyvių, taip sudarant sąlygas „vieno tiekėjo“ pirkimams (kritinė antikorupcinė pastaba)

Vadovaujantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika perkančiosios organizacijos turi pareigą užtikrinti efektyvią konkurenciją. Viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 1 punktą įpareigoja perkančiąją organizaciją pašalinti tiekėją iš pirkimo procedūros, jeigu jis su kitais tiekėjais

⁶¹ Paminėtos techninių specifikacijų rengimo praktikos ydingumą, kuris yra viena iš priežasčių, kodėl pirkimuose dalyvauja vienintelis tiekėjas, taip pat pagrindžia tai, kad šio pirkimo metu gauta tiekėjo pretenzija, kad 1 pirkimo dalies techninės specifikacijos atskiri reikalavimai pritaikyti gamintojo Lumenis prekei, kurią Lietuvoje atstovauja UAB „Biomedikos centras“. Įvertinusi pretenziją perkančioji organizacija nusprendė, kad visais atvejais reikalavimai suformuoti pagal perkančiosios organizacijos poreikius, o konkurencija nėra ribojama.

yra sudaręs susitarimų, kuriais siekiama iškreipti konkurenciją atliekamame pirkime, ir perkančioji organizacija dėl to turi įtikinamų duomenų. Konkurencijos ribojimo požymių pavyzdžių bei rekomendacijų yra pateikusi Konkurencijos taryba⁶².

VšĮ Respublikinėje Vilniaus universitetinėje ligoninėje, VšĮ Vilniaus miesto klinikinėje ligoninėje, VšĮ Utenos ligoninėje neskiriama pakankamai dėmesio susitarimų, kuriais siekiama iškreipti konkurenciją atliekamame pirkime, identifikavimui.

Medicininį atliekų surinkimo ir išvežimo pirkimai VšĮ Respublikinėje Vilniaus universitetinėje ligoninėje, VšĮ Vilniaus miesto klinikinėje ligoninėje ir VšĮ Utenos ligoninėje turi draudžiamų tiekėjų susitarimų požymių.

VšĮ Respublikinė Vilniaus universitetinė ligoninė 2021 m. vykdė medicininių atliekų surinkimo ir išvežimo paslaugų pirkimą (Nr. 545251). Pirkimo sąlygos patvirtintos Viešojo pirkimo komisijos 2021 m. gegužės 11 d. protokolu. Tarptautinis pirkimas buvo vykdomas atviro konkurso būdu naudojantis CVP IS priemonėmis. 2021 m. gegužės 11 d. pirkimo inicijavimo paraiškos 5 punkte nustatyta maksimali pirkimo vertė su PVM 393 976 Eur. Gauti 3 tiekėjų pasiūlymai, kurie visi buvo atmesti dėl per didelį, perkančiajai organizacijai nepriimtinių kainų. Toliau buvo vykdytos neskelbiamos derybos Viešųjų pirkimų įstatymo 63 straipsnio 1 dalies 2 punkto pagrindu.

Neskelbiamų derybų pirkime dalyvavo 3 tiekėjai, kurių pasiūlymai buvo atmesti atviro konkurso metu: UAB „AV investicija“, UAB „Toksika“ ir UAB „Farmacinių atliekų šalinimas“. Neskelbiamų derybų metu pirkimo dalyvio UAB „AV investicija“ pateikto pasiūlymo suma buvo lygi nustatytai maksimaliai pirkimo vertei su PVM (393 976 Eur), nors maksimali pirkimo vertė CVP IS tiekėjams viešai nebuvo skelbiama. Kitų tiekėjų pasiūlymų kainos buvo didesnės.

Požymiai dėl galimų draudžiamų susitarimų: laimėjęs tiekėjas UAB „AV investicija“ galimai žinojo maksimalią pirkimo vertę; kitas tiekėjas UAB „Toksika“ tiek atviro konkurso, tiek neskelbiamų derybų metu pirkime taip pat dalyvavo kaip UAB „AV investicija“ subtiekęs, todėl tikėtina, šie tiekėjai derino ne tik subtiekimu klausimus, bet kitus dalyvavimo pirkime klausimus (UAB „AV investicija“ ir UAB „Toksika“ subtiekimu santykiškai dalyvavo ir 2020 m. VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės atliekų utilizavimo pirkime Nr. 500877, taip pat kartu dalyvauja ir kitų perkančiųjų organizacijų pirkimuose⁶³). Tačiau perkančioji organizacija šių aplinkybių nevertino. Vienas iš kartelių viešuosiuose pirkimuose požymių – pirkimo laimėtojo sudaromos subrangos sutartys su kitais pirkimo dalyviais. 3 pirkimo dalyvis UAB „Farmacinių

⁶² Prieiga internete: https://kt.gov.lt/uploads/documents/files/TurasLT_Vilnius_PO_2018_11_16_Monika.pdf
<https://kt.gov.lt/karteliai-viesuosiuose-pirkimuose-2>

⁶³ Prieiga internete: http://www.cvpp.lt/download.php?dok_id=2004899976&file_id=2004899979
http://www.cvpp.lt/download.php?dok_id=2004875865&file_id=2004875866
http://www.cvpp.lt/download.php?dok_id=2004824909&file_id=2004950111
http://www.cvpp.lt/download.php?dok_id=2004803462&file_id=2004803470
http://www.cvpp.lt/download.php?dok_id=2004260512&file_id=2004260514

atliekų šalinimas“ pirkime (tiek atvirame konkurse, tiek ir neskelbiamose derybose) galimai dalyvavo „dėl akių“, nes jo pasiūlytos kainos gerokai viršijo maksimalią pirkimo vertę su PVM (393 976 Eur) – šis tiekėjas neskelbiamų derybų metų pateikė 1 251 140,00 Eur pasiūlymą, kuris daugiau nei 3 kartus viršijo maksimalią pirkimo vertę bei laimėjusio tiekėjo pasiūlymą. Taip pat, UAB „Farmacinių atliekų šalinimas“ neatitiko techninės specifikacijos reikalavimų 1.2 punkto, nes nepateikė sutarties su galutiniu atliekų tvarkytoju, o įmonės viešai pateikiama licencija suteikia teisę tik rinkti pavojingas atliekas⁶⁴.

Taigi, VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės 2021 m. vykdytame medicininių atliekų surinkimo ir išvežimo paslaugų pirkime (Nr. 545251) pasiūlymus teikę ūkio subjektai galimai koordinavo savo pasiūlymus ir taip eliminavo tarpusavio konkurenciją, nes pirkimo laimėtojo UAB „AV investicija“ pateiktas pasiūlymas buvo lygus perkančiosios organizacijos turimam biudžetui, UAB „Toksika“ yra susijusi su UAB „AV investicija“ subrangos viešuosiuose pirkimuose teisiniais santykiais, o UAB „Farmacinių atliekų šalinimas“ neatitiko techninės specifikacijos reikalavimų bei pateikė pasiūlymą, kurio vertė daugiau nei 3 kartus viršijo maksimalią pirkimo vertę.

VšĮ Respublikinė Vilniaus universitetinė ligoninė nurodė, kad šis klausimas priklauso Konkurencijos tarybos kompetencijai ir Konkurencijos tarybos yra išspręstas – informacija ir patarimai yra skelbiami Konkurencijos tarybos tinklalapyje. Sutinkame su šiais pastebėjimais, tačiau pagal Viešųjų pirkimų įstatymą, tais atvejais, kai yra konkurenciją ribojančių susitarimų požymių, perkančioji organizacija turi pareigą tai įvertinti ir priimti sprendimus, prireikęs kreiptis į tiekėjus, kompetentingas institucijas prašant informacijos ar išvadų. Šiuo atveju tai nebuvo daroma, pirkimų dokumentuose nėra informacijos apie šių požymių įvertinimą bei priimtus sprendimus.

VšĮ Vilniaus miesto klinikinė ligoninė 2021 m. vykdė atliekų išvežimo paslaugų pirkimą (Nr. 537724). Pirkimas buvo suskaidytas į 3 dalis, tačiau visose pirkimo dalyse buvo vieno tiekėjo pirkimai atmetus kitų tiekėjų pasiūlymus. Šiame pirkime pasiūlymus teikę ūkio subjektai galimai koordinavo savo pasiūlymus ir taip eliminavo tarpusavio konkurenciją, tai pagrindžia aplinkybės, kad kiekvienai pirkimo daliai buvo gautas vienas galiojantis pasiūlymas, t. y. matyti tendencija, kad tiekėjai galimai susitarė dėl pirkimo dalių, todėl kitoms pirkimo dalims pateikė brangesnius ir pirkimo reikalavimų neatitinkančius pasiūlymus, o 3 iš 4 tiekėjų buvo susiję subtiekimu teisiniais santykiais.

Tiekėjas / pirkimo dalis	I dalis	II dalis	III dalis
UAB „AV investicija“ (subtiekęjas UAB „Toksika“)	Pirkimo laimėtojas	Pasiūlyta kaina viršija pirkimui skirtas lėšas, nustatytas perkančiosios organizacijos prieš pradedant pirkimo procedūrą.	Pasiūlyta kaina viršija pirkimui skirtas lėšas, nustatytas perkančiosios organizacijos prieš pradedant pirkimo procedūrą.

⁶⁴ Prieiga internete: <https://www.farmacinesatliekos.lt/wp-content/uploads/2020/02/Licenzija.pdf>
https://atliekos.old.gamta.lt/files/PATL%20Veiklu_sarasas_2021-05-211621592290467.xls

UAB „Toksika“	Pasiūlyta kaina viršija pirkimui skirtas lėšas, nustatytas perkančiosios organizacijos prieš pradedant pirkimo procedūrą.	Pirkimo laimėtojas	Pasiūlyta kaina viršija pirkimui skirtas lėšas, nustatytas perkančiosios organizacijos prieš pradedant pirkimo procedūrą.
UAB „Ekotopas“ (subtiekėjas UAB „Toksika“)	Perkančiosios organizacijos prašymu nepateikė ar nepatiksline pateiktų netikslių ar neišsamų duomenų apie pašalinimo pagrindų nebuvimą CVP IS priemonėmis. Pasiūlymas neatitinka pirkimo dokumentuose nustatytų reikalavimų.	Perkančiosios organizacijos prašymu nepateikė ar nepatiksline pateiktų netikslių ar neišsamų duomenų apie pašalinimo pagrindų nebuvimą CVP IS priemonėmis. Pasiūlymas neatitinka pirkimo dokumentuose nustatytų reikalavimų.	-
Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Fizinių ir technologijos mokslų centras	-	-	Pirkimo laimėtojas

VšĮ Vilniaus miesto klinikinė ligoninė nurodė nemananti šiuo atveju buvus konkurenciją ribojančių susitarimų, siūlo, kad Viešųjų pirkimų tarnyba parengtų atitinkamas gaires perkančiosioms organizacijoms. Viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 1 punktą suponuoja perkančiosios organizacijos pareigą savarankiškai vertinti kiekvieno jos vykdomo viešo pirkimo aplinkybes ir, jeigu procedūros metu yra nustatomos komentuojuose teisės normoje numatytos sąlygos ir pagrindai, – pašalinti nesąžiningai konkuruojančius pirkimo dalyvius iš tokio pirkimo. Perkančiosios organizacijos veiksmai, kai ji nustato, kad susiklostė reali horizontalaus (išorinio) interesų konflikto situacija, kaip nurodyta pirmiau, turi būti aktyvūs, bet nepakeičiantys specialius įgaliojimus turinčių institucijų kompetencijos: kreiptis į tiekėją (-us) ir jų prašyti pateikti paaiškinimą (-us), pagrindžiantį (-ius), kad perkančiosios organizacijos nustatytos aplinkybės iš tiesų nereiškia egzistuojančio interesų konflikto; esant horizontalaus konflikto įtarimams tarp nesusijusių ūkio subjektų, apsvarstyti galimybę kreiptis į Konkurencijos tarybą, kad ši įvertintų aplinkybes ir pateiktų rekomendaciją (išvadą) dėl tiekėjų veiksmų įvertinimo galimos nesąžiningos konkurencijos aspektu; įvertinti visą gautą informaciją, įskaitant tiekėjų pateiktus paaiškinimus, ir priimti sprendimą dėl tiekėjo (-ų) pasiūlymo (-ų) atmetimo ar neatmetimo. Šiuo atveju perkančioji organizacija neatliko jokių aktyvių veiksmų, siekiant įvertinti paminėtus konkurenciją ribojančių susitarimų požymius, pirkimų dokumentuose tokios informacijos nėra.

Manome, kad Konkurencijos taryba skelbia nemažai informacijos apie konkurenciją ribojančius susitarimus viešuosiuose pirkimuose, o procedūrinius dalykus turėtų nusistatyti pačios perkančiosios organizacijos.

VšĮ Utenos ligoninė 2021 m. vykdė mažos vertės pavojingų medicininių atliekų išvežimo ir tvarkymo paslaugos pirkimą skelbiamos apklausos būdu (Nr. 549434). Pirkimas į dalis neskaidytas. Šiame pirkime pasiūlymus teikę ūkio subjektai galimai koordinavo savo pasiūlymus ir taip eliminavo tarpusavio konkurenciją, o tai pagrindžia aplinkybės, kad pirkimą laimėjo UAB „AV investicija“, kitas pasiūlymą pateikęs dalyvis UAB „Toksika“, pateikęs didesnės vertės pasiūlymą, su pirkimo laimėtoju buvo susijęs subtiekimu teisiniais santykiais.

VšĮ Utenos ligoninės pirkimo (Nr. 462981) „Kompiuterinės tomografijos aparatas ir vaizdų archyvavimo, diagnostikos ir perdavimo sistema“ 1 dalyje „Kompiuterinės tomografijos aparatas“ galimai buvo tiekėjų nekonkuravimo požymių.

Įvertinus šio pirkimo informaciją ir kitą viešai prieinamą informaciją, kyla pagrįstų abejonų, ar šio pirkimo metu nebuvo draudžiamų susitarimų tarp pirkimo dalyvių UAB „Graina“ ir Arbor Medical Corporation LT, UAB. Pirkimo dalyvis Arbor Medical Corporation LT, UAB pasiūlė kompiuterinės tomografijos aparatą, kuris neatitiko techninės specifikacijos parametrų, todėl jo pasiūlymas buvo atmestas. Pažymėtina tai, kad susipažinus su kitų perkančiųjų organizacijų panašiu metu vykdytais viešaisiais pirkimais, kuriuose dalyvavo minėti tiekėjai UAB „Graina“ ir Arbor Medical Corporation LT, UAB ir kuriuos laimėjo Arbor Medical Corporation LT, UAB, matyti galimų tendencijų dėl UAB „Graina“ apsimestinio dalyvavimo viešajame pirkime, pavyzdžiui:

Pirkimo numeris	Pirkimo pavadinimas	UAB „Graina“ veiksmai
522764 ⁶⁵	Magnetinio rezonanso tomografas (Nr. 4638)	Tiekėjas nepateikė pasiūlymo galiojimo užtikrinimo.
495021 ⁶⁶	Universalus diagnostinis rentgeno aparatas su grafijos ir skopijos funkcijomis, su skaitmeniniais detektoriais (Nr. 5208)	Tiekėjas per perkančiosios organizacijos nurodytą terminą nepateikė pasiūlymo galiojimo užtikrinimo.

Taigi, pateikti pavyzdžiai patvirtina, kad minėti tiekėjai dalyvauja pirkimuose ir laimi paėliui, o tai yra vienas iš draudžiamų susitarimų požymių.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, ASPĮ nesiima pakankamų priemonių identifikuoti galimų draudžiamų susitarimų tarp viešųjų pirkimų dalyvių ir taip neužtikrina efektyvios konkurencijos, o tai laikytina korupcijos rizikos veiksniu.

PASIŪLYMAI

ASPĮ teisės aktuose reglamentuoti Viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 1 punkto taikymo tvarką, kuri sudarytų sąlygas įvertinti duomenis ar tiekėjai yra sudarę susitarimų, kuriais siekiama iškreipti konkurenciją atliekamame pirkime ir spręsti dėl tokių tiekėjų pašalinimo iš pirkimo procedūros.

⁶⁵ Prieiga internete: <https://cvpp.eviesiejipirkimai.lt/ReportsOrProtocol/Details/2020-665725?formTypeId=1>.

⁶⁶ Prieiga internete: <https://cvpp.eviesiejipirkimai.lt/ReportsOrProtocol/Details/2020-678296?formTypeId=1>.

3.6. Nagrinėjant pretenzijas galimai neužtikrinamas skaidrių ir objektyvių sprendimų priėmimas (kita antikorupcinė pastaba)

Pretenzijų institutas viešuosiuose pirkimuose nustatytas tikslingai, jo tikslas – skaidrių ir objektyvių viešųjų pirkimų vykdymas. Gautos pretenzijos turėtų būti vertinamos kaip tam tikri „signalai“ dėl priimtų sprendimų ir galimybės ištaisyti padarytas klaidas: pagal gautos pretenzijos turinį turėtų būti patikrinti pirkimo dokumentai ir priimti sprendimai, įvertinta situacija, apsispręsta dėl galimai padarytos klaidos ar galimo pažeidimo⁶⁷. Viešųjų pirkimų įstatymo 103 straipsnio 3 dalis įpareigoja perkančiąsias organizacijas priimti motyvuotus sprendimus dėl gautų pretenzijų. Motyvuotas sprendimas Viešųjų pirkimų įstatymo 103 straipsnio 3 prasme turėtų būti laikomas toks, kuris leistų suprasti perkančiosios organizacijos priimto sprendimo motyvus, aplinkybes, t. y. dėl kokių priežasčių perkančioji organizacija nusprendė atmesti ar patenkinti pretenziją. Nepaisant to, ar perkančioji organizacija priima sprendimą tenkinti, tenkinti iš dalies ar ją atmesti, perkančioji organizacija bet kuriuo atveju turi pateikti motyvuotą atsakymą į pretenziją. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad viešojo pirkimo komisijos sprendimų motyvai ir pagrindai reikšmingi tiekėjams, nes šie jiems leidžia suprasti perkančiosios organizacijos veiksmų galimo (ne) teisėtumo bei jų interesų užtikrinimo ar pažeidimo pobūdį ir apimtį, todėl suponuoja tiekėjų galimybę tinkamai ir veiksmingai ginti savo pažeistas teises⁶⁸.

Paprastai ASPĮ tiekėjų pretenzijas nagrinėja skundžiamus sprendimus priėmę subjektai (viešųjų pirkimų komisijos ar pirkimų organizatoriai). Korupcijos prevencijos požiūriu nėra gerai, kai gautas pretenzijas nagrinėja skundžiamus sprendimus priėmę subjektai, Viešojo pirkimo ir pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo gairių 9 punkte siūloma, kad, kad pretenzijas nagrinėtų pirkimo atskira pirkimo vykdytojo sudaryta pretenzijų nagrinėjimo komisija. Tačiau įvertinus ASPĮ pretenzijų nagrinėjimo teisinį reglamentavimą bei jo praktinį taikymą matyti, kad nurodyta rizika sumažinama numatant pirkimo iniciatorių, ekspertų, teisininkų dalyvavimą pretenzijų nagrinėjime (išskyrus VšĮ Vilniaus miesto klinikinėje ligoninėje). Todėl atskiro pasiūlymo neteikiame, tačiau atkreipiame ASPĮ dėmesį į Viešųjų pirkimų tarnybos rekomendacijas atskirti pirkimų vykdymo bei pretenzijų nagrinėjimo funkcijas⁶⁹.

VšĮ Utenos ligoninės atsakymai į pretenzijas nėra pakankamai motyvuojami.

VšĮ Utenos ligoninės Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 21.2.8 punkte nustatyti pretenzijas nagrinėjantys subjektai, pretenzijų nagrinėjimo tvarka. Nustatyta, kad tiekėjų pretenzijas nagrinėja pirkimų organizatorius arba pirkimą atliekanti viešųjų pirkimų komisija, atskirais atvejais gali būti sudaryta atskira komisija, gali būti pasitelkti teisininkai, pirkimo

⁶⁷ https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/mp/komisijos_gaires.pdf

⁶⁸ Prieiga internete: https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/mp/komentarai/VPI_komentaras.pdf

⁶⁹ Yra rizikų, kad pretenzijas nagrinėjantys skundžiamus sprendimus priėmę subjektai dėl įvairių priežasčių dažniausiai nėra linkę pripažinti padarytų klaidų.

iniciatoriai. Pretenzijų nagrinėjimas taip pat numatytas VŠĮ Utenos ligoninės Viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamento 5.13 punkte. Įvertinus pretenzijų nagrinėjimo praktiką matyti, kad dažnu atveju sprendimai dėl pretenzijų nagrinėjimo nėra pakankamai motyvuoti: nurodomi bendro pobūdžio motyvai, tačiau nepagrindžiama, kodėl nesutinkama keisti ginčijamą techninės specifikacijos punktą, kodėl perkančiajai organizacijai būtų netinkamas vienu ar kitų pirkimo objekto parametrų patikslinimas ir pan.

Medicininės įrangos pirkimo (Nr. 502795)⁷⁰ metu gautoje pretenzijoje buvo pasiūlyta pakeisti elektrinių funkcinių lovų techninės specifikacijos parametrus, kurie yra tik konkretaus gamintojo Linet spol. s r.o. Eleganza lovos modeliuose ir taip padidinti konkurenciją. VŠĮ Utenos ligoninės viešųjų pirkimų komisija pretenziją atmetė. Atsakyme į pretenziją nemotyvuojant nurodoma, kad vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 37 straipsnio 6 dalimi perkančioji organizacija neturi teisės atmesti pasiūlymo dėl to, kad siūlomos prekės ar paslaugos, ar darbai neatitinka nurodytų techninių specifikacijų, kuriomis ji rėmėsi, jeigu dalyvis savo pasiūlyme bet kokiomis perkančiajai organizacijai tinkamomis priemonėmis įrodo, kad jo pasiūlyti sprendiniai yra lygiaverčiai ir atitinka techninėje specifikacijoje keliamus reikalavimus, nes ši nuostata taikoma tik tais atvejais, kai techninė specifikacija parengiama nurodant standartą, techninį liudijimą ar bendrąsias technines specifikacijas. Šiuo atveju techninė specifikacija buvo parengta nurodant konkrečias pirkimo objekto ypatybių technines specifikacijas⁷¹. Kitais atvejais motyvuotai nepagrindžiamas perkančiosios organizacijos poreikis dėl lovų prailginimo ne mažiau kaip iki 230 cm (pretenzijos teikėjas abejojo, ar yra daug pacientų, kurių ūgis viršija 220 cm), kodėl nebuvo galima lovos pločio padidinti 5 mm nuo 995 mm iki 1000 mm ir pan. Apibendrintai nurodoma, kad reikalavimai nebus keičiami, nes perkančioji organizacija neturi aiškių kriterijų dėl minėtų parametrų nustatymo. Dėl paminėtų priežasčių pirkime dalyvavo vienas tiekėjas, kuris pasiūlė būtent pretenzijoje nurodyto konkretaus gamintojo lovas. Tad nebuvo pasinaudota Viešųjų pirkimų įstatymo galimybe ištaisyti padarytas klaidas ir patikslinti pirkimo objekto techninę specifikaciją taip sudarant galimybę pirkime dalyvauti ne vienam tiekėjui.

⁷⁰ Skelbimas apie pirkimą paskelbtas 2020-08-20.

⁷¹ Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad pagal Viešųjų pirkimų įstatymą pasiūlymo lygiavertiškumo vertinimo kriterijus aktualus ne visais atvejais, o priklauso nuo perkančiosios organizacijos suformuluotų pirkimo sąlygų. Lygiavertiškumo kriterijus aktualus sprendžiant dėl pasiūlymų atitikties standarto, techninio liudijimo ar bendrųjų techninių specifikacijų (Viešųjų pirkimų įstatymo 37 straipsnio 4 dalies 2 punktas), o ne funkcinio reikalavimo (ar norimo rezultato) (Viešųjų pirkimų įstatymo 37 straipsnio 4 dalies 1 punktas) atžvilgiu. Taigi, atsižvelgiant į funkcinio reikalavimo (ar norimo rezultato) suformulavimo apimtį (tikslumą) priklauso tiekėjų galimybės pasiūlyti pirkimo sąlygas atitinkančius (analogiškus) sprendinius. Vis dėlto kuo perkančioji organizacija aptariamus reikalavimus suformuluoja siauriau, tuo tiksliau įrodinėtina atitiktis joms. Atsižvelgiant į tai, šiuo atveju tiekėjai negali remtis pasiūlymų lygiavertiškumu, net jei jų sprendiniai iš esmės pasiekia tą patį rezultatą. Prieiga internete: <https://klausk.vpt.lt/hc/lt/articles/360016399100-37-straipsnis-Technin%C4%97-specifikacija>

Analogiškos techninės specifikacijos elektrinėms funkcinėms lovoms (I pirkimo dalis) buvo nustatytos ir kitame medicininės įrangos pirkime (Nr. 503436)⁷², kuriame dalyvavo vienintelis tiekėjas, pasiūlęs jau minėto konkretaus gamintojo lovas.

Pažymėtina, kad Sveikatos apsaugos ministras 2020 m. rugsėjo 8 d. įsakymu patvirtino funkinių lovų techninių specifikacijų standartus, šiuo metu aktuali funkinių lovų ir pusiau automatinio defibriliatoriaus techninių specifikacijų standartų redakcija patvirtinta 2021 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. V-2161⁷³. Tačiau įvertinus iki standartų patvirtinimo atliktuose pirkimuose nustatytas rizikas, bei aktualaus standarto reikalavimus, pastebėtina, kad korupcijos rizikų valdymo požiūriu tai nėra itin efektyvi priemonė, nes standartas yra rekomendacinio pobūdžio, siūlomus parametrus bei papildomus parametrus perkančiosios organizacijos gali nusistatyti savo nuožiūra⁷⁴. Sveikatos apsaugos ministerija šiuo metu sprendžia dėl pavaldžių įstaigų dėl pirkimų centralizavimo, perduodant visus supaprastintus ir tarptautinius pirkimus VšĮ CPO.LT vykdymui.

Medicininės įrangos pirkimo (Nr. 469567) metu buvo gauta pretenzija dėl II pirkimo dalies – ultragarsinio šlapimo pūslės liekamojo šlapimo tūrio tyrimo aparato. Dėl pirkimo dokumentuose nustatytų reikalavimų neatitikimo buvo atmesti visi pasiūlymai. Tiekėjas UAB „Viva medical“ 2020 d. sausio 24 d. pretenzijoje pateikė pastabas dėl reikalaujamo skenavimo gylio diapozono (14 – 23 cm), nurodydamas, kad rinkoje yra aparatų, kurie turi didesnę skenavimo gylių diapazoną, todėl nurodytas reikalavimas yra perteklinis ir galimai ribojantis konkurenciją. Siūlė reikalavimą pakeisti nustatant minimalias 14 – 23 cm skenavimo gylio diapazono ribas. Taip pat siūlė patikslinti nustatytus paciento skenavimo parinkimo režimus: „moteris“; „vyras“; „vaikas“ išbraukiant „vaikas“, nes vaikui (arba mažo svorio pacientui) turi būti taikomas mažesnis skenavimo gylis, o skenavimo gylio parametras apibrėžtas techninės specifikacijos 8 punkte „Skenavimo gylio diapazonas“. Perkančioji organizacija priėmė sprendimą atmesti tiekėjo pretenziją, tačiau jo nemotyavo, t. y. nenurodė, kodėl tiekėjo siūlomi patikslinimai nėra tinkami, tik nurodė, kad techninė specifikacija parengta pagal ligoninės poreikius, o vien ta aplinkybė, kad tiekėjas gali pasiūlyti prekę su kitomis techninėmis savybėmis, bet negali pateikti perkančiajai organizacijai reikalingos prekės, negali būti pagrindas įpareigoti perkančiąją organizaciją formuluoti pirkimo sąlygas taip, kad tiekėjas įgytų galimybę dalyvauti konkurse⁷⁵.

Tinklelių išvaržų plastikai pirkime (Nr. 475958) tiekėjas UAB „Rrenalfarma“ 2020 m. kovo 5 d. pateikė pretenziją dėl techninės specifikacijos Nr. 20200305-1.

⁷² Skelbimas apie pirkimą paskelbtas 2020-08-23.

⁷³ Prieiga internete: <https://sam.lrv.lt/lt/korupcijos-prevencija/teises-aktai-3>

⁷⁴ Taip pat yra patvirtintas kraujo ėminių sistemos techninės specifikacijos standartas, pusiau automatinio defibriliatoriaus techninės specifikacijos standartas.

⁷⁵ 2020-01-30 raštas Nr. (7.75) VP-13.

Eil. Nr.	Reikalaujami parametrai	Siūdomi parametrai
4.	Pagamintas iš polivinilidenflorido (ar lygiavertis)	Pagamintas iš polivinilidenflorido, polipropileno (ar lygiavertis)
6.	Turi tikti abiems anatomicinėms pusėms	Turi tikti abiems anatomicinėms pusėms arba gali būti skirtingų pusių (kairė, dešinė)

Perkančioji organizacija, išnagrinėjusi pretenziją nurodė polipropileno netinkamumą, tačiau nepagrindė, kodėl netinkami skirtingų pusių tinkleliai⁷⁶. Įvertinus kitų Lietuvos sveikatos priežiūros įstaigų praktiką perkant tinklelius išvaržų plastikai matyti, kad jos neriboja tiekėjų konkurencijos dėl 3D tinklelių medžiagos (turi būti pagaminti iš lengvo svorio didelių porų monofilamentinio polipropileno, polivinilidenflorido ar lygiavertės medžiagos), tinkleliai gali būti skirtingų pusių (dešinė, kairė) arba tinkantys abiems anatomicinėms pusėms⁷⁷.

Pasiūlymus pirkime pateikė 2 dalyviai, UAB „Rrenalfarma“ pigesnis pasiūlymas buvo atmestas.

Analogiški reikalavimai 3D išvaržų plastikos tinkleliams nustatyti VšĮ Utenos ligoninės chirurginių siuvimo reikmenų pirkimo (Nr. 561750) 10 dalyje.

VšĮ Vilniaus miesto klinikinėje ligoninėje nenumatytas pirkimo iniciatorių, ekspertų, teisininkų pasitelkimas nagrinėjant pretenzijas, atsakymai į pretenzijas kai kuriais atvejais nemotyvuojami.

Pagal Kokybės vadybos sistemos procedūros P-07-2020 „Pirkimas“ 6.3.3 punktą bei egzistuojančią darbo praktiką viešųjų pirkimų metu gautas tiekėjų pretenzijas nagrinėta skundžiamus sprendimus priėmusi viešųjų pirkimų komisija, tačiau nenumatytas pirkimo iniciatorių, ekspertų, teisininkų pasitelkimas viešųjų pirkimų komisijai priimant sprendimus.

VšĮ Vilniaus miesto klinikinė ligoninė nurodė, kad viešųjų pirkimų komisijoje, kuri ir svarsto gautas pretenzijas ir priima sprendimus, visada dalyvauja iniciatorius ir teisininkas, dažnu atveju tik iniciatorius gali paaiškinti ir pagrįsti, bei pateikti atsakymą, kodėl yra atmetamas tam tikras pasiūlymas. Kadangi šioje išvadoje VšĮ Vilniaus miesto klinikinė ligoninei yra pateiktas pasiūlymas dėl pirkimuose dalyvaujančių asmenų funkcijų atskyrimo, manome, tikslinga reglamentuoti iniciatorių, ekspertų, tuo pačiu ir teisininkų pasitelkimą nagrinėjant pretenzijas (jei jie nedalyvautų komisijos darbe).

Dėl slaugos priemonių (2) pirkimo (Nr. 465196) 1 dalies „Apklotų rinkiniai urologijai“ buvo gauta tiekėjo pretenzija, kurioje nurodyta, kad pirkimo techninėje specifikacijoje nurodytas chalato dydžio ženklinimas 2XLL yra būdingas tik vienam gamintojui. Tačiau perkančioji organizacija nurodė, kad tokius chalatus gali pasiūlyti dauguma chirurginių chalotų – apklotų tiekėjų, todėl

⁷⁶ 2020-03-09 raštas Nr. (7.75) VP-48.

⁷⁷ Pavyzdžiui, VšĮ Kauno Respublikinės ligoninės pirkimas Nr. 385634 (9 dalis), VšĮ Respublikinės Panevėžio ligoninės pirkimas Nr. 521384.

atsisakė tenkinti pretenziją. Pasiūlymus šiai pirkimo daliai pateikė 4 tiekėjai, iš kurių 3 tiekėjų pasiūlymai buvo atmesti dėl neatitikimo techninės specifikacijos reikalavimams.

Apsaugos priemonių pirkimo (Nr. 479635) 1 dalies techninėje specifikacijoje nurodyta kad respiratoriai turi atitikti N95/FFP2 klasę, o jų bakterinio filtravimo efektyvumas turi būti ne mažiau kaip 95%. Taip pat tam tikrų pirkimo objekto ypatybių techninės specifikacijos: sudaryti iš ne mažiau kaip 5 sluoksnių, arčiausiai odos sluoksnis nealergizuoja odos, be latekso, paženklini CE ženklu (pateikti sertifikata). Atmetant tiekėjo pretenziją nemotyvuota, kodėl nesivadovauta Viešųjų pirkimų įstatymo 37 straipsnio 6 ir (ar) 7 dalimis, nes tiekėjas pateikė dokumentus, kad siūlomas produktas atitinka FFP2 standartą (atitinka filtravimo efektyvumą, kuris numatytas standartu EN 149), t. y. dalyvis savo pasiūlyme pateikė įrodymus, kad jo pasiūlyti sprendiniai yra lygiaverčiai ir atitinka techninėje specifikacijoje keliamus reikalavimus, arba kodėl pateikti įrodymai nepagrindžia techninėje specifikacijoje keliamų reikalavimų.

Pažymime, kad nevertinome pretenzijų ar jų nagrinėjimo rezultatų pagrįstumo, nes tam reikalingos specifinės žinios, tačiau nurodytos situacijos ir pavyzdžiai, kai nenurodomi konkretūs, aiškūs ir pagrįsti pretenzijų atmetimo motyvai, tiekėjams nepaaiškinama, kodėl nėra tinkama prekė, kuri tinkama kitoms gydymo įstaigoms, indikuoja galimas korupcijos rizikas. Tokie atvejai, kai pirkime faktiškai dalyvauja vienas tiekėjas, pagrindžia rizikas dėl skaidrumo ir objektyvumo trūkumų nagrinėjant tiekėjų pretenzijas ir taip sudarant sąlygas vieno tiekėjo pirkimams.

PASIŪLYMAI

VšĮ Utenos ligoninei ir VšĮ Vilniaus miesto klinikinei ligoninei užtikrinti atsakymų į pretenzijas motyvavimą, t. y. nurodyti, dėl kokių objektyvių priežasčių perkančioji organizacija nusprendė atmesti ar patenkinti pretenziją.

VšĮ Vilniaus miesto klinikinei ligoninei numatyti pirkimo iniciatorių, ekspertų, teisininkų pasitelkimą nagrinėjant pretenzijas.

3.7. Nepakankamai reglamentuotas pavyzdžių pateikimas, vertinimas, grąžinimas (kita antikorupcinė pastaba)

Viešųjų pirkimų įstatymo 51 straipsnio 7 dalies 12 punktą nustato, perkančioji organizacija gali reikalauti iš tiekėjų pateikti prekių pavyzdžius, aprašymus ar nuotraukas, kurių autentiškumą perkančiosios organizacijos pageidavimu tiekėjas turi patvirtinti. Siekiant viešųjų pirkimų skaidrumo ir proporcingumo principų, pavyzdžių reikalavimas ar tokio reikalavimo galimybė turėtų būti detalai reglamentuota tiekėjams prieinamuose viešųjų pirkimų dokumentuose, kuriuose turėtų būti atskleistos visos su pavyzdžių pateikimu, vertinimu, grąžinimu susijusios sąlygos. Paminėtina, kad pavyzdžių reikalavimas neturi prieštarauti proporcingumo principui, nepagrįstai varžyti tiekėjų konkurencijos.

VšĮ Utenos ligoninėje dažnu atveju pirkimo sąlygose numatoma, kad perkančioji organizacija pasilieka teisę prašyti prekių pavyzdžių, kurie turės būti pateikti per perkančiosios organizacijos nustatytą terminą, tačiau detalčiau nenurodoma, kokiais atvejais tiekėjų bus prašoma pateikti pavyzdžius, kokie bus pavyzdžių pateikimo terminai, kaip jie bus vertinami bei gražinami. Pavyzdžiui, vienkartinių lanksčių ureteroskopų pirkimo (Nr. 579136) sąlygų 5.12 punktą; medicininės paskirties priemonių pirkimo (Nr. 503882) sąlygų 5.12 punktą, techninės specifikacijos pastaba; odontologinių medžiagų ir priemonių pirkimo (Nr. 471495) 5.12 punktą. Šiais atvejais tiekėjų nebuvo prašoma pateikti pavyzdžius.

VšĮ Respublikinėje Vilniaus universitetinėje ligoninėje nustatytas neproporcingas pavyzdžių reikalavimo atvejis transportavimo vežimėlių ir slaugos priemonių pirkime (Nr. 491105). Pirkimo sąlygų 8.1 punkte nustatyta, kad pasiūlymų vertinimo metu perkančiajai organizacijai pareikalavus, tiekėjas ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo prašymo pateikimo dienos neatlygintinai turi pristatyti prekių pavyzdį (po 1 vnt.) įvertinimui, kuriuos reikalaujama pateikti prie pirkimo sąlygų pridėtoje techninėje specifikacijoje ir pasiūlymo formoje, šiame skyriuje nustatyta tvarka. Pirkimo techninėje specifikacijoje numatytas specializuotų skalbinių vežimėlių (nešvarių skalbinių surinkimui); skalbinių transportavimo vežimėlių; svarstyklių, stovo lašinėms infuzijoms, transportavimo vežimėlio su vielinėmis lentynomis, mobilaus nerūdijančio plieno stelažo su 5 lentynomis ir ratukais pirkimas. Techninės specifikacijos bendrųjų reikalavimų 8 punkte taip pat numatyta, kad perkančiosios organizacijos prašymu, tiekėjas privalo per 10 darbo dienų pateikti prekės pavyzdį vertinimui. Prekių pavyzdžiai po įvertinimo bus gražinti tiekėjui. Tiekėjas pateikė pretenziją nurodydamas, kad 10 darbo dienų terminas diskriminuoja tiekėjus, kurie yra gamintojai, nes per 10 darbo dienų pagaminti visus reikiamus pavyzdžius yra sudėtinga. Tačiau pretenzija netenkinta, pavyzdžių pateikimo terminas nepakeistas.

Svarstyтина, ar tokių prekių pavyzdžių reikalavimas yra proporcingas pirkimo tikslams pasiekti, juk gavus prekę bus įvertintas jos atitikimas techninės specifikacijos reikalavimams. Tai – ir papildomos sąnaudos tiekėjams. Juk, pvz., perkant rašomąjį stalą neprašoma pateikti jo pavyzdžio, o jo kokybė ir atitikimas techninės specifikacijos reikalavimams įvertinami prekės priėmimo metu.

PASIŪLYMAI

VšĮ Utenos ligoninei pirkimo dokumentuose aiškiai reglamentuoti pavyzdžių (jei numatoma jų reikalauti) pateikimo terminus, jų vertinimo bei gražinimo sąlygas.

VšĮ Respublikinei Vilniaus universitetinei ligoninei netaikyti pavyzdžių prašymo praktikos, kai ši priemonė nėra proporcinga pirkimo tikslams pasiekti.

3.8. Nevaldomi interesų konfliktai atliekant viešųjų pirkimų funkcijas (kritinė antikorupcinė pastaba)

Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo⁷⁸ 4 straipsnio 3 dalies 8 punktą nustato, kad šio įstatymo nuostatos dėl privačių interesų deklaravimo taikomos perkančiosios organizacijos pirkimų procesuose dalyvaujantiems asmenims. Nepateikę deklaracijos šie asmenys neturi teisės dalyvauti pirkimų procedūrose ir turi būti atšaukti iš atitinkamų pareigų.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės pirkimų iniciatoriai atnaujino privačių interesų deklaracijas PINREG sistemoje⁷⁹, iki tol PINREG sistemos viešojo paieškoje⁸⁰ šių deklaracijų nebuvo.

VšĮ Utenos ligoninės darbuotojai, paskirti viešųjų pirkimų ekspertais⁸¹, deklaracijose nėra nurodę eksperto funkcijų⁸².

VšĮ Vilniaus miesto klinikinėje ligoninėje nenusišalinama esant interesų konfliktams.

VšĮ Vilniaus miesto klinikinės ligoninės atstovai nurodė⁸³, kad 2020 – 2021 m. pirkimus vykdančių asmenų nusišalinimo atvejų dėl interesų konfliktų nebuvo. Tačiau įvertinus nurodytus pavyzdžius matyti, kad esant interesų konfliktų situacijoms nei patys pirkimų vykdytojai nusišalino nuo pirkimo procedūrų, nei VšĮ Vilniaus miesto klinikinės ligoninės atsakingi asmenys nesiėmė priemonių identifikuoti interesų konfliktus ir spręsti dėl į viešojo ir privataus intereso konfliktą patekusių asmenų nušalinimo / neskrymo atitinkamų užduočių atlikimui.

Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo⁸⁴ 11 straipsnio 1 dalis nustato, kad deklaruojančiam asmeniui draudžiama dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip juos paveikti ar bandyti paveikti, arba atlikti kitas tarnybines pareigas, jeigu atliekamos tarnybinės pareigos yra susijusios su jo privačiais interesais. Vadovaujantis Perkančiosios organizacijos ar perkančiojo subjekto vadovų, pirkimo komisijos narių, asmenų, perkančiosios organizacijos ar perkančiojo subjekto vadovo paskirtų atlikti supaprastintus pirkimus, pirkimų procedūrose dalyvaujančių ekspertų ir pirkimų iniciatorių nusišalinimo tvarkos aprašo⁸⁵ 7 punktu pirkimų vykdytojų pirkimų komisijų nariai, asmenys, pirkimų vykdytojų vadovų paskirti atlikti supaprastintus pirkimus, pirkimų vykdytojų atliekamų pirkimų procedūrose dalyvaujantys ekspertai, pirkimo iniciatoriai privalo nusišalinti nuo dalyvavimo rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip galint paveikti sprendimus, kurie sukelia ar gali sukelti interesų konfliktą. Nešališkumo

⁷⁸ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C0E550D6ADF0/asr>

⁷⁹ 2022-03-29 ir 2022-03-30.

⁸⁰ Prieiga internete: <https://pinreg.vtek.lt/app/deklaraciju-paieska>

⁸¹ VšĮ Utenos ligoninės direktoriaus 2016-04-26 įsakymo Nr. V-41 3 p., 2017-12-09 įsakymo Nr. V-95 2 p.

⁸² Prieiga internete: <https://pinreg.vtek.lt/app/deklaraciju-paieska> Žiūrėta 2022-04-14.

⁸³ 2022-03-30 el. paštu.

⁸⁴ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C0E550D6ADF0/asr>

⁸⁵ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2562686225c611ea8f0dfdc2b5879561?jfwid=bkaxlgbi>

deklaracijos tipinėje formoje⁸⁶, kurią yra pasirašę visi VšĮ Vilniaus miesto klinikinės ligoninės darbuotojais, dalyvaujantys pirkimų procedūrose (viešųjų pirkimų komisijos nariai, pirkimų organizatoriai ir kiti asmenys, dalyvaujantys viešųjų pirkimų procedūrose⁸⁷), numatyta viešųjų pirkimų komisijos nario pareiga nedelsiant raštu pranešti perkančiosios organizacijos vadovui ar jo įgaliotajam atstovui apie galimą viešųjų ir privačių interesų konfliktą, paaiškęs, kad viešųjų pirkimų komisijos nario artimas asmuo gauna iš pirkimo procedūrose dalyvaujančio juridinio asmens bet kokios rūšies pajamų.

Chirurginių siuvimo reikmenų, tvarsliaivos ir kitų medicininių priemonių pirkimą (Nr. 526574) vykdė sudaryta viešojo pirkimo komisija⁸⁸. Komisijos nariu ir pirmininko pavaduotoju buvo paskirtas asmuo, kuris 2020 m. rugsėjo 30 d. pasirašė nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą. Pasiūlymą šio pirkimo 29 dalyje „Daugkartinio naudojimo, resterilizuojami šviesolaidžiai“ pateikė UAB „Dameda“, kurioje dirbo komisijos nario artimas asmuo⁸⁹, bei UAB „Ilsana“. Tačiau komisijos narys dalyvavo priimant sprendimus dėl 29 pirkimo dalies – pasiūlė ir balsavo dėl UAB „Ilsana“ pasiūlymo atmetimo⁹⁰, dėl UAB „Dameda“ pripažinimo pirkimo laimėtoju⁹¹. Taip pat šis asmuo buvo paskirtas atsakingu už su UAB „Dameda“ sudarytos sutarties vykdymą⁹².

Farmacijos produktų pirkimą (Nr. 565512) vykdė sudaryta viešojo pirkimo komisija. UAB „Dameda“, kurioje dirbo komisijos nario artimas asmuo, laimėjo 71 dalies pirkimą. Šis komisijos narys dalyvavo priimant sprendimus dėl UAB „Dameda“ pasiūlymų vertinimo (2021 m. lapkričio 18 d. protokolas Nr. BL10-223/21; 2021 m. lapkričio 22 d. protokolas Nr. BL10-224 A/21; 2021 m. gruodžio 8 d. protokolas Nr. BL10-235/21).

Farmacijos produktų pirkimą (Nr. 506420) vykdė sudaryta viešojo pirkimo komisija. UAB „Dameda“, kurioje dirbo komisijos nario artimas asmuo, laimėjo 71 dalies pirkimą. Šis komisijos narys dalyvavo priimant sprendimus dėl UAB „Dameda“ pasiūlymų vertinimo (2020 m. spalio 29 d. protokolas Nr. BL10-156/20; 2020 m. lapkričio 5 d. protokolas Nr. BL10-158/20; 2020 m. lapkričio 16 d. protokolas Nr. BL10-163/20; 2020 m. lapkričio 20 d. protokolas Nr. BL10-167/20; 2021 m. lapkričio 26 d. protokolas Nr. BL10-1178 A/20).

2020 m. sausio 22 d. VšĮ Vilniaus miesto klinikinė ligoninė sudarė sutartį su Vilniaus universitetu⁹³ dėl sveikatos priežiūros specialistų kvalifikacijos tobulinimo kursų organizavimo paslaugų. 2019 m. sausio 2 d. paraiškoje kaip galimas tiekėjas nurodomas Vilniaus universitetas, o

⁸⁶ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/89e014105a6511e7846ef01bffff9b64/asr>

⁸⁷ Vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 21 str. 2 d.

⁸⁸ 2020-08-31 įsakymas Nr. TV-76/20.

⁸⁹ Duomenys deklaruoti PINREG.

⁹⁰ 2021-02-05 protokolas Nr. BL10-40/21.

⁹¹ 2021-02-15 protokolas Nr. BL10-50/21.

⁹² 2021-03-04 sutarties Nr. S1-180/21 10.3.1 punktą.

⁹³ Prieiga internete: http://www.cvpp.lt/megintuvelis/download.php?dok_id=2004385294&file_id=2004426265

apklausą pavesta atlikti pirkimo organizatoriui, nepaisant to, kad jo artimas asmuo dirba Vilniaus universitete. Pirkimo organizatorius nenusišalino nuo šio pirkimo atlikimo ir jį atliko (2020 m. sausio 6 d. tiekėjų apklausos pažyma).

Atlikusi neskelbiamos apklausos raštu procedūras (pirkimo Nr. 472775) dėl laboratorinių tyrimų paslaugų pirkimo, VšĮ Vilniaus miesto klinikinė ligoninė 2020 m. vasario 20 d. sudarė laboratorinių tyrimų sutartį su VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikomis Nr. S1-109/20. Pirkimą vykdė pirkimo organizatorius, kuris, apklausęs 2 tiekėjus, pirkimo laimėtoju pripažino VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikas. Pirkimo organizatorius nenusišalino nuo šio pirkimo atlikimo, nors VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikose dirbo jam artimas asmuo.

Atlikusi skelbiamos apklausos procedūras (pirkimo Nr. 520300) dėl laboratorinių tyrimų paslaugų pirkimo, VšĮ Vilniaus miesto klinikinė ligoninė 2020 m. gruodžio 16 d. sudarė laboratorinių tyrimų sutartį su VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikomis Nr. S1-461/20. Pirkimą vykdė sudaryta viešojo pirkimo komisija, kurios narys dalyvavo svarstant ir priimant sprendimus, susijusius su tiekėju VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikomis, kuriame dirbo jam artimas asmuo (2020 m. lapkričio 24 d. protokolas Nr. BD12-39/20; 2020 m. lapkričio 30 d. protokolas Nr. BD12-43/20).

Paminėtos situacijos identifikuoja, kad VšĮ Vilniaus miesto klinikinėje ligoninėje neskiriamas pakankamas dėmesys interesų konfliktų valdymui atliekant viešųjų pirkimų funkcijas.

PASIŪLYMAI

VšĮ Utenos ligoninei užtikrinti, kad paskirti viešųjų pirkimų ekspertai deklaruotų šias pareigas.

VšĮ Vilniaus miesto klinicinei ligoninei įvertinti interesų konfliktų valdymo atliekant viešųjų pirkimų funkcijas teisinę aplinką bei ją tobulinti, užtikrinant kontrolės atlikimą.

VšĮ Respublikinėje Vilniaus universitetinėje ligoninėje nepakankamai valdomi interesų konfliktai pirkimų inicijavimo etape.

Aktuali problema kyla tais atvejais, kaip pirkimų procedūrose dalyvaujantys asmenys eina vadovaujamas pareigas kaip vienasmeniai ar kolegialių visuomeninių organizacijų valdymo organų nariai, o pirkimuose dalyvauja šių visuomeninių organizacijų rėmėjai. Problematika plačiau aprašyta Specialiųjų tyrimų tarnybos atliktoje korupcijos rizikos analizės išvadoje⁹⁴, kurioje Sveikatos apsaugos ministerijai pateikti pasiūlymai dėl paramos visuomeninėms sveikatos priežiūros specialistų organizacijoms viešinimo ir pan.

⁹⁴ Problematika plačiau aprašyta STT korupcijos rizikos išvadoje endoprotezų pirkimo bei panaudojimo srityse, prieiga internete: <https://www.stt.lt/data/public/uploads/2022/01/kra-isvada-endoprotezai-2022-01-26.docx>

Nesant viešai prieinamos informacijos negalima įvertinti, ASPĮ pirkimų procedūrose dalyvaujančių asmenų ryšių su pirkimo dalyviais / laimėtojais, kylančių iš vadovaujamų / atstovaujamų visuomeninių organizacijų rėmimo ir (ar) asmeninės naudos dėl perleistų verčių ir pan.

Pavyzdžiui, pagal pateiktą informaciją, VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės įvairios paskirties ultragarsinės diagnostikos sistemos pirkimo (Nr. 496744)⁹⁵ 4 dalis inicijavo ligoninės darbuotojas, kuris taip pat yra medicinos srities asociacijos kolegialaus valdymo organo narys, iš kurių 2 pirkimo dalis⁹⁶ laimėjo vienintelis pasiūlymus pateikęs UAB „Tradintek“, kuris šios asociacijos interneto svetainėje nurodomas kaip asociacijos rėmėjas.

VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės chirurginių implantų ir kitų medicinos prekių pirkimą (Nr. 539371)⁹⁷ inicijavo darbuotojas, kuris taip pat yra medicinos srities asociacijos viceprezidentas. Paminėtina, kad atskiras šio pirkimo dalis laimėjo tiekėjai UAB „Osteca“, UAB „Bonameda“, UAB „Biomedica“, UAB „Johnson & Johnson“⁹⁸ (iš jų 10 pirkimo dalių buvo vieno tiekėjo pirkimai). Minėtos bendrovės, pagal viešą informaciją yra šios asociacijos rėmėjos⁹⁹.

Paminėtina, kad jau iki pirkimo inicijavimo, t. y. rinkos tyrimo atlikimo metu buvo žinoma, kad pirkime dalyvauti yra suinteresuotos UAB „Bonameda“, UAB „Osteca“.

VšĮ Respublikinė Vilniaus universitetinė ligoninė nesutinka su pateiktu vertinimu, nurodo, kad pagal gautą Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos išaiškinimą¹⁰⁰, visais atvejais deklaruoti dalyvavimą asociacijose ar organizacijose ar visus sandorius, kurių vertė didesnė nei 3000 eurų, skiriasi nuo interesų derinimo būdų, kuriuos numato Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatos. Pažymime, kad šiuo atveju vertinamas ne Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatų įgyvendinimas, o korupcijos rizikos viešuosiuose pirkimuose. Interesų konfliktus viešuosiuose pirkimuose reglamentuoja Viešųjų pirkimų įstatymo 21 straipsnis. Pirkimuose kylantiems interesų konfliktams priskiriami atvejai, kai perkančiosios organizacijos ar pagalbinės pirkimų veiklos paslaugų teikėjo darbuotojai, pirkimo iniciatoriai, komisijos nariai ar ekspertai, stebėtojai, dalyvaujantys pirkimo procedūroje ar galintys daryti įtaką jos rezultatams, turi tiesioginį ar netiesioginį finansinį, ekonominį ar kitokio pobūdžio asmeninį suinteresuotumą, galintį pakenkti jų nešališkumui ir nepriklausomumui pirkimo metu. Europos Sąjungos teisingumo teismas yra nurodęs, kad perkančioji organizacija turi būti aktyvi, sprendžiant galimo interesų konflikto situacijas, turi įvertinti padėties poveikį perkančiosios organizacijos sprendimams, imtis veiksmų

⁹⁵ Paskelbtas 2020-07-11.

⁹⁶ 5 pirkimo dalis „Ultragarsinės diagnostikos sistema (portatyvinė)“, 6 pirkimo dalis „Ultragarsinės diagnostikos sistema reanimacijai“.

⁹⁷ Paskelbtas 2021-04-08.

⁹⁸ Prieiga internete: <https://cvpp.eviesiejipirkimai.lt/ReportsOrProtocol/Details/2021-634565?formTypeId=1>

⁹⁹ Pavyzdžiui, UAB „Osteca“, UAB „Bonameda“, UAB „Biomedica“ 2019 – 2020 m. asociacijai skyrė beveik 20 000 Eur paramos; UAB „Osteca“, UAB „Bonameda“, UAB „Biomedica“, UAB „Johnson & Johnson“ rėmė asociacijos narių suvažiavimą 2021 m.

¹⁰⁰ 2022-04-27 Nr. S-753.

spřesti interesų konflikta, o tik nešališkumo deklaracijos pasirašymas nėra pakankama padėties sprendimo priemonė. Tam, kad būtų nustatyta, jog egzistuoja interesų konfliktas pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 21 straipsnio 1 dalį, turi būti nustatytos šios sąlygos: pirma, perkančiosios organizacijos atstovai turi turėti tiesioginį arba netiesioginį finansinį, ekonominį ar kitokį asmeninį interesą; antra, toks interesas gali pakenkti jų nešališkumui ir nepriklausomumui. Yra požymių, kad pirkimų iniciatoriai, kurie tuo pat metu yra visuomeninių organizacijų vadovaujamas pareigas užimantis asmenys, turi tiesioginį ar netiesioginį suinteresuotumą, kad pirkimus laimėtų įmonė, remianti jų atstovaujamą visuomeninę organizaciją, o toks interesas gali pakenkti jų nešališkumui ir nepriklausomumui inicijuojant pirkimus, rengiant pirkimo dokumentus. Taigi, pagal Viešųjų pirkimų įstatymą, perkančiosios organizacijos turi pareigą imtis priemonių viešuosiuose pirkimuose kylančių interesų konfliktų valdymui¹⁰¹.

PASIŪLYMAS

VšĮ Respublikinei Vilniaus universitetinei nustatyti vidaus kontrolės priemones, kurios leistų identifikuoti pirkimuose dalyvaujančių asmenų ryšius, susijusius su pirkimuose dalyvaujančiais jų vadovaujamų (atstovaujamų) visuomeninių organizacijų rėmėjais, ar jiems pirkimuose dalyvaujančių asmenų perleistomis vertėmis bei spręsti dėl tokių asmenų galimybės dalyvauti viešųjų pirkimų procedūrose.

3.9. Nepakankamai pagrįstas neskelbiamų derybų vykdymas, kaip pirkimai galėjo būti atlikti skelbiamais pirkimo būdais (kritinė antikorupcinė pastaba)

VšĮ Utenos ligoninė vykdė neskelbiamas derybas, tačiau pagal jose numatytus terminus galėjo atlikti pagreitintas skelbiamas procedūras.

COVID-19 sukėlė sveikatos, o taip pat ir ekonomikos krizę, kuriai įveikti reikėjo greitų ir sumanių sprendimų. Siekiant suvaldyti sveikatos krizę, reikėjo operatyviai spręsti klausimus, kaip patenkinti itin išaugusį sveikatos apsaugos prekių ir paslaugų poreikį per kiek įmanoma trumpesnę laiką. 2020 m. kovo 31 d. Europos Komisija paskelbė komunikatą (2020/C 108 I/01) „Europos Komisijos gairės, kaip naudotis viešųjų pirkimų sistema COVID-19 krizės sukeltos nepaprastosios padėties sąlygomis“¹⁰².

Pažymėtina ir tai, kad visais atvejais pirkimo vykdytojas, prieš pasirinkdamas pirkimo būdą, privalo įvertinti aplinkybes bei sąlygas, kurioms esant gali būti vykdomos neskelbiamos derybos. Viešųjų pirkimų tarnyba ne kartą akcentavo bei rekomendavo pirkimo vykdytojams tinkamai planuoti

¹⁰¹ Siekiant užkirsti kelią pirkimuose kylantiems interesų konfliktams, perkančioji organizacija gali nustatyti ir papildomas priemones, pavyzdžiui, interesų konfliktų nustatymo vengimo gaires, interesų konflikto nustatymo tvarką, trumpą atmintinę pirkimus vykdančioms ir inicijuojantiems asmenims, kiek tai susiję su veikla visuomeninėse organizacijose.

¹⁰² Prieiga internete: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020XC0401\(05\)&from=EN#ntr5-CI2020108LT.01000101-E0005](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020XC0401(05)&from=EN#ntr5-CI2020108LT.01000101-E0005)

ir atitinkamai iš anksto ruošti konkretaus pirkimo vykdymui bei vengti neskelbiamų derybų dėl skubos vykdymo. Tiek Europos Komisijos, tiek teismų praktikoje ne kartą yra išaiškinta, kad neskelbiamos derybos, kaip bendrai tvarkai išimtinis pirkimo būdas, turi būti naudojamas išimtiniais atvejais, o šį pirkimo būdą reguliuojančios teisės normos turi būti taikomos ir aiškinamos siaurai, tik esant įstatymų nustatytoms specialioms sąlygoms, leidžiančioms vykdyti tokį pirkimo būdą. Viešųjų pirkimų tarnyba yra ne kartą pabrėžusi, kad neskelbiamos derybos dėl skubos gali būti vykdomos tik pagrįstais atvejais, kai tai neišvengiamai būtina ir neįmanoma laikytis įprastinių procedūrų. Pavyzdžiui, 2020 m. kovo 26 d. išaiškiniame¹⁰³, kaip turi būti taikomos Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos esant ekstremalioms situacijoms, nurodė galimus naudoti pirkimo būdus, kai siekiama įsigyti priemones koronaviruso grėsmei suvaldyti bei paragino imtis neatidėliotinų veiksmų, kad būtų įsigytos visos reikalingos tam priemonės. 2020 m. kovo 18 d. Viešųjų pirkimų tarnybos tinklapyje¹⁰⁴ buvo pavišinta Europos Komisijos pozicija dėl viešųjų pirkimų taisyklių taikymo COVID-19 kontekste. Europos Komisija pabrėžė, jog net esant ypatingai situacijai, pirmiausia būtina apsvarstyti galimybę sutrumpinti pirkimo terminus taikant pagreitintas procedūras.

Pažymėtina, kad Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymais¹⁰⁵ buvo supaprastintos neskelbiamų derybų procedūros, tačiau jų pasirinkimas turėjo remtis atitinkamais teisiniais ir faktiniais pagrindais.

Įvertinus pasirinktus neskelbiamų derybų būdu atliktus pirkimus, darytina išvada, kad jiems atlikti nebuvo pakankamo teisinio pagrindo, nes pirkimu buvo galima atlikti skelbiamais būdais.

Aparatų hemodializės procedūroms atlikti pirkimas (Nr. 485748), pirkimo sąlygos patvirtintos Viešojo pirkimo komisijos 2020 m. balandžio 30 d. posėdžio protokolu Nr. 2. Pirkimo objektas – aparatai hemodializės procedūroms atlikti ir jų pristatymas, sumontavimas, išbandymas, personalo apmokymas ir kt. Pirkimas vykdytas neskelbiamų derybų būdu, naudojantis CVP IS priemonėmis. Pirkime apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Litfarma“. Pirkimas buvo grindžiamas Viešųjų pirkimų įstatymo 71 straipsnio 1 dalies 3 punktu: jeigu neišvengiamai būtina pirkimą atlikti ypač skubiai dėl įvykio, kurio perkančioji organizacija negalėjo numatyti, kai tokio pirkimo neįmanoma atlikti atviro, riboto konkurso ar skelbiamų derybų būdais šiame įstatyme nustatytais terminais. Šiuo atveju pasiūlymo pateikimui buvo nustatytas 13 dienų terminas, o vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 60 straipsnio 3 dalimi, atvirą konkursą buvo galima vykdyti taikant pagreitintą procedūrą ir nustatant ne trumpesnę kaip 15 dienų pasiūlymų pateikimo terminą¹⁰⁶. Aplinkybes dėl ypatingos skubos iš

¹⁰³ Prieiga internete: <http://vpt.lrv.lt/lt/naujienos/del-priemoniu-isigijimo-koronaviruso-gresmes-suvaldymui>.

¹⁰⁴ Prieiga internete: <http://vpt.lrv.lt/lt/naujienos/europos-komisijos-pozicija-del-viesuju-pirkimu-taisykliu-taikymo-covid-19-kontekste>.

¹⁰⁵ Pavyzdžiui, 2020-03-17 Nr. XIII-2814; 2020-06-30 Nr. XIII-3260;

¹⁰⁶ Skubos atveju, kai neįmanoma pirkimo atlikti laikantis šio straipsnio 1 dalyje nustatytų terminų (35 dienos nuo skelbimo išsiuntimo iš Viešųjų pirkimų tarnybos dienos – tarptautinio pirkimo atveju), perkančioji organizacija turi teisę atvirą konkursą įvykdyti taikydama pagreitintą procedūrą, prieš tai skelbime apie pirkimą nurodžiusi tokį pasirinkimą

dalis paneigia pirkimo sąlygų 2.4 punktas, pagal kurį prekės turi būti pristatytos ne vėliau kaip per 30 (trisdešimt) kalendorinių dienų nuo sutarties pasirašymo dienos, taip pat šis terminas, esant nenumatytoms objektyvioms, nuo tiekėjo valios nepriklausančioms aplinkybėms, gali būti pratęstas vieną kartą, bet ne ilgesniam kaip 20 (dvidešimt) kalendorinių dienų terminui rašytiniu šalių susitarimu. Kvietimas dalyvauti pirkime tiekėjui pateiktas 2020 m. gegužės 5 d., pirkimo sutartis sudaryta 2020 m. gegužės 14 d., prekės pateiktos 2020 m. birželio 4 ir 11 dienomis.

Defibriliatorių ir infuzinių švirkštinių pompų pirkimas (Nr. 487100), pirkimo sąlygos patvirtintos Viešojo pirkimo komisijos 2020 m. gegužės 12 d. posėdžio protokolu Nr. 2. Pirkimas vykdytas neskelbiamų derybų būdu, naudojantis CVP IS priemonėmis. Pirkimo objektas – defibriliatorius (1 vnt.) ir infuzinės švirkštinės pompos (5 vnt.), bei jų pristatymas, sumontavimas, išbandymas, personalo apmokymas ir kt. Pirkime apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Hospitex diagnostics“. Pirkimas buvo grindžiamas Viešųjų pirkimų įstatymo 71 straipsnio 1 dalies 3 punktu: jeigu neišvengiamai būtina pirkimą atlikti ypač skubiai dėl įvykio, kurio perkančioji organizacija negalėjo numatyti, kai tokio pirkimo neįmanoma atlikti atviro, riboto konkurso ar skelbiamų derybų būdais šiame įstatyme nustatytais terminais. Šiuo atveju pasiūlymo pateikimui buvo nustatytas 13 dienų terminas, o vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 60 straipsnio 3 dalimi, atvirą konkursą buvo galima vykdyti taikant pagreitiną procedūrą ir nustatant ne trumpesnę kaip 15 dienų pasiūlymų pateikimo terminą. Aplinkybes dėl ypatingos skubos iš dalies paneigia pirkimo sąlygų 2.4 punktas, pagal kurį prekės turi būti pristatytos ne vėliau kaip per 30 (trisdešimt) kalendorinių dienų nuo sutarties pasirašymo dienos, taip pat šis terminas, esant nenumatytoms objektyvioms, nuo tiekėjo valios nepriklausančioms aplinkybėms, gali būti pratęstas vieną kartą, bet ne ilgesniam kaip 20 (dvidešimt) kalendorinių dienų terminui rašytiniu šalių susitarimu. Kvietimas dalyvauti pirkime tiekėjui pateiktas 2020 m. gegužės 12 d., pirkimo sutartis sudaryta 2020 m. gegužės 27 d., prekės pateiktos 2020 m. birželio 16 ir 26 dienomis.

Universalus dirbtinės plaučių ventiliacijos aparato pirkimas (Nr. 483559), pirkimo sąlygos patvirtintos Viešojo pirkimo komisijos 2020 m. balandžio 23 d. posėdžio protokolu Nr. 2. Pirkimas vykdytas neskelbiamų derybų būdu, naudojantis CVP IS priemonėmis. Pirkime apklaustas vienintelis tiekėjas UAB „Biomedikos centras“. Pirkimas buvo grindžiamas Viešųjų pirkimų įstatymo 71 straipsnio 1 dalies 3 punktu: jeigu neišvengiamai būtina pirkimą atlikti ypač skubiai dėl įvykio, kurio perkančioji organizacija negalėjo numatyti, kai tokio pirkimo neįmanoma atlikti atviro, riboto konkurso ar skelbiamų derybų būdais šiame įstatyme nustatytais terminais. Šiuo atveju pasiūlymo pateikimui buvo nustatytas 13 dienų terminas, o vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 60 straipsnio 3 dalimi, atvirą konkursą buvo galima vykdyti taikant pagreitiną procedūrą ir nustatant ne trumpesnę

pagrindžiančias priežastis. Tokiu atveju pasiūlymų pateikimo terminas nustatomas ne trumpesnis kaip 15 dienų nuo skelbimo apie pirkimą išsiuntimo iš Viešųjų pirkimų tarnybos dienos – tarptautinio pirkimo atveju.

kaip 15 dienų pasiūlymų pateikimo terminą. Aplinkybes dėl ypatingos skubos iš dalies paneigia pirkimo sąlygų 2.4 punktas, pagal kurį prekės turi būti pristatytos ne vėliau kaip per 90 (devyniasdešimt) kalendorinių dienų nuo sutarties pasirašymo dienos, taip pat šis terminas, esant nenumatytoms objektyvioms, nuo tiekėjo valios nepriklausančioms aplinkybėms, gali būti pratęstas vieną kartą, bet ne ilgesniam kaip 30 (trisdešimt) kalendorinių dienų terminui rašytiniu šalių susitarimu. Kvietimas dalyvauti pirkime tiekėjui pateiktas 2020 m. balandžio 24 d., pirkimo sutartis sudaryta 2020 m. gegužės 8 d., prekės pateiktos 2020 m. birželio 12 dieną.

Taigi, atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, VšĮ Utenos ligoninės neskelbiamų derybų būdu atlikti pirkimai galėjo būti atlikti taikant atviro konkurso pagreitintą procedūrą, todėl neskelbiamų derybų pirkimo būdas pasirinktas galimai nepagrįstai. Pažymėtina, kad vykdant neskelbiamus pirkimus galimos korupcijos rizikos dėl neskaidrių išankstinių susitarimų su pirkimo dalyviais.

PASIŪLYMAS

VšĮ Utenos ligoninei reglamentuoti, kad prieš vykdant neskelbiamas derybas būtų įvertintos galimybės pirkimą atlikti taikant atviro konkurso pagreitintas procedūras.

3.10. Neskelbiamos derybos vykdytos nesant skubaus perkančiosios organizacijos poreikio įsigyti prekes bei paslaugas (kritinė antikorupcinė pastaba)

VšĮ Utenos ligoninė vykdė neskelbiamas derybas, kurių metu sudarė iki 36 mėn. trukmės sutartis.

Lietuvos Aukščiausias Teismas¹⁰⁷ laikosi pozicijos, kad „ypatinga skuba gali būti pateisinama ir neskelbiamas derybas leidžiama vykdyti tik perkant tuos darbus, prekes ar paslaugas, kurie neišvengiamai būtini siekiant nedelsiant reaguoti į nenumatytus įvykius. Neskelbiamų derybų būdu prekes, paslaugas ar darbus galima pirkti tik tokiu atveju, jeigu 1) yra neišvengiamai būtina tokį pirkimą atlikti ypač skubiai 2) dėl tokio įvykio, kurio perkančioji organizacija negalėjo numatyti, 3) tokio pirkimo negalima atlikti kitu įstatyme numatytu būdu bei 4) ypatingos skubos aplinkybės nepriklauso nuo perkančiosios organizacijos“. Taigi, tam, kad būtų galima remtis minėta Viešųjų pirkimų įstatymo išimtimi, būtina nustatyti visas šias sąlygas, taip pat, ypatingos skubos pagrindu neskelbiamų derybų būdu sudaroma sutartis neturi galioti ilgiau ar būti didesnės apimties, negu būtina reaguojant į tokius nenumatytus įvykius, arba kol įvykdžius pirkimą kitu būdu sudaroma kita atitinkama sutartis“¹⁰⁸.

Įvertinus pasirinktus neskelbiamų derybų būdu atliktus pirkimus, darytina išvada, kad neskelbiamų derybų būdu sudarytos sutartys galioja ilgiau ir yra didesnės apimties, negu būtina reaguojant į tokius nenumatytus įvykius.

¹⁰⁷ 2009-11-13 LAT nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-505/2009.

¹⁰⁸ 2012-06-29 sprendimas byloje Nr. 2A-1852/2012.

Pirkimo numeris	Pirkimo objektas	Pirkimo būdas	Numatyta ir prikimo sutartyje nurodyta pirkimo sutarties trukmė
484716	Reagentai, serumai, mikrobiologinės mitybinės terpės ir pagalbinės priemonės laboratoriniams tyrimams	Neskelbiamos derybos (tarptautinis pirkimas). Apklausti 3 tiekėjai.	12 (dvylika) mėnesių. Sutartį galima pratęsti 2 kartus po 12 (dvylika) mėnesių.
482747	Reagentai ir papildomos priemonės laboratoriniams tyrimams su analizatorių panauda	Neskelbiamos derybos (tarptautinis pirkimas). Apklausti 2 tiekėjai.	Sutartis galioja nuo pasirašymo datos ir galioja 12 (dvylika) mėnesių. Sutartį galima pratęsti 2 kartus po 12 (dvylika) mėnesių. Nei vienai iš šalių raštiškai nepranešus apie Sutarties nutraukimą sekančiam 12 mėnesių laikotarpiui, Sutartis pratęsiama automatiškai. Sutarties galiojimas turi būti ne ilgesnis nei 36 mėnesiai.
479207	Reagentai ir papildomos priemonės laboratoriniams tyrimams su analizatorių panauda	Neskelbiamos derybos (tarptautinis pirkimas). Apklaustas 1 tiekėjas.	Sutartis galioja nuo pasirašymo datos ir galioja 12 (dvylika) mėnesių. Sutartį galima pratęsti 2 kartus po 12 (dvylika) mėnesių. Nei vienai iš šalių raštiškai nepranešus apie Sutarties nutraukimą sekančiam 12 mėnesių laikotarpiui, Sutartis pratęsiama automatiškai. Sutarties galiojimas turi būti ne ilgesnis nei 36 mėnesiai.
478780	Reagentai ir papildomos priemonės laboratoriniams tyrimams su analizatorių panauda	Neskelbiamos derybos (tarptautinis pirkimas). Apklausti 4 tiekėjai.	Sutartis galioja nuo pasirašymo datos ir galioja 12 (dvylika) mėnesių. Sutartį galima pratęsti 2 kartus po 12 (dvylika) mėnesių. Nei vienai iš šalių raštiškai nepranešus apie Sutarties nutraukimą sekančiam 12 mėnesių laikotarpiui, Sutartis pratęsiama automatiškai. Sutarties galiojimas turi būti ne ilgesnis nei 36 mėnesiai.
471077	Pacientų dietinio maitinimo paslaugos	Neskelbiamos derybos (tarptautinis pirkimas). Apklaustas 1 tiekėjas.	Sutartis įsigalioja nuo jos pasirašymo dienos, pateikus Paslaugos pirkėjui Sutarties 5.6 punkte reikalaujamą Sutarties įvykdymo užtikrinimą ir galioja 12 (dvylika) mėnesių. Paslaugos pradamos teikti nuo 2020-02-14 d. (jeigu Paslaugos pirkėjas ir Paslaugos teikėjas susiderinus nenustato vėlesnės Paslaugos teikimo datos). Sutartį galima pratęsti 2 (du) kartus po 12 mėnesių. Nei vienai iš šalių raštiškai nepranešus apie Sutarties nutraukimą, sekančiam 12 mėnesių laikotarpiui, Sutartis pratęsiama automatiškai. Bendra paslaugų teikimo trukmė – 36 mėnesiai nuo paslaugų teikimo dienos.

Atsižvelgiant į aukščiau nurodytas aplinkybes, VšĮ Utenos ligoninė nepagrįstai parinkdama neskelbiamų derybų pirkimo būdą dėl ypatingos skubos ir pasinaudodama Viešųjų pirkimų įstatymo 71 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostata „Prekės, paslaugos ar darbai neskelbiamų derybų būdu gali būti perkami, kai yra bent viena iš šių sąlygų: <...> jeigu neišvengiamai būtina pirkimą atlikti ypač

skubiai dėl įvykio, kurio perkančioji organizacija negalėjo numatyti <...>“, galimai pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintus skaidrumo ir lygiateisiškumo principus, kadangi pirkimų vykdymo aplinkybės paneigia VšĮ Utenos ligoninės teisę vykdyti juos neskelbiamų derybų būdu. Tokie pirkimai lemia korupcijos rizikas dėl neskaidrių išankstinių susitarimų su pirkimo dalyviais.

PASIŪLYMAS

VšĮ Utenos ligoninei reglamentuoti, kad neskelbiamų derybų būdu sudaroma sutartis neturi galioti ilgiau ar būti didesnės apimties, negu būtina reaguojant į tokius nenumatytus įvykius, arba kol įvykdžius pirkimą kitu būdu sudaroma kita atitinkama sutartis.

3.11. Vykdomi atskiri turto nuomos konkursai ir paslaugų, kurių teikimui šis turtas yra reikalingas, viešieji pirkimai. Šiuos pirkimus paprastai laimi „vienintelis tiekėjas“, kuriam yra išnuomotas nekilnojamas turtas, reikalingas perkamų paslaugų teikimui (kita antikorupcinė pastaba)

VšĮ Respublikinė Vilniaus universitetinė ligoninė 2020 m. vykdė magnetinio rezonanso tomografijos tyrimų atlikimo ir aprašymo paslaugos pirkimą (Nr. 471549), kurio vertė 196 900,00 Eur. Supaprastintas pirkimas vykdytas atviro konkurso būdu CVP IS priemonėmis. Pirkimo sąlygų 2.5. punkte nustatyta, kad tiekėjo įsipareigojimų įvykdymo vieta yra Šiltnamių g. 29, Vilniuje, arba kitoje paslaugų teikimo vietoje, tačiau tokiu atveju tiekėjas pasiima pacientus iš perkančiosios organizacijos, o po tyrimo atlikimo juos gražina atgal. Tokiu atveju tiekėjas užtikrina paciento transportavimo saugumą bei su tuo susijusias išlaidas. Atitinkamos nuostatos įtvirtintos ir techninėje specifikacijoje. Numatytas sutarties laikotarpis – 36 mėn. (sutarties projekto 2.2. punkte numatyta, kad paslaugos gali būti užsakomos sutarties galiojimo metu kol bus nupirktas maksimalus paslaugų kiekis, nurodytas sutarties priede Nr. 1, neviršijant 36 mėn. maksimalaus paslaugų teikimo laikotarpio)¹⁰⁹.

Pažymėtina, kad Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo¹¹⁰ 5 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, jog Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo ar užsienio valstybėje įsteigto juridinio asmens ar kitos organizacijos filialas, įsteigtas Lietuvos Respublikoje, gali teikti asmens sveikatos priežiūros paslaugas tik gavęs licenciją asmens sveikatos priežiūros veiklai. Išduodamos licencijos asmens sveikatos priežiūros veiklai yra neterminuotos. Asmens sveikatos priežiūros įstaiga turi vieną licenciją asmens sveikatos priežiūros veiklai, kurioje nurodomos visos licencijuojamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos, kurias ji šiame straipsnyje nustatyta tvarka įgijo teisę teikti. Šias paslaugas asmens sveikatos priežiūros įstaiga turi teisę teikti tik konkrečiais licencijoje asmens

¹⁰⁹ 2020-05-04 / 2020-05-08 sutartis Nr. 18B-238.

¹¹⁰ Aktuali redakcija nuo 2019-12-10.

sveikatos priežiūros veiklai nurodytais adresais, išskyrus atvejus, kai pagal asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo pobūdį ir paskirtį jos turi būti teikiamos ne tik sveikatos priežiūros įstaigoje ir tai numatyta atskirų paslaugų teikimą reglamentuojančiuose sveikatos apsaugos ministro įsakymuose. Atsižvelgiant į šią Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo nuostatą, kad asmens sveikatos priežiūros įstaigos licencijoje nurodomas konkretus adresas, kuriuo gali būti teikiamos paslaugos, bei į magnetinio rezonanso tomografijos tyrimų atlikimo ir aprašymo paslaugos pirkimo sąlygų visumą, t. y. pirkimo sąlygų 2.5 punkto reikalavimus bei pirkimo sąlygų priedo Nr. 1 „Techninė specifikacija ir pasiūlymo kaina“ 1.7 punkto reikalavimus, vertintina, kad, jeigu tiekėjas neturi galiojančios licencijos nurodytu adresu, jis turėtų užtikrinti ne tik radiologinių paslaugų teikimą licencijoje numatytu kitu adresu, bet ir pacientų transportavimo organizavimą nuo perkančiosios organizacijos iki paslaugų teikimo vietos ir atgal bei patirti su tuo susijusių papildomų išlaidų.

Nustatyta, kad tarp perkančiosios organizacijos VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės steigėjo Sveikatos apsaugos ministerijos ir UAB „Affidea Lietuva“ 2011 m. rugpjūčio 25 d. buvo sudaryta Valstybės materialiojo turto nuomos sutartis Nr. NS-14 (toliau – Nuomos sutartis), kuria 10 metų, t. y. iki 2021 m. rugpjūčio 25 d. UAB „Affidea Lietuva“ išsinuomojo patalpas, esančias adresu Šiltnamių g. 29, Vilniuje, kuriose vykdo veiklą ir teikia radiologinių tyrimų atlikimo paslaugas. 2021 m. liepos 30 d. sutartimi Nr. NS-10, Nuomos sutarties terminas pratęstas iki 2023 m. rugpjūčio 24 d.

Minėtą VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės pirkimą laimėjo vienintelis dalyvis UAB „Affidea Lietuva“, kuriai, įvertinus nurodytas viešojo pirkimo sąlygas, buvo sudarytos palankesnės sąlygos dalyvauti pirkime bei jį laimėti, kadangi šis tiekėjas, norėdamas laimėti pirkimą, neturės teikti papildomų transportavimo paslaugų ir patirti su tuo susijusių papildomų išlaidų¹¹¹.

Tokiu būdu buvo apribota tiekėjų konkurencija ir galimai pažeistos Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalies bei 47 straipsnio 1 dalies nuostatos, nediskriminavimo, skaidrumo, lygiateisiškumo principai, nustatytus Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje bei nesiekta racionaliai naudoti lėšas ir tuo pažeistos Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatos. Tokie pirkimai lemia korupcijos rizikas dėl neskaidrių išankstinių susitarimų su pirkimo dalyviais.

Atkreiptinas dėmesys, kad 2017 m. Viešųjų pirkimų tarnyba jau buvo nustačiusi, kad pirkimai, skirti paslaugų įsigijimui, kurių teikimui yra naudojamos prieš tai nuomos konkurso būdu išnuomos patalpos, yra ydingi, ir, siekiant užtikrinti tokiuose pirkimuose dalyvaujančių tiekėjų konkurenciją, šią praktiką reikia keisti, bei rekomendavo svarstyti galimybę nutraukti patalpų nuomos sutartį bei

¹¹¹ Pažymėtina, kad ligonių transportavimo paslaugas gali teikti tik licencijas greitosios medicinos pagalbos veiklai turintys subjektai. Todėl tomografijos paslaugų tiekėjas, turėtų sudaryti sutartį dėl pervežimo paslaugų su atitinkama licenciją turinčiu subjektu.

atitinkamai nutraukti sudarytą paslaugų teikimo sutartį, o analogiškų paslaugų pirkimus, esant poreikiui, vykdyti kartu su patalpų, kuriose teikiamos šios paslaugos, nuoma¹¹².

VšĮ Respublikinė Vilniaus universitetinė ligoninė nurodė, kad pirkimas buvo vykdytas 2020 metais, tuo tarpu UAB „Affidea Lietuva“ ir Sveikatos apsaugos ministerijos patalpų nuomos sutartis galiojo dar nuo 2011 metų, t. y. tiekėjas šioje vietoje paslaugas teikė devynerius metus iki pirkimo organizavimo. Pažymime, kad šiuo atveju, vykdant paslaugų pirkimą, buvo sudarytos palankesnės sąlygos pirkimą laimėti UAB „Affidea Lietuva“. Siekiant skaidrių pirkimų vykdymo tais atvejais, kai reikiamų paslaugų teikimui būtinas ir nekilnojamojo turto suteikimas, *ateityje* tokius pirkimus ir turto nuomą siūlytina vykdyti kartu, kaip numatyta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 15 straipsnio 2 dalies 3 punkte. Sveikatos apsaugos ministerija iš esmės pritarė pateiktam pasiūlymui¹¹³.

PASIŪLYMAS

VšĮ Respublikinei Vilniaus universitetinei ligoninei ir Sveikatos apsaugos ministerijai, pasibaigus magnetinio rezonanso tomografijos tyrimų atlikimo ir aprašymo paslaugos teikimo sutarčiai, esant poreikiui, organizuoti naują pirkimą, jo sąlygose numatant, kad turtas, skirtas paslaugai teikti, išnuomojamas be konkurso, kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 15 straipsnio 2 dalies 3 punkte.

3.12. Skelbiant pirkimus nevykdomi reikalavimai CPV IS užfiksuoti kokios kainos (sąnaudos) bus laikomos per didelėmis (kita antikorupcinė pastaba)

Viešųjų pirkimų įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje reglamentuota, kad numatoma pirkimo vertė skaičiuojama pirkimo procedūrų pradžioje¹¹⁴. Įstatymo 5 straipsnio 5 dalyje reglamentuota, kad numatoma pirkimo vertė apskaičiuojama pagal Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintą pirkimo vertės apskaičiavimo metodiką¹¹⁵ (toliau – Vertės skaičiavimo metodika). Vertės skaičiavimo metodikos 6 punkte nurodyta, kad „preliminari pirkimo vertė apskaičiuojama rengiant pirkimų planą ir turi būti patikslinta ir užfiksuota pirkimo vykdytojo rengiamuose pirkimo dokumentuose (pavyzdžiui, pirkimo paraiškoje, pirkimą vykdančio subjekto pildomuose dokumentuose) prieš pirkimo procedūros pradžią, įvertinant, ar turi būti atliekamos pirkimų plano korekcijos“, o 8 punkte nustatyta, kad

¹¹² Prieiga internete:

[https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/VsI%20Vilniaus%20m_%20klinikine%20ligonine%2020170410\(1\).docx](https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/VsI%20Vilniaus%20m_%20klinikine%20ligonine%2020170410(1).docx)

¹¹³ 2022-05-05 el. paštu pateikta informacija.

¹¹⁴ „Numatoma pirkimo vertė skaičiuojama imant visas mokėtinas sumas be pridėtinės vertės mokesčio, į ją įtraukiant visas pirkimo sutarčių pasirinkimo ir atnaujinimo galimybes, kurios turi būti aiškiai numatytos pirkimo dokumentuose. Kai perkančioji organizacija numato prizus ir (arba) kitas išmokas kandidatams ar dalyviams, apskaičiuodama numatomą pirkimo vertę, ji turi į tai atsižvelgti. Numatoma pirkimo vertė skaičiuojama tokia, kokia ji yra pirkimo procedūrų pradžioje“.

¹¹⁵ Numatomo viešojo pirkimo vertės skaičiavimo metodika, patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2019-01-24 įsakymu Nr. 1S-14.

„pirkimo vykdytojas pirkimo vertės skaičiavimo būdą turi pasirinkti taip, kad būtų užtikrintas Viešųjų pirkimų įstatymo <...> nuostatų dėl pirkimui nustatytos tvarkos taikymo vykdymas.“ Pažymėtina, kad pagal Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintos Kainodaros taisyklių nustatymo metodikos¹¹⁶ (toliau - Kainodaros metodika) 7 punktą „pirkimo vykdytojas prieš pirkimo vykdymą vidiniuose dokumentuose turi nusistatyti (pirkimo dokumentuose – gali nusimatyti) ekonominiais skaičiavimais pagrįstą (panašių ar analogiškų projektų, prekių, paslaugų pirkimo palyginimais ar taikant patvirtintų mokslo įstaigų normatyvais ar metodikomis, <...>) didžiausią pirkimui skiriamų lėšų dydį, ir kaip apskaičiuos ar tiekėjų pasiūlymai neviršija pirkimui skirtos lėšų sumos, t. y. kokią pasiūlymo kainą laikys per didelę (nepriimtina)“.

Viešųjų pirkimų įstatymo 45 straipsnyje nustatyti tiekėjo ir jo pateiktos paraiškos ir pasiūlymo vertinimo bendrieji principai. Šio straipsnio 1 dalies 5 punkte¹¹⁷ nurodyta, kad perkančioji organizacija turi įvertinti ar pasiūlyta kaina neviršija pirkimui skirtų lėšų, nustatytų perkančiosios organizacijos prieš pradėdant pirkimo procedūrą, o 6 punkte¹¹⁸ nurodyta perkančiosios organizacijos pareiga įvertinti ar tiekėjo pasiūlyta kaina nėra neįprastai maža. Įstatymo 17 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyta, kad perkančioji organizacija turi racionaliai naudoti prekėms, paslaugoms ar darbams skirtas lėšas. Tokiu būdu, paminėtos Viešųjų pirkimų įstatymo, Verčių skaičiavimo metodikos ir Kainodaros metodikos nuostatos suponuoja perkančiosios organizacijos pareigą prieš pradėdant pirkimo procedūras, vadovaujantis Verčių skaičiavimo metodika, Kainodaros metodika, savo vidiniais, viešuosius pirkimus reglamentuojančiais teisės aktais, nustatyti pirkimo vertę, o skaidant pirkimo objektą į dalis – kiekvienos pirkimo objekto dalies vertę. Tik iš anksto numatant kiek perkančioji organizacija gali skirti pirkimui lėšų, ji gali užtikrinti pirkimo tikslo pasiekimą.

Skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos ir reikalavimų skelbiamai supaprastintų pirkimų informacijai aprašo, patvirtinto Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 1S-92 „Dėl Skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos ir reikalavimų skelbiamai supaprastintų pirkimų informacijai aprašo ir supaprastintų pirkimų skelbimų tipinių formų patvirtinimo“, 6¹ punkte (įsigaliojo nuo 2020 m. liepos 1 d.), numatyta pareiga pirkimų vykdytojams iki pirkimo pradžios CVP IS priemonėmis užfiksuoti kokias kainas (sąnaudas) jos laikys per

¹¹⁶ Patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2019-01-24 įsakymu Nr. 1S-13.

¹¹⁷ „Perkančioji organizacija, vadovaudamasi šio įstatymo 55, 56 ir 57 straipsnių nuostatomis, laimėjusį nustato ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą, jeigu tenkinamos visos šios sąlygos: 5) pasiūlyta kaina nėra per didelė ir perkančiajai organizacijai nepriimtina. Laikoma, kad pasiūlyta kaina yra per didelė ir nepriimtina, jeigu ji viršija perkančiosios organizacijos pirkimui skirtas lėšas, nustatytas ir užfiksuotas perkančiosios organizacijos rengiamuose dokumentuose prieš pradėdant pirkimo procedūrą. Jeigu ekonomiškai naudingiausiame pasiūlyme nurodyta kaina yra per didelė ir nepriimtina ir perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose nėra nurodžiusi pirkimui skirtų lėšų sumos, kiti pasiūlymų eilėje esantys pasiūlymai laimėjusiais negali būti nustatyti <...>“.

¹¹⁸ „<...> nėra šio įstatymo 57 straipsnio 3 dalyje nustatytų aplinkybių“.

didelėmis ir tuo pagrindu atmes tiekėjų pasiūlymus. Jei pirkimas skaidomas į dalis, tokia informacija turi būti pateikiama dėl kiekvienos pirkimo dalies atskirai¹¹⁹.

VšĮ Utenos ligoninė paminėtais atvejais nesilaikė nustatytos tvarkos ir CVP IS nepaskelbė kokias kainas laikys per didelėmis ir tuo pagrindu atmes tiekėjų pasiūlymus, nepateikė informacijos nei dėl bendros pirkimo kainos, nei dėl kiekvienos pirkimo dalies atskirai.

Oftalmologinės įrangos pirkimo (Nr. 516966) (skelbimo išsiuntimo / publikavimo data 2020 m. spalio 22 d.) CVP IS paskyroje nurodoma¹²⁰, kad šiam pirkimui ES projekte numatyta bendra skiriamų lėšų suma, neišskaidant lėšų pagal atskiras pozicijas. Pažymėtina, kad perkančiosios organizacijos pareiga yra įvertinti skirtų lėšų poreikį pagal pirkimo dalis (pavyzdžiui, pagal atliktus rinkos tyrimus) ir nustatyti kiekvienai pirkimo daliai galimą panaudoti maksimalią lėšų sumą.

Urologinės įrangos pirkimas (Nr. 558210). Pirkimas suskaidytas į 3 dalis, finansuotas Europos Sąjungos lėšomis. CVP IS esančiame 2021 m. liepos 29 d. viešųjų pirkimų komisijos protokole Nr. 1 nurodoma kiekvienai pirkimo daliai skirta projekto lėšų suma. Tai pat nurodoma, kad „pasiūlymams atitikus visus pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus, perkančioji organizacija svarstys galimybę savo lėšomis prisidėti prie pirkimo“. Tokiu būdu yra paneigiamas maksimalios pirkimo vertės instituto tikslas – racionaliai naudoti pirkimams skirtas lėšas, nes iš anksto planuojama priimti pirkimo vertę viršijančius tiekėjų pasiūlymus.

Medicininio suskystinto deguonies su įrangos nuoma (Nr. 578295). CVP IS pateiktame protokole nurodoma tik maksimali 1 tonos medicininio suskystinto deguonies kaina – 1000 Eur be PVM. Maksimali įrangos nuomos, kurią taip pat planuojama įsigyti, kaina nenurodyta.

Deguonies generatorius (Nr. 520896), pirkimo sąlygos patvirtintos Viešojo pirkimo komisijos 2020 m. lapkričio 13 d. posėdžio protokolu Nr. 2. 2020 m. lapkričio 11 d. protokole Nr. 1 nenurodyta maksimali kaina, tik nurodyta, kad jei kaina viršys skirtas lėšas, pasiūlymai bus atmetami.

Medicininės įrangos pirkimas (Nr. 502795). Numatytas pirkimo skaidymas į 2 dalis, tačiau nurodyta tik bendra planuojama pirkimo vertė, nenurodant kiekvienai pirkimo daliai maksimalios lėšų sumos. Taip pat nurodyta, kad „pasiūlymams atitikus visus pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus, perkančioji organizacija savo lėšomis prisidės prie pirkimo“.

Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad VšĮ Utenos ligoninėje neužtikrinamas tinkamas reikalavimų iki pirkimo pradžios CVP IS priemonėmis užfiksuoti kokias kainas (sąnaudas) jos laikys per didelėmis ir tuo pagrindu atmes tiekėjų pasiūlymus įgyvendinimas, todėl galimai sudaromos sąlygos priimti tiekėjų pasiūlymus, o ne skelbti naujus pirkimus siekiant racionaliai naudoti pirkimams skirtas lėšas. Tai ypač aktualu vieno tiekėjo pirkimams, kaip egzistuoja reikalavimas atmesti tiekėjo

¹¹⁹ Plačiau, prieiga internete: <https://vpt.lrv.lt/lt/naujienos/del-per-dideles-pirkimo-vykdytojui-nepriimtinos-kainos-nustatymo>.

¹²⁰ Pateiktas Viešųjų pirkimų komisijos 2020-10-15 protokolas Nr. 1.

pasiūlymą dėl per didelės kainos ir organizuoti naują pirkimą, įvertinant konkurencijos didinimo galimybes, ar priimti vienintelio tiekėjo pasiūlymą, tam skiriant papildomai lėšų.

Šiais atvejais vykdydama pirkimų procedūras VšĮ Utenos ligoninė pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą skaidrumo principą, iki pirkimo pradžios, nenustačiusi pirkimo objekto ir kiekvienos pirkimo objekto dalies vertės bei jos nepaskelbusi CVP IS, nesivadovavo Skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos ir reikalavimų skelbiamai supaprastintų pirkimų informacijai aprašo 6¹ punktu, bei neužtikrino Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyto pirkimo tikslo pasiekimo. Tai lemia korupcijos rizikas priimant subjektyvius sprendimus, kai priimant sprendimus dėl pateiktų pasiūlymų, vienais atvejais pasiūlymai gali būti atmetami, kitais – padidinamos pirkimui skirtos lėšos.

PASIŪLYMAS

VšĮ Utenos ligoninei įvertinti pateiktus pastebėjimus bei CVP IS skelbti kokias kainas perkančioji organizacija laikys per didelėmis ir tuo pagrindu atmes tiekėjų pasiūlymus (jei pirkimas skaidomas į dalis nurodyti, kokias kainas laikys per didelėmis ir tuo pagrindu atmes tiekėjų pasiūlymus dėl kiekvienos pirkimo dalies atskirai).

3.13. Pirkimų skaidymas sudaro sąlygas vykdyti neskelbiamus mažos vertės pirkimus (kita antikorupcinė pastaba)

Viešųjų pirkimų įstatymo 5 straipsnio 3 dalis numato, kad perkančioji organizacija neturi teisės skaidyti pirkimo, jeigu taip galėtų būti išvengta šiame įstatyme pirkimui nustatytos tvarkos taikymo.

Vadovaujantis Numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodikos¹²¹ 11 punktu, pirkimo vykdytojas tinkamam prekių, paslaugų ar darbų pirkimų verčių skaičiavimui turėtų:

11.1. kaupti informaciją apie įvykdytus ir vykdomus pirkimus, jų metu sudarytas pirkimo sutartis, pirkimo sutarčių sudarymo ir įvykdymo terminus, faktines vertes ir pan.;

11.2. apgalvoti numatomų sudaryti pirkimo sutarčių sąlygas (pirkimo sutarčių terminus, kainodarą, pratęsimo galimybę ir t. t.);

11.3. remdamasis skaičiuojamosiomis kainomis, panašių pirkimų praktika, rinkos ir kitais tyrimais nustatyti numatomų sudaryti pirkimo sutarčių vertę.

Pagal metodikos 20.1. punktą, apskaičiuojant pirkimo vertę turi būti atsižvelgiama į bendrą numatomos sudaryti pirkimo sutarties vertę.

VšĮ Utenos ligoninėje pastebėta atveju, kai analogiškų paslaugų pirkimai vykdomi kiekvienais metais mažos vertės neskelbiamo pirkimo būdu apklausiant vieną tiekėją. Matyti, kad nėra atsižvelgiama į perkamų paslaugų teikimo terminus, todėl apskaičiuojamos metinės pirkimo vertės,

¹²¹ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b73b69f05bd711e79198ffdb108a3753/asr>

pagal kurias pirkimus galima vykdyti apie juos neskelbiant. Tačiau praktikoje matyti, kad analogiškos paslaugos perkamos kiekvienais metais, todėl pirkimo sąlygose numatant planuojamą sutarties laikotarpį ar sutarties pratęsimo galimybes, pagal sudarytų 12 mėn. sutarčių vertes, turėtų būti vykdomi skelbiami pirkimai.

Pavyzdžiui:

- Tarnybinių stočių ir su jomis susijusios techninės įrangos priežiūros paslaugos įsigytos 2020, 2021 ir 2022 m. mažos vertės neskelbiamų pirkimų būdu, kiekvienų metų sutarties vertė – 8 857,20 Eur.

- Programinės įrangos nuomos paslaugos įsigytos 2021 ir 2022 m. mažos vertės neskelbiamų pirkimų būdu, 2021 m. metų sutarties vertė 9 230,36 Eur, 2022 m. – 9 700,38 Eur.

- Virtualaus serverio duomenų saugojimui nuomos paslaugos 2021 ir 2022 m. įsigytos mažos vertės neskelbiamų pirkimų būdu, kiekvienų metų sutarties vertė 12 051,60 Eur.

- Serverių ir tinklo infrastruktūros sistemų aptarnavimo ir priežiūros paslaugos 2021 ir 2022 m. mažos vertės neskelbiamų pirkimų būdu, kiekvienų metų sutarties vertė 12 022,56 Eur.

VšĮ Utenos ligoninės atstovai paaiškino¹²², kad kiekvienais metais planuojant minėtus pirkimus buvo tikimasi, kad minėtos paslaugos toliau nebebus reikalingos. Pažymėtina, kad, vadovaujantis viešuosius pirkimus reglamentuojančiais teisės aktais galima atlikti pirkimą nustatytam terminui, numatant sutarties pratęsimo galimybę.

Todėl siūlytina pirkimų planavimo metu įvertinti numatomų sudaryti pirkimo sutarčių sąlygas (pirkimo sutarčių terminus, kainodarą, pratęsimo galimybę ir t. t.), ir, jei atitinkamų paslaugų reikalingumas planuojamas ilgiau nei 12 mėnesių, spręsti dėl ilgesnių nei 12 mėn. pirkimo sutarčių terminų ar jų pratęsimo galimybių, atitinkamai apskaičiuojant pirkimo vertę bei pasirenkant pirkimo būdą.

Kūdikio kraiteliams reikalingos prekės 2021 m. įsigytos atskirais pirkimais neskelbiamos apklausos būdu. Bendra sudarytų 6 sutarčių vertė beveik 45 000 Eur. Paminėtina kitų perkančiųjų organizacijų geroji praktika, kai perkami kūdikio kraiteliai, pagal techninę specifikaciją sudaryti iš nurodytų prekių, pavyzdžiui, Šiaulių miesto savivaldybės administracijos kūdikio kraitelio pirkimas (Nr. 454385), Kauno rajono savivaldybės administracijos kūdikio kraitelio pirkimas (Nr. 472940). Taigi, galėjo būti atliekamas kūdikio kraitelio mažos vertės skelbiamas pirkimas, pagal poreikį suskaidytas į dalis.

VšĮ Utenos ligoninėje neužtikrinama, kad planuojant ir vykdant mažos vertės viešuosius pirkimus būtų vertinama jų sujungimo galimybė ir būtinybė, siekiant skelbiamų pirkimo būdų taikymo.

¹²² 2022-04-12 susitikimo VšĮ Utenos ligoninėje metu.

PASIŪLYMAS

VšĮ Utenos ligoninei, atsižvelgiant į pateiktus pastebėjimus, įvertinti 2022 m. viešųjų pirkimų plano pakeitimo būtinybę, įvertinant mažos vertės pirkimų, kurie iš esmės planuojami ne vieniems metams, vertes bei pirkimų sujungimo galimybes. Alternatyvus pasiūlymas – į tai atsižvelgti rengiant 2023 m. viešųjų pirkimų planą.

3.14. Perkant medicininį deguonį išskirtinės sąlygos sudaromos tiekėjui, su kuriuo yra susiklostę reikalingos įrangos nuomos (panaudos) teisiniai santykiai (kritinė antikorupcinė pastaba)

VšĮ Utenos ligoninės medicininio suskystinto deguonies su įrangos nuoma pirkimo sąlygos buvo palankesnės tiekėjui, kurio įranga ligoninėje buvo sumontuota ankstesnio pirkimo metu.

Medicininio suskystinto deguonies su įrangos nuoma pirkimas (Nr. 578295) vykdytas supaprastinto atviro konkurso būdu, pirkimas į dalis neskaitytas¹²³.

Pirkime dalyvavo ir pasiūlymą pateikė vienintelis dalyvis UAB Elme Messer Lit. Techninės specifikacijos 2.2.1. punkte numatyta, kad medicininio suskystinto deguonies dujų tiekimo ir saugojimo įrangos sistemos įrengimo bei pridavimo kompetentingomis Lietuvos Respublikos institucijoms bei perkančiajai organizacijai terminas yra 25 kalendorinės dienos po sutarties pasirašymo dienos. Minėtas terminas sudarė išskirtines sąlygas tiekėjui UAB Elme Messer Lit, nes šios bendrovės įranga, atitinkanti techninės specifikacijos reikalavimus, VšĮ Utenos ligoninėje jau buvo sumontuota ankstesnio pirkimo metu, kuris buvo vykdytas neskelbiamų derybų būdu (2020 m. lapkričio 27 d. sutartis Nr. F-16-232). Kitiems tiekėjams įsigyti reikiamą įrangą, ją pristatyti bei sumontuoti 25 kalendorinių dienų terminas galimai neproporcingai mažas, todėl perkančioji organizacija galimai nepagrįstai apribojo tiekėjų konkurenciją, sudarydama palankias sąlygas tinkamą pasiūlymą pateikti tik tam tiekėjui, kurio įranga jau buvo sumontuota VšĮ Utenos ligoninėje, ir tuo pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 3 dalies nuostatas bei 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą skaidrumo principą.

Taip pat pažymėtina, kad pirkimo dokumentai turi būti tikslūs, aiškūs, be dviprasmybių, kad tiekėjai galėtų pateikti pasiūlymus, o perkančioji organizacija – nupirkti tai, ko reikia. Pirkimo dokumentuose neaiškiai nustatyti medicininio deguonies tiekimo terminai. Pagal pirkimo sąlygų 2.5 punktą prekės turi būti pristatytos ne vėliau kaip per 15 (penkiolika) kalendorinių dienų nuo sutarties pasirašymo dienos. Esant nenumatytoms objektyvioms, nuo tiekėjo valios nepriklausančioms aplinkybėms, prekių pristatymo terminas gali būti pratęstas vieną kartą, bet ne ilgesniam kaip 10 (dešimt) kalendorinių dienų terminui rašytiniu šalių susitarimu. Pagal prie pirkimo sąlygų pridėtą

¹²³ Pirkimo sąlygos patvirtintos Viešojo pirkimo komisijos 2021-12-09 posėdžio protokolu Nr. 2.

sutarties projektą bei sutarties¹²⁴ 3.1. punktą, pardavėjas įsipareigoja pristatyti prekes per 3 (tris) darbo dienas po užsakymo pateikimo. Kai pardavėjas neturi pakankamo kiekio pirkėjo užsakytų prekių, pardavėjas suderina su pirkėju papildomą terminą trūkstantoms prekėms pristatyti.

PASIŪLYMAS

VšĮ Utenos ligoninei, baigiantis 12 mėnesių nuo medicininio suskystinto deguonies su įrangos nuoma pirkimo sutarties¹²⁵ įsigaliojimo dienos, atlikti detalų rinkos tyrimą ir priimti sprendimą dėl sutarties nutraukimo ir naujo pirkimo vykdymo, ar sutarties pratęsimo, atsižvelgiant racionalaus prekėms, paslaugoms ar darbams įsigyti skirtų lėšų naudojimo principą.

VšĮ Vilniaus miesto klinikinės medicininio suskystinto deguonies pirkimo sąlygos buvo palankesnės tiekėjui, kurio įranga ligoninėje buvo sumontuota ankstesnio įrangos nuomos pirkimo metu.

Medicininio deguonies ir dujų pirkimo (Nr. 548211) techninėje specifikacijoje nurodyta, kad medicininio suskystinto deguonies (pirkimo 1 dalis) talpas VšĮ Vilniaus miesto klinikinė ligoninė nuomojasi, o laimėjusį pasiūlymą pateikęs medicininio suskystinto deguonies tiekėjas turės pats susitarti su talpų savininku dėl atsakomybės paskirstymo¹²⁶. Pirkimo 1 daliai pasiūlymą pateikė vienintelis tiekėjas UAB Elme Messer, iš kurio ir yra nuomojamos deguonies talpos 5 metams¹²⁷.

Darytina išvada, kad minėtas reikalavimas dėl susitarimo su talpų savininku nėra tikslus ir aiškus, neužtikrina tiekėjų lygiateisiškumo, nes galėjimą vykdyti sutartį lemtų ne objektyvūs kriterijai, o subjektyvūs – susitarimas su talpų savininku, nes tokio susitarimo sąlygos pirkimo metu nebuvo atskleistos.

Darytina išvada, kad nustačius sąlygą, pagal kurią medicininio deguonies tiekėjo galimybę vykdyti pirkimo sutartį lemtų susitarimas su talpyklų savininku, nenurodant aiškių tokio susitarimo sąlygų, kuris taip pat yra suinteresuotas medicininio deguonies tiekimu, kietiems tiekėjams buvo sudarytos nepalankios sąlygos dalyvauti pirkime.

PASIŪLYMAS

VšĮ Vilniaus miesto klinicinei ligoninei, pasibaigus medicininio deguonies ir dujų pirkimo sutarčiai¹²⁸, rengiant naujo pirkimo dokumentus, atsisakyti sąlygos, kad pirkimo laimėtojas turės pats susitarti su talpų savininku dėl atsakomybės paskirstymo arba aiškiai apibrėžti atsakomybės paskirstymo sąlygas.

Apibendrinant darytina išvada, kad medicininio deguonies ir reikiamos įrangos nuomos (panaudos) vieno tiekėjo pirkimai vyksta dėl susiklosčiusių reikiamos įrangos nuomos (panaudos)

¹²⁴ Prieiga internete: http://www.cvpp.lt/megintuvelis/download.php?dok_id=2005140852&file_id=2005140854

¹²⁵ 2021-12-27 Nr. F16-217/VSP-PP-21/0023, N-21/0020.

¹²⁶ Dėl įrangos saugaus naudojimo ir atsakomybės ją sugadinus.

¹²⁷ Prieiga internete: <https://cvpp.eviesiejipirkimai.lt/Notice/Details/2018-651923>

¹²⁸ 2021-07-08 Nr. S1-299A/21.

teisinių santykių, kuomet tiekėjas, kurio įranga yra sumontuota ASPĮ, įgyja reikiamą pranašumą medicininio deguonies (ir reikiamos įrangos nuomos / panaudos) pirkimuose. Organizuojant naujus pirkimus siūlytina įvertinti galimybes arba atskirti medicininio deguonies bei reikiamos įrangos nuomos / panaudos pirkimus, netaikant jokių papildomų kliūčių tiekėjams dalyvauti medicininio deguonies pirkimuose¹²⁹ arba įvertinti tokios įrangos įsigijimo nuosavybės ekonominį pagrįstumą.

3.15. VŠĮ Utenos ligoninė administracinių patalpų nuomos pirkimus vykdė nesilaikydama nustatytos tvarkos (kita pastaba)

VŠĮ Utenos ligoninė mažos vertės neskelbiamais pirkimais 2020 ir 2021 m., apklausiant vienintelį tiekėją, pirkė administracinių patalpų nuomą. Tačiau pažymėtina, kad šie pirkimai negalėjo būti vykdomi viešųjų pirkimų būdu, apie juos neskelbiant viešai, nes nekilnojamųjų daiktų nuoma turi būti įsigyjama vadovaujantis Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų įsigijimo arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimo tvarkos aprašo reikalavimais¹³⁰, kaip numatyta Viešųjų pirkimų įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punkte.

Pažymėtina, kad Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų įsigijimo arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimo tvarkos aprašas nustato būtinausias pasirengimo pirkimui ir pirkimo procedūrų sąlygas. Taip pat, vadovaujantis šio aprašo 10 punktu, pirkimas neskelbiamų derybų būdu gali būti atliekamas motyvuotu pirkimų komisijos arba už pirkimo vykdymą atsakingo asmens sprendimu tik esant bent vienai iš šių sąlygų:

10.1. jeigu iš anksto yra žinoma konkreti nekilnojamųjų daiktų buvimo vieta, nekilnojamieji daiktai atitinka perkančiosios organizacijos poreikius ir kitos alternatyvos to neužtikrina; <...>

Pažymėtina, kad pirkimo sąlygų 2.2 punkte nustatyta, kad bendras pageidaujamo išsinuomoti administracinių patalpų plotas – 170 kv. m (+/- 20 %), visos patalpos turi būti viename pastate Utenos mieste, pageidautina, kuo arčiau perkančiosios organizacijos (VŠĮ Utenos ligoninės), esančios Aukštakalnio g. 3, Utena. Taigi, perkančiosios organizacijos poreikiams patenkinti nebuvo reikalinga ir nebuvo nustatyta konkreti nekilnojamųjų daiktų buvimo vieta, todėl vadovaujantis Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų įsigijimo arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimo tvarkos aprašo 10.1 punkto reikalavimais, neskelbiamos derybos nebuvo galimos. Todėl vieno tiekėjo pirkimas atliktas nesilaikant nustatytos tvarkos. Atsižvelgiant į egzistavusias pirkimo sąlygas ir vadovaujantis Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų įsigijimo arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimo tvarkos aprašo reikalavimais pirkimai turėjo būti vykdomi skelbiamų derybų būdu, apie skelbiamas derybas perkančioji organizacija turėjo paskelbti perkančiosios organizacijos

¹²⁹ Pvz., suderinti tam tikrus klausimus su įrangos savininku ir pan.

¹³⁰ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/875621e0e17d11e7b3f0a470b0373cb2/asr>

interneto svetainėje ir bent vienoje visuomenės informavimo priemonėje, nes nekilnojamojo daikto nuomos sutarties vertė buvo didesnė kaip 1000 Eurų (26 punktas).

PASIŪLYMAS

VšĮ Utenos ligoninei, esant poreikiui įsigyti administracinių patalpų nuomą pasibaigus 2021 m. rugpjūčio 27 d. sutarties Nr. SUT-21-08/F16-166 terminui 2022 m. rugsėjo 7 d., patalpų nuomos pirkimą vykdyti Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų įsigijimo arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimo tvarkos aprašo nustatyta tvarka.

3.16. Nevienareikšmiškai suprantami ir taikomi Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyti reikalavimai medicininės įrangos techninei priežiūrai sudaro sąlygas vieno tiekėjo pirkimams (kita pastaba)

Viešųjų pirkimų tarnyba nurodo, kad perkant prekių pogarantinės techninės priežiūros (aptarnavimo) paslaugas ir siekiant užtikrinti tiekėjų konkurenciją, neturi būti taikomas reikalavimas tiekėjui būti gamintoju, jo įgaliotu atstovu, nebent tai reikalauja kiti teisės aktai. Toks reikalavimas yra neproporcingas bei sudaro išskirtines sąlygas tam tikram tiekėjui (-ams), todėl jo kėlimas, prisirišant prie gamintojo ar jo įgaliotųjų, kuomet jau nesieja garantiniai įsipareigojimai, nėra pateisinamas ir vertintinas kaip perteklinis.

Tačiau Medicinos priemonių naudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Sveikatos apsaugos ministro 2010 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-383¹³¹ nustato specialius reikalavimus medicininės įrangos techninei priežiūrai, ir tai laikytina ankstesnėje pastraipoje nurodyta išimtimi. Vadovaujantis minėto aprašo 23 punkto reikalavimais, medicinos priemonės techninę priežiūrą gali atlikti medicinos priemonės gamintojas, medicinos priemonės gamintojo įgaliotas asmuo arba įstaigos vadovo paskirtas asmuo, atitinkantis reikalavimus, nurodytus šio aprašo 24 punkte (turintis aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą, atitinkantį numatomų darbų sritį bei būtinus įrenginius ir kitas darbo priemones, o jei reikia, ir atitinkamai įrengtas patalpas medicinos priemonių apžiūrai ir remontui).

Tad svarstyтина, kodėl medicinos priemonės techninę priežiūrą gali atlikti įstaigos vadovo paskirtas asmuo, atitinkantis nustatytus reikalavimus, o to negali padaryti atitinkamas medicinos priemonių techninės priežiūros bei remonto paslaugas teikianti įmonė, turinti atitinkamą išsilavinimą turinčių darbuotojų, būtinų įrenginių ir kitų darbo priemonių, reikiamas patalpas, tačiau neturinti gamintojo įgaliotųjų. Manytina, kad šios nuostatos yra diskriminacinės bei sudaro sąlygas vieno tiekėjo pirkimams, pavyzdžiui:

VšĮ Vilniaus miesto klinikinė ligoninė vykdė medicinos įrangos techninės priežiūros ir remonto paslaugų bei detalių pirkimą (Nr. 459879), kuris buvo suskirstytas į 671 dalį. Techninėje specifikacijoje nurodytais techninės priežiūros atvejais buvo reikalaujamas gamintojų įgaliotųjų

¹³¹ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.371838/asr>

vykdyti medicinos įrangos techninę priežiūrą ir remontą. Pagal Viešųjų tarnybos apibendrintą informaciją, 412 iš 671 pirkimo dalių buvo vieno tiekėjo pirkimai. Analogiškos sąlygos dėl gamintojų įgaliojimo buvo numatytos ir pirkime Nr. 484147, iš 75 šio pirkimo dalių 31 – vieno tiekėjo.

VšĮ Utenos ligoninė vykdė medicininės įrangos techninės priežiūros, techninės būklės tikrinimo, remonto, rentgeno aparatų kokybės kontrolės ir darbo vietų stebėsenos patikros, prietaisų metrologinės patikros pirkimą (Nr. 526786), kurio metu įsigijo ir medicinos įrangos techninės priežiūros paslaugas. Šio pirkimo metu 32 iš 46 pirkimo dalių buvo vieno tiekėjo pirkimai. Nors pirkimo dokumentuose nebuvo reikalavimo dėl gamintojo įgaliojimo medicinos įrangos techninės priežiūros atvejais, darytina išvada, kad galiojantis teisinis reglamentavimas lėmė vieno tiekėjo pirkimus techninės priežiūros dalyje.

Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba nurodė¹³², kad pagal minėto aprašo nuostatas medicinos priemonių techninę priežiūrą gali atlikti visos šias paslaugas teikiančios įmonės, turinčios atitinkamo išsilavinimo darbuotojus bei priemones, todėl aprašo keisti nereikia, o vykdyti pirkimai, kai buvo reikalaujama gamintojo įgaliojimo, tarnybos nuomone, buvo neparemti teisės aktų reikalavimais.

Pažymėtina, kad ir Viešųjų pirkimų tarnyba, vertindama perkančiosios organizacijos pirkimą, kurio sąlygose buvo nustatytas reikalavimas turėti atstovavimo teisę gamintojui, sutiko su perkančiosios organizacijos pagrindimu dėl reikalavimo tiekėjui būti medicinos priemonės gamintoju arba jo įgaliotu atstovu, ar turėti atitinkamą bendradarbiavimo sutartį su kitu ūkio subjektu, atsižvelgiant į Medicinos priemonių naudojimo aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-383 „Dėl medicinos priemonių naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (aktuali redakcija nuo 2021 m. gegužės 26 d. iki 2023 m. gegužės 25 d.), 23 punkto nuostatas¹³³.

PASIŪLYMAS

Sveikatos apsaugos ministerijai spręsti dėl Medicinos priemonių naudojimo tvarkos aprašo, patvirtinto Sveikatos apsaugos ministro 2010 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-383 tobulinimo siekiant išvengti jo aiškinimo ir taikymo dviprasmybių.

¹³² 2022-05-11 raštas Nr. D2-4498.

¹³³ Prieiga internete:

https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/PrS_Pirkimas%20557788_Klaip%C4%97dos%20ligon_%20vertinimas.docx

3.17. Labdaros ir paramos įstatymo nuostatos viešųjų pirkimų laimėtojams, suteikiantiems reikiamas priemones panaudos pagrindais, nepagrįstai suteikia teisę į mokesťines lengvatas (kita pastaba)

Pažymėtina, kad dalyje ASPI viešųjų pirkimų yra nustatyti reikalavimai tiekėjui suteikti reikiamą įrangą panaudos pagrindais. Tikėtina, kad tokiais atvejais tiekėjai panaudos sąnaudas įskaičiuoja į siūlomų prekių, paslaugų kainas. Labdaros ir paramos įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 3 punktą numato, kad juridiniams asmenims parama teikiama taip pat ir suteikiant turtą naudotis panaudos teise. Pagal Pelno mokesčio įstatymo 28 straipsnį mokesčio mokėtojams, pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą turintiems teisę teikti labdarą ir paramą, iš pajamų leidžiama atskaityti visas išmokas (išskyrus išmokas gryniais pinigais, viršijančias 250 MGL dydžio sumą vienam paramos ar labdaros gavėjui per mokesťinį laikotarpį), įskaitant perleistą turtą, suteiktas paslaugas, kurios Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymo nustatyta tvarka skirtos labdarai ir paramai. Teikiant paramą panaudos teise perduodant ilgalaikį materialųjį turtą, paramos suma lygi apskaičiuotai šio turto nusidėvėjimo per laikotarpį, kurį paramos gavėjas jį naudojo, sumai.

Taigi, tais atvejais, kai viešųjų pirkimų metu jų laimėtojai perkančiosioms organizacijoms neatlygintinai (panauda) sutarties terminui suteikia naudotis reikiamą įrangą, įgyjama teisė į pelno mokesčio lengvatą. Svarstyтина, ar dalyvavimas viešuosiuose pirkimuose ir juose priimami sprendimai sietini su paramos teikimu.

Pavyzdžiui, korupcijos rizikos analizės atlikimo metu pastebėjome, kad viešųjų pirkimų metu sudaromose panaudos sutartyse numatoma, kad perduoto panaudai turto eksploatacijos laikotarpiu apskaičiuota turto nusidėvėjimo suma bus deklaruojama kaip panaudos gavėjui suteikta parama, teisės aktų nustatyta tvarka šalims surašant reikalingus aktus ir pateikiant ataskaitas atitinkamoms institucijoms. Paramos perdavimas patvirtinamas vieną kartą per metus dvišaliu paramos perdavimo–priėmimo aktu, kurį paruošia panaudos davėjas¹³⁴.

Pažymėtina, kad viešųjų pirkimų tikslai nėra niekaip susiję su paramos teikimu ir jo tikslais, todėl minėtos teisės aktų nuostatos, viešųjų pirkimų metu panaudos pagrindais perkančiosioms organizacijoms suteiktą turtą traktuojančios kaip paramą, yra netinkamos, dėl ko gali būti iškreipiama konkurencinė aplinka. Tai ypač gali pasireikšti tais atvejais, kai pirkimo sąlygose numatomos turto suteikimo alternatyvos (nuoma arba panauda), pirkimo dalyvis, pasirinkęs panaudos būdą, gali įgyti konkurencinį pranašumą parengiant pasiūlymą atsižvelgiant į būsimas mokesťines lengvatas.

¹³⁴ Pavyzdžiui, VŠĮ Utenos ligoninės: reagentų ir papildomų priemonių pusiau automatiniame kraujo parametrų analizatoriui su analizatoriaus panauda pirkimo Nr. 477942 sąlygos; reagentų ir papildomų priemonių kraujo krešėjimo tyrimams su analizatorių panauda pirkimo Nr. 467381 sąlygos; reagentų ir papildomų priemonių hematologiniams tyrimams su analizatorių panauda pirkimo Nr. 579899 sąlygos.

PASIŪLYMAS

Finansų ministerijai įvertinti Pelno mokesčio įstatymo bei Labdaros ir paramos įstatymo nuostatas, reglamentuojančias mokestinių lengvatų taikymą tais atvejais, kai panaudos teise ilgalaikis materialusis turtas perduodamas viešųjų pirkimų sąlygose nustatyta tvarka.

4. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)

Išanalizavus VšĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės, VšĮ Vilniaus miesto klinikinės ligoninės ir VšĮ Utenos ligoninės viešųjų pirkimų procesus, darytina išvada, kad juose yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių¹³⁵:

5.1. KRITINĖS ANTIKORUPCINĖS PASTABOS:

5.1.1. Nepakankamai reglamentuotas ASPĮ viešuosius pirkimus vykdančių viešųjų pirkimų komisijų sudarymas, atnaujinimas (rotacija) bei veikla, nes VšĮ Vilniaus miesto klinikinėje ligoninėje neužtikrinama, kad būtų bent minimaliai atskirtos viešųjų pirkimų inicijavimo, organizavimo ir atlikimo, pasiūlymų vertinimo ir sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontrolės funkcijos; VšĮ Respublikinėje Vilniaus universitetinėje ligoninėje nenustatyta konkreti atnaujinama komisijos narių dalis; VšĮ Utenos ligoninėje nenustatytos viešųjų pirkimų komisijos atnaujinimo (rotacijos) taisyklės, taip pat nustatyta atvejų, kai komisijos veikloje dalyvauja pirkimus inicijuojantis asmuo, viešųjų pirkimų komisija priima sprendimus nesant numatyto komisijos posėdyje dalyvaujančių asmenų skaičiaus, būtino sprendimams priimti (motyvai išdėstyti 3.1 poskyryje).

5.1.2. Paviršutiniškai atliekami rinkos tyrimai sudaro sąlygas mažos konkurencijos pirkimams, nes ASPĮ nėra pakankamai reglamentuotas rinkos tyrimų atlikimas, atliekami rinkos tyrimai nedokumentuojami, nėra aiškūs atliktų tyrimų rezultatai (motyvai išdėstyti 3.2 poskyryje).

5.1.3. Nepakankamas pirkimo techninių specifikacijų projektų skelbimas ar veiksmingų rinkos konsultacijų atlikimas, siekiant išsiaiškinti realią konkurenciją, nes VšĮ Respublikinėje Vilniaus universitetinėje ligoninėje ir VšĮ Utenos ligoninėje šių priemonių taikymas paliktas pirkimo iniciatorių nuožiūrai ir detaliau nereglamentuojamas (motyvai išdėstyti 3.3 poskyryje).

5.1.4. Neidentifikuojami draudžiami susitarimai tarp pirkimo dalyvių, taip sudarant sąlygas „vieno tiekėjo“ pirkimams, nes ASPĮ nustatyta atvejų, kai pirkimų metu tiekėjai realiai nekonkuravo (pavyzdžiui, buvo susiję subtiekimu santykiais, teikė tris kartus brangesnius pasiūlymus ir pan.) (motyvai išdėstyti 3.5 poskyryje).

5.1.5. Nevaldomi interesų konfliktai atliekant viešųjų pirkimų procedūras, nes nedeklaruojamos pavestos pareigos viešųjų pirkimų procesuose, nenusišalinama esant interesų konfliktams (motyvai išdėstyti 3.8 poskyryje).

5.1.6. Neskelbiamos derybos vykdytos nepagrįstai, nes VšĮ Utenos ligoninėje pirkimai galėjo būti atlikti skelbiamais pirkimo būdais taikant pagreitintas skelbiamas procedūras (motyvai išdėstyti 3.9 poskyryje).

¹³⁵ Išvadas pagrindžiantys motyvai pateikti išvados dėl korupcijos rizikos analizės 3 skyriuje.

5.1.7. Neskelbiamos derybos vykdytos nesant skubaus perkančiosios organizacijos poreikio įsigyti prekes bei paslaugas, nes VšĮ Utenos ligoninė vykdė neskelbiamas derybas, kurių metu sudarė iki 36 mėn. trukmės sutartis (motyvai išdėstyti 3.10 poskyryje).

5.1.8. Perkant medicininių deguonį išskirtinės sąlygos sudaromos tiekėjui, su kuriuo yra susiklostę reikalingos įrangos nuomos (panaudos) teisiniai santykiai (motyvai išdėstyti 3.14 poskyryje).

5.2. KITOS ANTIKORUPCINĖS PASTABOS:

5.2.1. Praktika, kai pirkimo objektų techninės specifikacijos parengiamos pagal konkrečių pirkimo objektų duomenis, gali sąlygoti nepakankamą tiekėjų konkurenciją, nes VšĮ Utenos ligoninėje nustatyta atveju, kai techninės specifikacijos rengiamos ne įvertinus kiekvieną pirkimo objekto techninės specifikacijos parametą, siekiant nustatyti kokia minimali ir maksimali (pagal poreikį) atitinkamo parametro reikšmė yra būtina pirkimo objektui pagal ligoninės poreikius, o pagal konkretaus pirkimo objekto duomenis (techninę specifikaciją), konkrečius duomenis nustatant kaip minimalius arba maksimalius ribinius (motyvai išdėstyti 3.4 poskyryje).

5.2.2. Nagrinėjant pretenzijas galimai neužtikrinamas skaidrių ir objektyvių sprendimų priėmimas, nes priimami sprendimai nėra pakankamai motyvuojami (motyvai išdėstyti 3.6 poskyryje).

5.2.3. Nepakankamai reglamentuotas pavyzdžių pateikimas, vertinimas, grąžinimas (motyvai išdėstyti 3.7 poskyryje).

5.2.4. Vykdomi atskiri turto nuomos konkursai ir paslaugų, kurių teikimui šis turtas yra reikalingas, viešieji pirkimai, todėl šiuos pirkimus paprastai laimi „vienintelis tiekėjas“, kuriam yra išnuomotas nekilnojamasis turtas, reikalingas perkamų paslaugų teikimui (motyvai išdėstyti 3.11 poskyryje).

5.2.5. VšĮ Utenos ligoninėje skelbiant pirkimus nevykdomi reikalavimai CPV IS užfiksuoti kokios kainos (sąnaudos) bus laikomos per didelėmis (motyvai išdėstyti 3.12 poskyryje).

5.2.6. Pirkimų skaidymas VšĮ Utenos ligoninėje sudaro sąlygas vykdyti neskelbiamus mažos vertės pirkimus, nes nesinaudojama galimybėmis į vieną pirkimą sujungti susijusius vienaarūšius pirkimus, nenumatomi reikiami paslaugų terminai (motyvai išdėstyti 3.13 poskyryje).

5.3. Kitos pastabos:

5.3.1. VšĮ Utenos ligoninė administracinių patalpų nuomos pirkimus vykdė nesilaikydama nustatytos tvarkos (motyvai išdėstyti 3.15 poskyryje).

5.3.2. Nevienareikšmiškai suprantami ir taikomi Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyti reikalavimai medicininės įrangos techninei priežiūrai sudaro sąlygas vieno tiekėjo pirkimams (motyvai išdėstyti 3.16 poskyryje).

5.3.3. Labdaros ir paramos įstatymo nuostatos viešųjų pirkimų laimėtojams, suteikiantiems reikiamas priemones panaudos pagrindais, nepagrįstai suteikia teisę į mokestines lengvatas (motyvai išdėstyti 3.17 poskyryje).

5. REKOMENDACINIO POBŪDŽIO PASIŪLYMAI

5.1. Siekdami sumažinti korupcijos rizikos veiksnių įtaką procesuose teikiame šiuos rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus:

5.1.1. Pasiūlymai atsižvelgiant į kritines antikorupcines pastabas:

5.1.1.1. Asmens sveikatos priežiūros įstaigoms:

VŠĮ Respublikinei Vilniaus universitetinei ligoninei	VŠĮ Vilniaus miesto klinikinei ligoninei	VŠĮ Utenos ligoninei
Nustatyti atnaujinamą viešųjų pirkimų komisijos narių dalį.	Reglamentuoti, kad viešojo pirkimo komisijos nariu negali būti atitinkamo pirkimo iniciatorius.	Reglamentuoti viešųjų pirkimų komisijos sudarymo ir atnaujinimo taisykles, nustatyti, kad viešųjų pirkimų komisijos darbe negali dalyvauti vykdomą pirkimą inicijavę asmenys, pagal poreikį nustatyti koks minimalus komisijos narių skaičius yra būtinas sprendimams priimti.
Įvertinti rinkos tyrimo teisinio reglamentavimo ar jo tobulinimo poreikį bei nustatyti pirkimo vykdytojų pareigą įvertinti ir dokumentuoti atlikto rinkos tyrimo rezultatus, ar į tai atsižvelgta techninės specifikacijos projekte bei numatyti pirkimo vykdytojų veiksmus, nustačius esminių rinkos tyrimo atlikimo trūkumų.	Įvertinti rinkos tyrimo teisinio reglamentavimo ar jo tobulinimo poreikį bei nustatyti pirkimo vykdytojų pareigą įvertinti ir dokumentuoti atlikto rinkos tyrimo rezultatus, ar į tai atsižvelgta techninės specifikacijos projekte bei numatyti pirkimo vykdytojų veiksmus, nustačius esminių rinkos tyrimo atlikimo trūkumų.	Įvertinti rinkos tyrimo teisinio reglamentavimo ar jo tobulinimo poreikį bei nustatyti pirkimo vykdytojų pareigą įvertinti ir dokumentuoti atlikto rinkos tyrimo rezultatus, ar į tai atsižvelgta techninės specifikacijos projekte bei numatyti pirkimo vykdytojų veiksmus, nustačius esminių rinkos tyrimo atlikimo trūkumų.
Reglamentuoti techninių specifikacijų projektų skelbimą bei rinkos konsultacijų atlikimą, numatant sąlygas ir aplinkybes, kurioms esant šios priemonės turėtų būti taikomos.	Reglamentuoti Viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 1 punkto taikymo tvarką, kuri sudarytų sąlygas įvertinti duomenis ar tiekėjai yra sudarę susitarimų, kuriais siekiama iškreipti konkurenciją atliekamame pirkime ir spręsti dėl tokių tiekėjų pašalinimo iš pirkimo procedūros.	Reglamentuoti techninių specifikacijų projektų skelbimą bei rinkos konsultacijų atlikimą, numatant sąlygas ir aplinkybes, kurioms esant šios priemonės turėtų būti taikomos.
Reglamentuoti Viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 1 punkto taikymo tvarką, kuri sudarytų sąlygas įvertinti duomenis ar tiekėjai yra sudarę susitarimų, kuriais siekiama iškreipti konkurenciją atliekamame pirkime ir spręsti	Įvertinti interesų konfliktų valdymo atliekant viešųjų pirkimų funkcijas teisinę aplinką bei ją tobulinti, užtikrinant kontrolės atlikimą.	Reglamentuoti Viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 1 punkto taikymo tvarką, kuri sudarytų sąlygas įvertinti duomenis ar tiekėjai yra sudarę susitarimų, kuriais siekiama iškreipti konkurenciją atliekamame pirkime ir spręsti

dėl tokių tiekėjų pašalinimo iš pirkimo procedūros.		dėl tokių tiekėjų pašalinimo iš pirkimo procedūros.
Nustatyti vidaus kontrolės priemones, kurios leistų identifikuoti pirkimuose dalyvaujančių asmenų ryšius, susijusius su pirkimuose dalyvaujančiais jų vadovaujamų (atstovaujamų) visuomeninių organizacijų rėmėjais, ar jiems pirkimuose dalyvaujančių asmenų perleistomis vertėmis bei spręsti dėl tokių asmenų galimybės dalyvauti viešųjų pirkimų procedūrose.	Pasibaigus medicininio deguonies ir dujų pirkimo sutarčiai, rengiant naujo pirkimo dokumentus, atsisakyti sąlygos, kad pirkimo laimėtojas turės pats susitarti su talpų savininku dėl atsakomybės paskirstymo arba aiškiai apibrėžti atsakomybės paskirstymo sąlygas.	Užtikrinti, kad paskirti viešųjų pirkimų ekspertai deklaruotų šias pareigas.
		Reglamentuoti, kad prieš vykdant neskelbiamas derybas būtų įvertintos galimybės pirkimą atlikti taikant atviro konkurso pagreitintas procedūras.
		Reglamentuoti, kad neskelbiamų derybų būdu sudaroma sutartis neturi galioti ilgiau ar būti didesnės apimties, negu būtina reaguojant į tokius nenumatytus įvykius, arba kol įvykdžius pirkimą kitu būdu sudaroma kita atitinkama sutartis.
		Baigiantis 12 mėnesių nuo medicininio suskystinto deguonies su įrangos nuoma pirkimo sutarties įsigaliojimo dienos, atlikti detalų rinkos tyrimą ir priimti sprendimą dėl sutarties nutraukimo ir naujo pirkimo vykdymo ar sutarties pratęsimo, atsižvelgiant racionalaus prekės, paslaugoms ar darbams įsigyti skirtų lėšų naudojimo principą.

5.1.1.2. Viešųjų pirkimų tarnybai svarstyti dėl rinkos tyrimų atlikimo gairių parengimo.

5.1.2. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:

5.1.2.1. Asmens sveikatos priežiūros įstaigoms:

VšĮ Respublikinei Vilniaus universitetinei ligoninei	VšĮ Vilniaus miesto klinikinei ligoninei	VšĮ Utenos ligoninei
Netaikyti pavyzdžių prašymo praktikos, kai ši priemonė nėra proporcinga pirkimo tikslams pasiekti.	Užtikrinti atsakymų į pretenzijas motyvavimą, t. y. nurodyti, dėl kokių objektyvių priežasčių perkančioji organizacija nusprendė atmesti ar patenkinti pretenziją.	Užtikrinti atsakymų į pretenzijas motyvavimą, t. y. nurodyti, dėl kokių objektyvių priežasčių perkančioji organizacija nusprendė atmesti ar patenkinti pretenziją.
	Numatyti pirkimo iniciatorių, ekspertų, teisininkų pasitelkimą nagrinėjant pretenzijas.	Pirkimo dokumentuose aiškiai reglamentuoti pavyzdžių (jei numatoma jų reikalauti) pateikimo terminus, jų vertinimo bei grąžinimo sąlygas.
		Įvertinti pateiktus pastebėjimus bei CVP IS skelbti kokias kainas perkančioji organizacija laikys per didelėmis ir tuo pagrindu atmes tiekėjų pasiūlymus (jei pirkimas skaidomas į dalis nurodyti, kokias kainas laikys per didelėmis ir tuo pagrindu atmes tiekėjų pasiūlymus dėl kiekvienos pirkimo dalies atskirai).
		Įvertinti 2022 m. viešųjų pirkimų plano pakeitimo būtinybę, įvertinant mažos vertės pirkimų, kurie iš esmės planuojami ne vieniems metams, vertes bei pirkimų sujungimo galimybes. Alternatyvus pasiūlymas – į tai atsižvelgti rengiant 2023 m. viešųjų pirkimų planą.

5.1.2.2. VšĮ Respublikinei Vilniaus universitetinei ligoninei ir Sveikatos apsaugos ministerijai, pasibaigus magnetinio rezonanso tomografijos tyrimų atlikimo ir aprašymo paslaugos teikimo sutarčiai, esant poreikiui, organizuoti naują pirkimą, jo sąlygose numatant, kad turtas, skirtas paslaugai teikti, išnuomojamas be konkurso, kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 15 straipsnio 2 dalies 3 punkte.

5.1.3. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas pastabas:

2.1.3.1. Sveikatos apsaugos ministerijai spręsti dėl Medicinos priemonių naudojimo tvarkos aprašo, patvirtinto Sveikatos apsaugos ministro 2010 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-383, tobulinimo, siekiant išvengti jo aiškinimo ir taikymo dviprasmybių.

2.1.3.2. VšĮ Utenos ligoninei, esant poreikiui įsigyti administracinių patalpų nuomą pasibaigus 2021 m. rugpjūčio 27 d. sutarties Nr. SUT-21-08/F16-166 terminui 2022 m. rugsėjo 7 d., patalpų nuomos pirkimą vykdyti Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų įsigijimo arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimo tvarkos aprašo nustatyta tvarka.

2.1.3.3. Finansų ministerijai įvertinti Pelno mokesčio įstatymo bei Labdaros ir paramos įstatymo nuostatas, reglamentuojančias mokesčių lengvatų taikymą tais atvejais, kai panaudos teise ilgalaikis materialusis turtas perduodamas viešųjų pirkimų sąlygose nustatyta tvarka.

Direktoriaus pavaduotoja

Rūta Kaziliūnaitė

Mindaugas Stukas, tel. 8 706 63366, mob. tel. 8 652 45 815, el. p. mindaugas.stukas@stt.lt

Rengėjo tiesioginis vadovas Domantas Lukauskas, Korupcijos rizikos skyriaus viršininkas, tel. 8 706 63378, mob. tel. 8 656 60 933, el. p. domantas.lukauskas@stt.lt

**VŠĮ UTENOS LIGONINĖS PIRKIMO (NR. 516966) „OFTALMOLOGIJOS ĮRANGA“
TECHNINĖS SPECIFIKACIJOS PARAMETRŲ PALYGINIMAS SU LAIMĖJUSIO
TIEKĖJO PASIŪLYTŲ PREKIŲ TECHNINIAIS PARAMETRAIS**

Eil. Nr.	Reikalaujamos techninės charakteristikos	Parametro reikšmė, nurodyta viešųjų pirkimų komisijos 2020-10-22 protokole Nr. 2	Tiekėjo UAB „Graina“ pasiūlymo parametro reikšmė
I PIRKIMO DALIS - OPTINIS BIOMETRAS SU STALIUKU			
9.	Ašinio ilgio matavimo sritis	Ribose ne daugiau nei nuo 14 mm ir ne mažiau nei iki 38 mm ¹³⁶	Nuo 14 iki 38 mm
10.	Ragenos radiuso matavimo sritis	Ribose ne daugiau nei nuo 5 mm ir ne mažiau nei iki 10 mm	Nuo 5 iki 10 mm
11.	Priekinės kameros gylio matavimo sritis	Ribose ne daugiau nei nuo 1,5 mm ir ne mažiau nei iki 6,5 mm	Nuo 1,5 iki 6,5 mm
12.	Rainelės diametro matavimo sritis	Ribose ne daugiau nei nuo 8 mm ir ne mažiau nei iki 16 mm	Nuo 8 iki 16 mm
13.	Ašinio ilgio matavimo rezoliucija	Ne didesnis nei 0,01 mm	0,01 mm
14.	Ragenos radiuso matavimo rezoliucija	Ne didesnis nei 0,01 mm	0,01 mm
15.	Priekinės kameros gylio matavimo rezoliucija	Ne didesnis nei 0,01 mm	0,01 mm
16.	Rainelės diametro matavimo rezoliucija	Ne didesnis nei 0,1 mm	0,1 mm
II PIRKIMO DALIS - PLYŠINĖ LEMPA			
2.	Būtinai ne mažiau 3 didinimai	(8x, 12x, 20x) ± 5%	8x, 12x, 20x
3.	Stebimo lauko diametrai (atitinkamai 2 p. reikalaujamiems didinimams)	≥ 25 ÷ 10 mm	25-10 mm
4.	Okuliarai	10x ± 5%	10x
5.	Okuliarų ametropijos kompensacija	≥ ± 8 D	± 8 D
6.	Plyšio plotis	Apatinė riba ne daugiau 0 mm, viršutinė riba ne mažiau 14 mm	Nuo 0 iki 14 mm
7.	Plyšio ilgis	Fiksuotos padėty: (0.5, 3.5, 8, 14 mm) ± 5%, Tolygiai: ≥ nuo 1 iki 14 mm	Fiksuotos padėty 0.5 / 3.5 / 8 / 14 mm; tolygiai 1 - 14 mm
8.	Plyšinio vaizdo pasukimas	≥ ± 90°, tolygiai	± 90°, tolygiai
9.	Plyšinio vaizdo išcentravimas	≥ ± 4° horizontaliai, fiksuota padėtis ties 0°	± 4° horizontaliai, fiksuota padėtis ties 0°
10.	Plyšio projekcinės prizmės pasukimo sritis	≥ 180°, kampinio skirtumo skalė, fiksacija ties 0°	180°, kampinio skirtumo skalė, fiksacija ties 0°
11.	Kritimo kampas	0°, horizontaliai	0°
13.	Darbinis atstumas	70 ± 3 mm nuo prizmės iki paciento akies	73 mm
14.	Instrumento bazės eiga	Vertikaliai: ≥ 30 mm x-ašis: ≥ 110 mm y-ašis: ≥ 90 mm	Vertikaliai: 30 mm x-ašis: 110 mm y-ašis: 90 mm
15.	Atramos smakrui vertikali eiga	≥ 59 mm	59 mm
III PIRKIMODALIS - A SKENERIS			

¹³⁶ Į techninę specifikaciją neteisingai perkelti techninių parametrų duomenys, turi būti ne mažiau nei nuo 14 mm ir ne daugiau kaip 38 mm. Taip pat ir kituose punktuose.

5.	Biometrija	Zondo dažnis: $11 \pm 1,0$ MHz; Skanavimo gylis: ≥ 60 mm; Taškų skaičius X ašyje: ≥ 1536 ; Elektroninė rezoliucija: $\leq 0,03$ mm;	Zondo dažnis: 11 MHz; Skanavimo gylis: 60 mm; Taškų skaičius X ašyje: 1536; Elektroninė rezoliucija: 0,03 mm;
IV PIRKIMO DALIS - SPEKTRINIS OPTINIS KOHERENTINIS TOMOGRAFAS			
3.	OKT skenavimo lazerio bangos ilgis	Superliuminescencinis diodas, $840 \text{ nm} \pm 10 \text{ nm}$	840 nm
4.	Maksimalus OKT skenavimo greitis	≥ 68000 A skenų per sekundę	27 000 – 68 000
5.	OKT skenavimo išilginė/ašinė rezoliucija	$\leq 5 \mu\text{m}$ audinyje	5 μm
6.	OKT skenavimo skersinė rezoliucija	$\leq 15 \mu\text{m}$ audinyje	15 μm
7.	A – skenavimo gylis	≥ 2 mm (audinyje), ≥ 1024 taškų	2 mm, 1024 taškai
8.	OKT skenavimo formos	Skanuojamas kubas $\geq 512 \times 128$ (128 linijų po 512 A skanų kiekviena), ≥ 6 mm kvadratas. Skanuojamas kubas $\geq 200 \times 200$ (200 linijų po 200 A skanų kiekviena), ≥ 6 mm kvadratas. 5 lygiagrečių linijų rastras, reguliuojamo kampo, reguliuojamo ilgio \geq nuo 3 iki 9 mm, ≥ 4096 A skanų kiekvienoje linijoje.	Skanuojamas kubas 512×128 (128 linijų po 512 A skanų kiekviena), 6 mm kvadratas. Skanuojamas kubas 200×200 (200 linijų po 200 A skanų kiekviena), 6 mm kvadratas. 5 lygiagrečių linijų rastras, reguliuojamo kampo, reguliuojamo ilgio nuo 3 iki 9 mm, ≥ 4096 A skanų kiekvienoje linijoje.
V PIRKIMO DALIS - OFTALMOLOGINIS MIKROSKOPAS			
7.	Chirurginio mikroskopo nešančiosios alkūnės nuleidimo, pakėlimo eiga	$\geq -320 \div 400$ mm	-320 – 400 mm
8.	Maksimalus pasiekiamas atstumas	≥ 120 cm	120 cm
15.	Motorizuota didinimo sistema	Didinimo sritis $\geq 1:6$, didinimo koeficientas $\gamma \geq$ nuo 0,4 iki 2,4	Didinimo sritis 1:6, didinimo koeficientas γ 0,4 – 0,24
26.	Filtrai	Integruotas 408 nm UV dalies filtras	Integruotas 408 nm UV dalies filtras
VI PIRKIMO DALIS - FAKOEMULSIFIKACINĖ SISTEMA AKIŲ CHIRURGIJAI			
5.	Ultragarso dažnis	$40 \text{ kHz} \pm 5\%$	40 kHz
6.	Chirurginis ultragarso režimas	Fiksuotas arba linijinis valdymas nuo 0 iki nustatytos ultragarsinės galios pedalo pagalba	Fiksuotas arba linijinis valdymas nuo 0 iki iš anksto nustatytos ultragarsinės galios pedalo pagalba
7.	Galimybė dirbti per mikro pjūvį	≤ 1.8 mm	1,8 mm
8.	Bipoliarinės koaguliacijos parametrai	2 Mhz $\pm 5\%$ dažnio bipoliarinė koaguliacija	2 MHz
10.	Reguliuojamas infliacijos slėgis	$\geq 15 \div 80$ mmHg	15 - 80 mmHg
12.	Vakuomo sritis	$\geq 5 \div 600$ mmHg	5 – 600 mmHg

13.	Skysčio srauto našumas	$\geq 2 \div 60 \text{ cm}^3/\text{min}$ (peristaltinei pompai) fiksuota arba linijinė kontrolė	2 – 60 cm^3/min (peristaltinei pompai) fiksuota arba linijinė kontrolė
14.	Siurbimo pakilimo trukmė	Reguliuojama intervale $\geq 0,5 \div 12$ sek. fiksuotame valdymo režime	0,5 – 12 sek
18.	Priekinės vitrektomo kirtimo greitis	Reguliuojamo greičio \geq nuo 60 iki 1600 kirtimų/min.	Reguliuojamo greičio nuo 60 iki 1600 kirtimų/min.
VII PIRKIMO DALIS - OFTALMOLOGINIŲ INSTRUMENTŲ RINKINYS KATARAKTOS OPERACIJOMS ATLIKTI			
7.		CASTROVIEJO modelio siuvimo pincetas, 1 x 2 dantukai pinceto gale, 6 ± 1 mm siuvimo platforma, bendras ilgis 109 ± 5 mm, plotis 0.3 ± 0.01 mm, rankenėlės praplatintos grublėtu paviršiumi	CASTROVIEJO modelio siuvimo pincetas, 1 x 2 dantukai pinceto gale, 6 mm siuvimo platforma, bendras ilgis 109 mm, plotis 0.3 mm, rankenėlės praplatintos grublėtu paviršiumi
VIII PIRKIMO DALIS - OPERACINIS OFTALMOLOGINIS STALAS			
5.	Važiuklės bazės ilgis (atrama nugarai statmenoje padėtyje)	760 ± 50 mm	760 mm
6.	Važiuklės bazės plotis	580 ± 50 mm	580 mm
7.	Bendras stalo plotis įskaitant atramas rankoms	≤ 700 mm	700 mm
8.	Sėdimos plokštumos plotis	590 ± 50 mm	590 mm
9.	Bendras aukštis su pakelta atrama nugarai	1700 ± 50 mm	1700 mm
10.	Stalviršio ilgis su atrama nugarai horizontalioje padėtyje	1750 ± 50 mm	1750 mm
11.	Maksimalus leistinas paciento svoris	≥ 200 kg	200 kg
12.	Aukščio reguliavimo ribos	$\geq 520 \div 780$ mm	520 – 780 mm
13.	Atramos nugarai kampo reguliavimas	$\geq 0^\circ \div 85^\circ$	0-85°
14.	Šoko padėtis žemiau horizontalės	$\leq -29^\circ$	-29°

**ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ĮVERTINTI TEISĖS AKTAI,
DOKUMENTAI IR INFORMACIJA****I. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI IR
KITI DOKUMENTAI**

1. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas.
3. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas.
4. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas.
5. Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymas.
6. Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas.
7. Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas, patvirtintas Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97.
8. Perkančiosios organizacijos ar perkančiojo subjekto vadovų, pirkimo komisijos narių, asmenų, perkančiosios organizacijos ar perkančiojo subjekto vadovo paskirtų atlikti supaprastintus pirkimus, pirkimų procedūrose dalyvaujančių ekspertų ir pirkimų iniciatorių nusišalinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. KS-339.
9. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. 1S-93 „Dėl nešališkumo deklaracijos tipinės formos patvirtinimo“.
10. Numatomo viešojo pirkimo vertės skaičiavimo metodika, patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2019 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 1S-14.
11. Kainodaros taisyklių nustatymo metodika, patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2019 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 1S-13.
12. Skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos ir reikalavimų skelbiamai supaprastintų pirkimų informacijai aprašas, patvirtintas Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 1S-92.
13. Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų įsigijimo arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimo tvarkos aprašas, patvirtintas Vyriausybės 2017 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. 1036.
14. Pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės gairės.
15. Lengvųjų automobilių pirkimų gairės.
16. Etiško elgesio viešuosiuose pirkimuose ir pirkimuose gairės.

17. Lietuvos teismų praktika.
18. Viešųjų pirkimų tarnybos viešųjų pirkimų vertinimo praktika.

II. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI IR VERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

1. ASPI raštu ir el. paštu pateikta informacija, teisės aktai ir dokumentai apie darbo praktiką viešųjų pirkimų srityse.
 2. Privačių interesų registro informacija.
 3. ASPI pirkimų informacija Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje.
 4. Centriniam viešųjų pirkimų portale pavišintos ASPI sudarytos sutartys.
 5. Medicinos priemonių naudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Sveikatos apsaugos ministro 2010 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-383.
-